

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI W 2012 R.
PROGRAMU ROZWOJU EDUKACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH
NA LATA 2008-2013**

Warszawa, 2013 r.

Część podsumowująca¹

Kolejny rok realizacji działań *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* przyniósł w zdecydowanej większości spodziewane efekty, o czym świadczą obszerne informacje przesłane przez poszczególne resorty odpowiedzialne za realizację przewidzianych w programie działań. Pozwoliło to na osiągnięcie kolejnych, założonych w Programie, celów.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 1. *Eliminowanie barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższe poziomy edukacji i wchodzenie na rynek pracy*** należy ocenić bardzo pozytywnie.

W ramach **działania 1.1 *Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat oraz form opieki dla dzieci w wieku do lat 3***, w 2012 r. w związku z realizacją resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „Maluch” gminy złożyły oferty na kwotę ok. 23,9 mln zł i zadeklarowały powstanie ok. 3,2 tysiąca nowych miejsc opieki nad małymi dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych. W 2012 r. uruchomiono także środki z budżetu państwa na dofinansowanie wydatków bieżących gmin związanych z utrzymaniem miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Na przełomie III i IV kwartału 2012 r. uruchomiono z budżetu państwa 77,1 mln zł (z tego 61 mln zł z wolnych środków z rezerw celowych budżetu państwa pierwotnie zaplanowanych na inne cele), z przeznaczeniem na dofinansowanie wydatków bieżących związanych z utrzymaniem miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 utworzonych z udziałem programu „Maluch”, a także kosztów utrzymania i tworzenia innych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, szczególnie u dziennego opiekuna. Łącznie na ww. zadania uruchomiono z budżetu państwa środki w kwocie 101 mln zł. Z kwoty tej gminy wydatkowały łącznie ok. 97,1 mln zł. Ponadto nastąpił wzrost liczby przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego.

W ramach **działania 1.2 *Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych funkcjonujących na obszarach wiejskich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne*** stosowano przepisy regulujące zasady, na których jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać prowadzenie szkół liczących nie więcej niż 70 uczniów osobom prawnym nie będącym jednostkami samorządu terytorialnego lub osobom fizycznym.

¹ Zgodnie z zaleceniem stałego Komitetu Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2009 r. (protokół ustaleń nr 21/2009).

W ramach **działania 1.3** *Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich* kontynuowana była pomoc stypendialna dla wybitnie uzdolnionych uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, wśród których byli również uczniowie zamieszkujący tereny wiejskie. Ponadto realizowano program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz pomoc stypendialną dla uczniów szkół podległych Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Natomiast Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa udzielała poręczeń kredytów studenckich studentom zamieszkałym na obszarach wiejskich.

W ramach **działania 1.4** *Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich* nastąpiła realizacja zadań w obszarze kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz poradnictwie i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wynikające z przepisów rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r.:

- w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487),
- w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.),
- w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1489, z późn. zm.), które podkreślają zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego wsparcia jak najbliżej – w środowisku nauczania i wychowania, co ma szczególne znaczenie w przypadku dzieci zamieszkałych na wsiach, często odległych od poradni psychologiczno-pedagogicznych. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, w tym poradnia specjalistyczna, zobowiązana jest do udzielania dzieciom i młodzieży pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej. Ponadto, na podstawie postępowania orzekającego, wydano 101 324 orzeczeń, w tym 956 dzieciom zamieszkałym na terenach wiejskich. W orzeczeniach i opiniach zawarta jest informacja dla rodziców oraz dla szkoły o zakresie potrzebnej dziecku i możliwej do udzielenia na terenie przedszkola lub szkoły pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz wskazanie dyrektorowi przedszkola lub szkoły warunków organizacyjnych ułatwiających naukę uczniowi wymagającemu kształcenia specjalnego lub zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydają również opinie w różnych sprawach związanych z edukacją i wychowaniem dzieci i młodzieży. W 2012 r. poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydały łącznie 406 474 opinii, z tego 6 271 opinii wydanych zostało dla dzieci i młodzieży zamieszkujących na terenach wiejskich.

W ramach **działania 1.5** *Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia* Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi stworzyło warunki organizacyjno-finansowe ułatwiające prowadzonym szkołom aplikowanie w programach, m.in. Leonardo da Vinci oraz Comenius, mających na celu uczestnictwo nauczycieli i uczniów w różnych formach praktyk lub zajęć praktycznych w kraju i za granicą, ukazujących możliwości stałego doskonalenia zawodowego.

Ponadto realizowano działania osi IV Leader, który jest oddolnym podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Strategie z założenia mogą zawierać elementy szkoleniowo – doradcze i edukacyjne.

W ramach **działania 1.6**. *Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków* resort rolnictwa i rozwoju wsi wspierał szkoły w uczestnictwie w różnego rodzaju programach edukacyjnych. Prowadzono szkolenia nauczycieli, we współpracy z partnerami zagranicznymi, upowszechniając informacje na temat możliwości uczestnictwa w tych programach szkół rolniczych, uczniów i nauczycieli.

W ramach **działania 1.7** *Tworzenie baz danych dotyczących ofert edukacyjnych* aktualizowano bazy danych instytucji akredytowanych – dotyczyły one placówek i ośrodków, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych i które uzyskały akredytację kuratorów oświaty. Dokonywana była na bieżąco w ramach obowiązków pracowników kuratoriów oświaty odpowiedzialnych za akredytację oraz nadzorowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W ramach **działania 1.8** *Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.) poprzez program „Edukacja kulturalna” realizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspierano działania, których celem było rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności oraz aktywizacja zachowań twórczych.

Realizując **działanie 1.9** *Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji*, dzięki programowi „Radosna szkoła”, zapewniono szkołom środki finansowe na zakup lub zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkołach oraz na utworzenie lub modernizację albo zwrot kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw. Dzięki pozyskanym z programu środkom poziom przedstawionej przez szkoły oferty uległ wyraźnemu polepszeniu. Ponadto skutecznemu zapewnieniu organizowania zajęć wychowawczo-opiekuńczych towarzyszył wzrost zatrudnienia nauczycieli w świetlicach. Ośrodek Rozwoju Edukacji – placówka podległa Ministerstwu Edukacji Narodowej, przygotował i upowszechnił materiały z zakresu kształtowania umiejętności życiowych (psychospołecznych) uczniów w praktyce szkolnej, takich jak: ocena ryzyka podejmowania decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 2. *Optymalne wykorzystanie i wzmocnienie istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego*** należy ocenić bardzo pozytywnie.

W ramach **działania 2.1** *Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich* dofinansowano zadania inwestycyjne obiektów sportowych zlokalizowanych na obszarach wiejskich, doposażono kolejne pracownie szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kontynuowano Rządowy program „Radosna szkoła”, którego celem jest pomoc finansowa w tworzeniu warunków realizowania nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych, skierowany do organów prowadzących te szkoły.

W ramach **działania 2.2** *Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z potrzebami gospodarki rynkowej i społeczeństwa wiedzy* od dnia 1 września 2012 r. rozpoczął się proces wdrażania zmian w kształceniu zawodowym. Ich kierunek określony został w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o *zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 205, poz. 1206, z późn. zm.) Celem wprowadzonych zmian jest między innymi podniesienie jakości i efektywności systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego, lepsze dostosowanie kształcenia do potrzeb zarówno krajowego, jak i regionalnego oraz lokalnego rynku pracy.

W związku z tym, że w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wyodrębnione zostały kwalifikacje, w zasadniczy sposób zmieniła się konstrukcja podstawy programowej kształcenia w zawodach (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w *sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach*, Dz. U. poz. 184) . Określa ona nie tylko zawody, ale także wszystkie wyodrębnione w nich kwalifikacje oraz wskazuje ścieżki ich uzupełniania lub podwyższania. Przy czym

podstawa programowa kształcenia w zawodach, podobnie jak podstawa programowa kształcenia ogólnego, opisana jest w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych w wykonywaniu zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach. Tym samym także w kształceniu zawodowym nastąpiło przeorientowanie kształcenia z oceny procesu na jego efekty. Nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach stanowi jednocześnie standard wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych kwalifikacji.

Realizacja **działania 2.3** *Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich* realizowano zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, szkolenia, warsztaty, konkursy i imprezy w szkołach leśnych prowadzonych przez Ministra Środowiska.

W ramach **działania 2.4** *Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* - informacje na temat Programu i poszczególnych działań z nim związanych umieszczane były na stronach internetowych wszystkich zaangażowanych resortów, ale także trafiały do wiadomości w prasie, radiu i telewizji o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 3. Poprawa dostępności do infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej** należy ocenić pozytywnie.

W ramach **działania 3.1** *Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy*

Od dnia 1 września 2012 r., tj. wraz z wejściem w życie modernizacji systemu kształcenia zawodowego wprowadzonej ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw*, dokonała się znacząca zmiana w systemie kształcenia osób dorosłych, związana z nowym podejściem do kształcenia zawodowego. Podstawą tego nowego podejścia jest wyodrębnienie w zawodach z klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego kwalifikacji, czyli zestawów oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji.

W ramach **działania 3.2** *Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning*, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (CDR), prowadziło upowszechnianie wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii informatycznej, bez konieczności uciążliwego dla mieszkańców obszarów wiejskich przemieszczania się. W związku z tym przygotowane zostały materiały dydaktyczne w zakresie wiedzy dotyczącej prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i rozwoju obszarów wiejskich. Prowadzone przez CDR centrum kształcenia na odległość w 2012 r. objęło tą formą zdobywania wiedzy 906 rolników, nauczycieli i doradców rolnych. Ponadto, w 2012 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego podpisał umowy na realizację 9 projektów zawierających zadania związane z kształceniem na odległość, wybranych w konkursie ogłoszonym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Priorytetu IV Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ich wykonawcami są: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Politechnika Śląska w Gliwicach (2 projekty), Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Wyższa Szkoła Zarządzania Personalem w Warszawie, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, Wyższa Szkoła Europejskaim im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie i Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie. Łączna kwota dofinansowania komponentu *e-learning* tych projektów wynosi 3 249 150 zł.

W ramach **działania 3.3** *Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych* zrealizowano w całości w 2008 r.

W ramach **działania 3.4** *Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego* dofinansowano organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych, zorganizowano wypoczynek letni dzieci i młodzieży (w tym z terenów wiejskich) połączony z różnego rodzaju zajęciami edukacyjnymi. Parki narodowe prowadziły warsztaty i szkolenia dla społeczności lokalnej, w zakresie ochrony przyrody i gospodarki rolnej na obszarach chronionych.

W ramach **działania 3.5** *Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich* kontynuowano rozbudowę sieci Eurodesk Polska na poziomie regionalnym i lokalnym, w ramach programu „Młodzież w działaniu”. Ze względu na klęski żywiołowe w 2012 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło szereg działań mających na celu wsparcie poszkodowanych uczniów. Do działań tych należało m.in. zapewnienie wypoczynku letniego w formie wyjazdów terapeutyczno – edukacyjnych dla dzieci poszkodowanych w wyniku nawałnic w 2012 r. Ponadto w ramach programu „Edukacja kulturalna” wsparcie finansowe uzyskały działania edukacyjne wspierające aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze. Kasa Rolniczego

Ubezpieczenia Społeczne wspierała działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie realizacji zadań związanych z dystrybucją pomocy społecznej przez szkoły i socjalnej funkcji szkoły na terenach wiejskich.

W ramach pomocy Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dofinansowała wypoczynek dzieci w ramach promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

W ramach **działania 3.6** *Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania* zrealizowano 15 programów polityki zdrowotnej, realizowano świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych.

W ramach **działania 3.7** *Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych* prowadzono działanie *Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie* realizowano zadania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, który ma tworzyć warunki do rozwijania przez osoby zatrudnione w rolnictwie i leśnictwie wiedzy oraz umiejętności, niezbędnych do prowadzenia przez te osoby działalności rolniczej lub leśnej, zgodnie z normami krajowymi i wymogami Unii Europejskiej. Są to szkolenia prowadzące do restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, zwiększenia konkurencyjności i dochodowości działalności rolniczej lub leśnej.

Realizację działań podjętych w ramach **Priorytetu 4. *Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnych technologii teleinformatycznych*** należy ocenić bardzo pozytywnie.

W ramach **działania 4.1** *Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnych technologii teleinformatycznych* kontynuowane były prace w ramach realizacji projektu „System Informacyjny o infrastrukturze szerokopasmowej i portal Polska Szerokopasmowa” (SIPS). Do 2012 r. zasadniczym źródłem środków na budowę sieci dostępowych było Działanie 8.4 PO IG. Na realizację projektów przeznaczono w nim alokację w wysokości 200 mln EUR, z czego wkład EFRR wyniósł 170 mln EUR. Dolną granicą kwoty dofinansowania jest 30 tys. zł. Do grudnia 2012 r. zawarte zostały 334 umowy o dofinansowanie, o wartości dofinansowania wspólnotowego (EFRR) ponad 449 mln zł (tj. 382 mln EUR). W tym też okresie zakończono realizację 24 projektów.

W wyniku realizacji projektów do grudnia 2012 r. wybudowano 4591,55 km sieci światłowodowej; a wskaźnik *Liczba osób, które uzyskały dostęp do Internetu szerokopasmowego* według zawartych umów osiągnął wartość 132 113.

W 2012 r. odbyły się 2 nabory wniosków w ramach Działania **8.3 PO IG Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – e-Inclusion** – wpłynęło 209 wniosków o dofinansowanie. Na podstawie zatwierdzonych list podpisano 405 umów o dofinansowanie (narastająco od początku Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka) na łączną kwotę blisko 742, 16 mln.

W ramach **działania 4.2 Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii teleinformatycznych** realizowano zadania w ramach *Porozumienia w sprawie utworzenia programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych*, które zostało pierwotnie zawarte w sierpniu 2009 r. na okres trzech lat, zaś w lipcu 2012 r. podpisane zostało *Porozumienie w sprawie kontynuacji programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych* przedłużające okres współpracy do dnia 31 lipca 2015 r. Sygnatariuszami *Porozumienia* są oprócz Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Telekomunikacja Polska S.A (Orange S.A) oraz Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Inicjatywa stanowi przykład współpracy administracji publicznej z podmiotami pozarządowymi, zaś jej celem jest m.in. wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczności lokalnych skupionych wokół bibliotek i wspieranie projektów związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu cyfrowemu oraz niwelowaniem barier społecznych dostępu do wiedzy, kultury i edukacji.

Należy zaznaczyć, że piąty rok realizacji działań *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013*, zgodnie z przyjętymi wcześniej założeniami, umożliwił dokonanie ponownej analizy potrzeb występujących w obszarach poszczególnych działań, oraz pozwolił na ocenę poziomu uzyskanych wskaźników monitorowania Programu.

W 2012 r. zostały osiągnięte poniższe wskaźniki monitorowania Programu:

- 1) wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich wyniósł 57,7% w 2012 r. (w 2011 r. wskaźnik ten wynosił 52,1%);
- 2) odsetek szkół wiejskich, których średni wynik sprawdzianu znajdował się w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół na skali staninowej w przedziale wyników niskich (tj. w trzech pierwszych przedziałach skali staninowej) wyniósł 28% (skala staninowa jest wyznaczana dla szkół z liczbą uczniów przystępujących do sprawdzianu powyżej czterech, dla arkusza standardowego). Oznacza to, że 28% szkół, które osiągnęły najniższe średnie wyniki, stanowiły szkoły wiejskie. Dla wszystkich szkół odsetek ten wyniósł 23%;
- 3) w 2012 r. 69,4% gospodarstw na terenach wiejskich posiadało komputer. Docelowo w 2013 r. założony wskaźnik ma wynieść 72%;
- 4) w 2012 r. 66,1 % osób miało dostęp do szerokopasmowego Internetu na wsi, docelowo w 2013 r. wskaźnik ten miał wynieść 50%, **wskaźnik ten został już osiągnięty w 2011 r.**

- 5) zwiększyła się liczba innych form wychowania przedszkolnego z 802 w 2007 r. do 1 725, w tym na wsi 1 085. Docelowo w 2013 r. ma powstać 3 000 innych form wychowania przedszkolnego;
- 6) procentowy wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół wiejskich objętych różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej w oparciu o analizę potrzeb dokonaną przez zespół nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych, specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem wyniósł w 2012 r. 33,5%. **Docelowo w 2013 r. wskaźnik miał wynieść 31%, zatem został osiągnięty;**
- 7) w 2011 r. został uruchomiony internetowy system informacji edukacyjno-zawodowej, portal zawierający informacje dla użytkowników dostępny z poziomu centralnego, regionalnego oraz lokalnego. Jednocześnie należy podkreślić, że informacje zawarte na ww. portalu są nadal uzupełniane, gdyż prace nad nim przewidziane są do końca realizacji projektu „Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu informacji edukacyjno-zawodowej”, tj. do końca 2012 r.
- 8) Główny Urząd Statystyczny nie posiada danych dotyczących kształtowania się wskaźników poziomu wykształcenia u mieszkańców wsi i miast za 2012 r. Jedyne dostępne dane w tym zakresie wynikają z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., zgodnie, z którymi w porównaniu do wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. odnotowano znaczny wzrost osób z wykształceniem wyższym zarówno w miastach, jak też na wsi. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. ponad 21% ludności w miastach i blisko 10% mieszkańców wsi legitymowało się wykształceniem wyższym. W Narodowym Spisie Powszechnym 2002 struktura przedstawiała się odpowiednio 13,2% w miastach i 4,2% na wsi. Przeszło połowa ludności miejskiej posiada wykształcenie, co najmniej średnie, natomiast na wsi udział ten wynosi ok. 35%. Docelowo założono, że liczba osób z wykształceniem średnim oraz wyższym mieszkających na wsi, z odpowiednio 24,5% i 5,9% w 2005 r., wyniesie w 2013 r. 35,0% i 17,0%.

Część szczegółowa

Priorytet 1

Eliminowanie barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższy poziom edukacji i wchodzenie na rynek pracy

W ramach powyższego priorytetu zrealizowane zostały następujące działania:

Działanie 1.1 Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat oraz form opieki dla dzieci w wieku do lat 3.

Poddziałanie 1.1.1 Rozwijanie poradnictwa, w tym rodzinnego, mającego na celu wspieranie rozwoju najmłodszych dzieci.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2005 r. zapewniono możliwość organizowania działań stymulujących rozwój małego dziecka. Zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju mogły być organizowane od chwili wykrycia niepełnosprawności dziecka do podjęcia przez nie nauki w szkole i mogły być prowadzone bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną. Przygotowanie małych dzieci z wykrytymi dysfunkcjami rozwojowymi do podejmowania nauki szkolnej razem ze swoimi rówieśnikami jest szansą na osiągnięcie powodzenia w nauce szkolnej, bowiem wyjątkowo duża plastyczność centralnego układu nerwowego we wczesnym okresie rozwoju pozwala na korekcję zaburzonych funkcji i kompensację deficytów. Działania z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka adresowane są również do rodziców i rodzeństwa dzieci niepełnosprawnych. Wg danych statystycznych Systemu Informacji Oświatowej (SIO) w 2012 r. działaniami wczesnego wspomaganie rozwoju w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty zlokalizowanych na terenach wiejskich objętych było 3 736 dzieci.

System oświaty zapewnia każdemu dziecku uczęszczającemu do przedszkola, szkoły lub placówki wsparcie w rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną stosownie do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest w przedszkolu, szkole, placówce systemu oświaty, jak również przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Do zadań poradni należy m.in. pomoc rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży, podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzicom, wspomaganie wychowawczej

i edukacyjnej funkcji rodziny, prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. W 2012 r. poradnie psychologiczno-pedagogiczne udzieliły pomocy 11 277 osobom dorosłym, pochodzącym z terenów wiejskich, w tym 5 482 rodzicom, 2 927 nauczycielom, 1 157 pedagogom i psychologom szkolnym, 520 wychowawcom placówek oraz 1 191 innym osobom dorosłym.

Ministerstwo Zdrowia

Podstawę realizacji świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej* (Dz. U. 139, poz. 1139, z późn. zm.). Zgodnie z ww. przepisami, opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą sprawują: lekarz podstawowej opieki zdrowotnej, położna podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej. Wskazani świadczeniodawcy sprawują profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi w miejscu określonym w umowie z Narodowym Funduszem Zdrowia o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.

Poddziałanie 1.1.2 Tworzenie warunków i wspieranie organizowania innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 5 lat.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Jednym z głównych zamierzeń Rządu, w tym Ministerstwa Edukacji Narodowej realizowanych konsekwentnie od 2007 r., jest upowszechnienie wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5, w tym zapewnienie wszystkim dzieciom 5-letnim możliwości skorzystania z prawa do bezpłatnej edukacji przedszkolnej. Bardzo ważne jest budowanie wśród rodziców, nauczycieli, samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych przekonania o znaczeniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, prawne, finansowe i programowe wsparcie tworzenia innych form wychowania przedszkolnego oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych.

Koncepcja upowszechnienia wychowania przedszkolnego ma charakter systemowy. Została oparta na wdrożonych i sprawdzonych w innych krajach europejskich rozwiązaniach z zakresu tzw. polityki małego dziecka. Wdrażane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej rozwiązanie obejmuje:

- rozwój sieci placówek wychowania przedszkolnego i udostępnienie różnych innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku przedszkolnym,
- wsparcie pedagogiczne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów dla rodziców wychowujących małe dzieci, w tym prowadzenie różnych form edukacji rodziców,
- zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalistycznej mającej na celu wspieranie rozwoju i edukacji dzieci, wyrównywanie opóźnień i dysharmonii rozwojowych oraz terapię zaburzeń.

W latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011 zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 19 marca 2009 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 56, poz. 458, z późn. zm.), dziecko w wieku 5 lat miało prawo do odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego. Od dnia 1 września 2011 r. powyższe prawo zostało przekształcone w obowiązek, co spowodowało znaczny wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Zgodnie z nowelizacją ww. ustawy – ustawa z dnia 27 stycznia 2012 r. *zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 176), wszystkie dzieci 6-letnie zostaną objęte obowiązkiem szkolnym od dnia 1 września 2014 r. Oznacza to, że o rozpoczęciu nauki w szkole dzieci urodzonych w latach 2006 i 2007 nadal decydują rodzice. Dzieci urodzone w latach 2006 i 2007, które – zgodnie z decyzją rodziców – nie rozpoczęły nauki w szkole w wieku 6 lat, będą nadal uczęszczać do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub innych formach wychowania przedszkolnego.

W celu zwiększenia upowszechnienia edukacji przedszkolnej, w tym zwłaszcza na obszarach wiejskich, Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadziło zmiany legislacyjne ułatwiające dostęp do wychowania przedszkolnego dzieci w wieku do 5 roku życia. W związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 5 sierpnia 2010 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty* (Dz. U. Nr 148, poz. 991) wydane zostało nowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. *w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. Nr 161, poz. 1080 oraz z 2011 r. Nr 143, poz. 839).

Ponadto rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2011 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. Nr 143, poz. 839), zwiększono minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć świadczonego nauczania, wychowania i opieki w innych formach wychowania przedszkolnego. Wprowadzenie nowelizacji rozporządzenia w przedmiotowym zakresie, pozwoliło na zapewnienie dzieciom równych szans edukacyjnych – zwiększony został wymiar godzin zajęć w tych formach wychowania przedszkolnego.

Powyższe akty wykonawcze pozwoliły na tworzenie, obok istniejących w systemie przedszkoli, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, a tym samym na upowszechnianie dostępu do edukacji przedszkolnej, w tym zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Zakładanie i prowadzenie innych form wychowania przedszkolnego zarówno przez gminy jak i osoby prawne (nie będące jednostkami samorządu terytorialnego) oraz osoby fizyczne, jest rozszerzeniem katalogu miejsc realizacji wychowania przedszkolnego. Tworzenie punktów przedszkolnych lub zespołów wychowania przedszkolnego jest korzystne dla gmin ze względu na niższe koszty utrzymania dziecka uczęszczającego na zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego, niż koszty utrzymania dziecka w przedszkolu. Nie oznacza to jednak, że tradycyjne przedszkola mają być zastąpione przez inne formy wychowania przedszkolnego, ponieważ, co należy podkreślić, tylko w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi rada gminy może uzupełnić sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych o inne formy wychowania przedszkolnego.

Dzienny wymiar godzin zajęć wychowania przedszkolnego w punkcie lub zespole wychowania przedszkolnego musi być dostosowany do możliwości dzieci oraz potrzeb rodziców. Równocześnie, nic nie stoi na przeszkodzie, aby inna forma wychowania przedszkolnego zapewniała „dziecku opiekę w pełnym wymiarze”.

W Ministerstwie Edukacji Narodowej do 2012 r. realizowany był projekt systemowy „Ogólnopolskie kampanie upowszechniające model uczenia się przez całe życie” w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL). Projekt został podzielony na dwie części. Pierwsza obejmowała promocję wczesnej edukacji, a druga promocję edukacji przez całe życie z wyłączeniem edukacji przedszkolnej.

Od 2008 r. realizowana była część dotycząca upowszechniania edukacji przedszkolnej. Cel projektu bezpośrednio wynikał z celów Odnowionej Strategii Lizbońskiej. Projekt koncentrował się na pokazywaniu korzyści płynących z edukacji przedszkolnej, zachęcaniu do wysyłania dzieci do przedszkola, wpływaniu na zakładanie przedszkoli.

Od 2009 r. działania te objęły także telewizję, radio, prasę codzienną i wydawnictwa specjalistyczne oraz Internet.

Ponadto opublikowano serię artykułów eksperckich (autorstwo: Ewa Zielińska, Edyta Gruszczyk-Kolczyńska) dotyczących różnych aspektów początków drogi edukacyjnej dzieci (zarówno przedszkolaków, jak i sześciolatków w pierwszej klasie).

Edukacja sześciolatków odbywających roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne, tak jak prowadzenie przedszkoli, była finansowana z budżetu samorządu, jako zadanie własne gminy. Po obniżeniu wieku obowiązku szkolnego dzieci, edukacja sześciolatków podejmujących naukę w klasie I w szkole podstawowej, będzie finansowana z subwencji oświatowej. Dzięki takiemu rozwiązaniu gminy, jako organy prowadzące, uzyskają wolne środki, które będą mogły wykorzystać na tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 i 4 lat.

Zadania dotyczące edukacji przedszkolnej są obecnie i nadal będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) 2007-2013. Szczegółowy opis tego Priorytetu w ramach Działania 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty przewiduje różne obszary wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej.

Katalog działań możliwych do finansowania ze środków EFS w obszarze edukacji przedszkolnej wskazuje Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Zgodnie ze Szczegółowym Opiszem Priorytetów PO KL obowiązującym od dnia 1 stycznia 2012 r., w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL *Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej* wsparciem mogą być objęte następujące typy projektów:

- tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) w 30% gmin z terenu województwa o najniższym w skali regionu stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (wskaźnik należy mierzyć, jako relację liczby dzieci w wieku 3-5 lat w ośrodkach edukacji przedszkolnej do liczby dzieci w wieku 3-5 lat ogółem w danej gminie),
- wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych, przyczyniające się do wzrostu całkowitej liczby miejsc w przedszkolach i/lub innych formach wychowania przedszkolnego podlegających pod jeden organ prowadzący umiejscowionych na terenie danej gminy.

Za realizację działań w ramach Priorytetu IX PO KL odpowiedzialne są samorządy województw, jako instytucje pośredniczące. Zarządzanie projektami odbywa się, zatem na poziomie regionalnym, dlatego też zasady korzystania z dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego są uzależniona od priorytetów przyjętych przez marszałków województw. W każdym województwie zostały również określone wymogi w zakresie dotyczącym m.in. zapewnienia przez beneficjenta trwałości projektu po jego zakończeniu (np. 1, 2, 3 lata), co należy rozumieć, jako kontynuację działań zgodnych z wymogami projektu. W przeciwnym razie beneficjent może zostać zobowiązany - przez instytucje monitorujące i kontrolujące - do zwrotu środków otrzymanych na projekt. Warunek trwałości projektu stanowi podstawowy wymóg programów dofinansowanych ze środków unijnych. Każdy beneficjent powinien znać ten obowiązek określony w art. 57 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/06 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 539/2010 z dnia 16 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/06 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w odniesieniu do uproszczenia niektórych przepisów oraz odniesieniu do niektórych przepisów w zakresie zarządzania finansowego (Dz. Urz. UE L 158 z 24.06.2010, str. 1).

Po zakończonym okresie programowania tj. finansowania w ramach projektu, utworzone przez gminę przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, mogą być przekazane fundacjom lub stowarzyszeniom i działać zgodnie z przepisami określonymi w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

Celem umożliwienia korzystania ze środków Unii Europejskiej jest tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej, nie zaś ich utrzymywanie. Również niepubliczne przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego utworzone w ramach powyższego projektu mogą być przejęte i prowadzone zarówno przez gminy, jak i osoby prawne nie będące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne. W przypadku osób prawnych i fizycznych, po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, placówki wychowania przedszkolnego są uprawnione do otrzymywania dotacji odpowiednio na podstawie art. 80 ust. 2, 2b lub 90 ust. 2b, 2d ustawy o *systemie oświaty*.

Powyższe przepisy stanowią formę znaczącej pomocy dla beneficjentów projektu finansowanego ze środków EFS, umożliwiając dotrzymanie wymogu trwałości, a jednocześnie uzyskanie dalszego dofinansowania z budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

We wszystkich województwach realizacja działań rozpoczęła się w 2008 r. Na powyższy cel zaplanowano w latach 2007-2013 łącznie ponad 243 mln euro. Dodatkowo, w celu umożliwienia dalszego rozwoju edukacji przedszkolnej, kwota przeznaczona na realizację Poddziałania 9.1.1 została zwiększona o 126,6 mln euro, z czego 62,5 mln euro zostało przekazane z Priorytetu III PO KL. Łącznie kwota ta wzrosła do ponad 369,8 mln euro.

Według danych na dzień 31 grudnia 2012 r. w Poddziałaniu 9.1.1. liczba podpisanych umów wzrosła do 1 655 – wartość zakontraktowanych środków to 1 122 466 675,16 zł (dla kursu euro według EBC na dzień 28 grudnia 2012 r. - 4,0809 zł). Wykorzystano około 70% alokacji.

Ponadto, w celu zwiększenia możliwości wyrównywania szans edukacyjnych na obszarach wiejskich Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach działania 3.2 *Tworzenie mikroprzedsiębiorstw* w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zaplanował środki na tworzenie nowych placówek przedszkolnych (wraz z odpowiednim zapleczem) na obszarach wiejskich.

Z danych Systemu Informacji Oświatowej (według stanu na dzień 30 września 2012 r.) wynika, że od 2008 r. powstało 1 725 publicznych i niepublicznych punktów przedszkolnych oraz zespołów wychowania przedszkolnego (w tym na wsi 1 085). W 2011 r. ich liczba wynosiła ogółem – 1 511 (na wsi 983). W 2010 r. placówek tych było ogółem 1 234 (w tym na wsi 877). W 2009 r. było to odpowiednio 819 i 650. Największy przyrost można odnotować w przypadku punktów przedszkolnych - ich liczba wzrosła do 1 596.

Należy również zaznaczyć, że od 2008 r. liczba przedszkoli (publicznych i niepublicznych) zwiększyła się o 1 784. Obecnie (według wstępnych danych z dnia 30 września 2012 r.) ich liczba wynosi ogółem 9 822 (w tym na wsi 3 213). W 2011 r. ich liczba wynosiła 9 350 (w tym na wsi 3 058). W 2010 r. było ich 8 808, w tym na wsi 2 901 (w 2009 r. odpowiednio - 8 441 i 2 832).

W tym samym czasie zwiększyła się o 3 038 liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Obecnie (według wstępnych danych z dnia 30 września 2012 r.) jest ich ogółem 14 199 (w tym na wsi 9 304). W 2011 r. było ich 14 162 (w tym na wsi 9 375). W 2010 r. było ich 12 560 (w tym na wsi 8 576), w 2009 r. – 11 931 (na wsi 8 215), zaś w 2008 r. 11 161 (na wsi 7 906).

Poniższe tabele przedstawiają wskaźniki upowszechnienia wychowania przedszkolnego, z wyszczególnieniem obszarów wiejskich w poszczególnych latach szkolnych

Tabela nr 1: upowszechnienie wychowania przedszkolnego – wg danych uzyskanych z SIO

Rok szkolny	Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (w tys.)			Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat w %		
	Ogółem	Miasto	Wieś	Ogółem	Miasto	Wieś
2005/2006	840,0	590,4	249,6	41,0	58,4	19,1
2006/2007	862,7	610,7	252,0	44,6	63,0	21,4
2007/2008	871,9	622,6	249,3	47,3	65,7	23,1
2008/2009	919,1	652,3	266,8	52,7	70,6	28,5
2009/2010	994,1	693,2	301,0	59,7	75,9	37,5
2010/2011	1 059,3	733,1	326,1	62,6	78,7	41,0
2011/2012	1 160,5	787,2	373,3	69,2	84,1	49,3
2012/2013	1 216,5	772,2	444,3	69,7	78,6	57,7

Dane z Systemu Informacji Oświatowej, uwaga: od roku szkolnego 2012/2013 dzieci w wychowaniu przedszkolnym – wg miejsca zamieszkania (poprzednio wg miejsca położenia przedszkola).

Tabela nr 2: upowszechnienie wychowania przedszkolnego – wskaźniki z uwzględnieniem danych ze spisu powszechnego.

Rok szkolny	Na podstawie danych przed Narodowym Spisem Powszechnym z 2011 r.			Na podstawie danych po Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r.		
	Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat			Wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat		
	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś
1	8	9	10	11	12	13
2005/2006	41,0%	58,4%	19,1%	41,0%	58,4%	19,1%
2006/2007	44,6%	62,7%	21,4%	44,6%	62,7%	21,5%
2007/2008	47,2%	65,6%	23,1%	47,3%	65,6%	23,1%
2008/2009	52,7%	70,6%	28,5%	52,7%	70,5%	28,6%
2009/2010	59,7%	75,9%	37,5%	59,7%	75,9%	37,5%
2010/2011	64,6%	80,3%	43,0%	62,6%	78,7%	41,0%
2011/2012	72,0%	86,3%	52,1%	69,2%	84,1%	49,3%
2012/2013	72,7%	80,7% ^{*)}	61,4% ^{*)}	69,7%	78,6%	57,7%

^{*)} Zmieniona została metodologia zbierania danych – obecnie według miejsca zamieszkania dziecka (dotychczas według położenia placówki wychowania przedszkolnego).

W liczbach bezwzględnych dynamika wzrostu liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przedstawia się w sposób następujący: w roku szkolnym 2006/2007 wychowaniem przedszkolnym było objętych 862,7 tys. dzieci, natomiast w roku szkolnym 2007/2008 – 871,9 tys. dzieci (przyrost o 9,2 tys. dzieci), a w roku szkolnym 2008/2009 – 919,1 tys. dzieci (przyrost o 47,2 tys. dzieci). W kolejnym roku szkolnym - 2009/2010 liczba ta wzrasta do 994,1 tys. dzieci (przyrost o 75 tys. dzieci). W roku szkolnym 2010/2011 liczba ta osiąga wielkość 1 059,3 tys. (przyrost o kolejne 65,2 tys. dzieci). W roku szkolnym 2011/2012 liczba ta wynosiła 1160,5 tys. dzieci (co oznacza kolejny przyrost o blisko 101 tys. dzieci). W bieżącym roku szkolnym (2012/2013) liczba ta wzrosła do 1 216,5 tys. dzieci (wzrost w porównaniu w rokiem ubiegłym o kolejne 56 tys. dzieci).

Tabela nr 3: dzieci wg wieku w wychowaniu przedszkolnym w latach 2005-2012 (ogółem):

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba dzieci kończących w danym roku 3 lata	352 351	348 685	353 771	362 235	372 669	404 481	432 167	434 012
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	104 637	115 558	127 567	148 985	170 256	192 588	220 681	226 794
% 3-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	29,7%	33,1%	36,1%	41,1%	45,7%	47,6%	51,1%	52,3%
Liczba dzieci kończących w danym roku 4 lata	362 435	352 075	348 504	353 607	362 221	384 161	404 475	432 201
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	149 448	156 482	167 519	188 263	215 230	238 982	264 928	286 799
% 4-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	41,2%	44,4%	48,1%	53,2%	59,4%	62,2%	65,5%	66,4%
Liczba dzieci kończących w danym roku 5 lat	376 326	362 119	351 867	348 311	353 515	369 986	384 092	404 372
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	192 892	202 348	203 196	223 243	264 465	293 486	359 445	372 562
% 5-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	51,3%	55,9%	57,7%	64,1%	74,8%	79,3%	93,6%	92,1%
Liczba dzieci kończących w danym roku 6 lat	380 551	375 994	361 873	351 653	348 169	358 261	369 872	383 956
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	371 446	366 193	343 430	332 377	317 423	306 402	281 762	298 109
Liczba 6-latków w szkole podstawowej	2 888	2 771	2 979	3 433	14 812	33 190	70 361	65 769
Liczba dzieci spełniających obowiązek przedszkolny lub szkolny w inny sposób*)	-	-	-	-	4 012	4 685	6 661	9 631

% 6-latków w systemie oświaty	98,4%	98,1%	95,7%	95,5%	96,6%	96,1%	97,0%	97,3%
-------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Dane o liczbie dzieci wg wieku i liczbie wychowanków przedszkoli wg wieku dla lat 1998-2011 na podstawie danych GUS ("Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII 2011", "Oświata i wychowanie w roku szkolnym..."). Dla 2012 r. liczba dzieci według wieku szacowana na podstawie danych GUS 31.12.2011 r. Dla 2012 r. wersja 4 SIO wg stanu na 30.09.2012r.

³Poza przedszkolem lub szkołą na podstawie decyzji dyrektora, poprzez udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, w placówkach przy polskich przedstawicielstwach i ambasadach za granicą, w placówkach w Polsce przy obcym przedstawicielstwie i ambasadzie, w szkołach i przedszkolach w innym kraju. Uwaga! Od roku szkolnego 2012/2013 dzieci w wychowaniu przedszkolnym wg miejsca zamieszkania (poprzednio wg miejsca położenia przedszkola).

Tabela nr 4: dzieci wg wieku w wychowaniu przedszkolnym w latach 2005-2012 (wieś) – wg danych po spisie.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba dzieci kończących w danym roku 3 lata	155 043	149 892	150 002	152 098	155 578	171 599	182 663	181 943
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	16 049	17 768	20 110	26 069	34 238	41 299	51 063	63 462
% 3-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	10,4%	11,9%	13,4%	17,1%	22,0%	24,1%	28,0%	34,9%
Liczba dzieci kończących w danym roku 4 lata	160 609	155 059	150 072	150 052	152 527	163 895	172 651	183 610
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	27 422	29 747	32 689	40 261	52 470	62 733	73 739	93 813
% 4-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	17,1%	19,2%	21,8%	26,8%	34,4%	38,3%	42,7%	51,1%
Liczba dzieci kończących w danym roku 5 lat	168 890	160 758	155 317	150 359	150 440	159 885	164 888	173 297
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	49 130	52 336	52 479	62 853	85 062	99 004	131 483	153 475
% 5-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	29,1%	32,6%	33,8%	41,8%	56,5%	61,9%	79,7%	88,6%
Liczba dzieci kończących w danym roku 6 lat	173 041	169 096	161 146	155 576	151 023	157 180	160 875	166 096
Ile spośród nich we wrześniu było objęte edukacją przedszkolną	152 332	147 671	134 893	130 211	121 823	116 029	108 121	123 140
Liczba 6-latków w szkole podstawowej	1 058	1 033	1 065	1 146	5 832	9 396	24 431	26 333
% 6-latków objętych wychowaniem przedszkolnym	88,6%	87,9%	84,4%	84,4%	84,5%	79,8%	82,4%	90,0%

Dane o liczbie dzieci wg wieku i liczbie wychowanków przedszkoli wg wieku dla lat 1998-2010 na podstawie danych GUS ("Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 XII 2010", "Oświata i wychowanie w roku szkolnym...").

Dla 2012 r. liczba dzieci według wieku szacowana na podstawie danych GUS 31.12.2011 r. Dla 2012 r. wersja 4 SIO wg stanu na 30.09.2012 r. Uwaga! Od roku szkolnego 2012/2013 dzieci w wychowaniu przedszkolnym wg miejsca zamieszkania (poprzednio wg miejsca położenia przedszkola).

Jak widać w Tabeli nr 3, wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dla dzieci 5-letnich w ostatnim roku nieznacznie zmalał. Podobną tendencję zanotowano w przypadku dzieci 6-letnich, ale tu przyczyny spadku zainteresowania wychowaniem przedszkolnym należy upatrywać w podejmowaniu przez 6-latki edukacji szkolnej.

Generalnie jednak trend wzrostowy dla każdego rocznika w grupie dzieci 3 – 5 lat został utrzymany i w roku szkolnym 2012/2013 jest kontynuowany. Liczba dzieci pięcioletnich w roku szkolnym 2012/2013 jest o 7 763 większa niż w poprzednim roku szkolnym, natomiast liczba dzieci pięcioletnich objętych wychowaniem przedszkolnym zwiększyła się o 5 157, w efekcie wskaźnik procentowy spadł z 79,7% do 79,1%. Przygotowany w Ministerstwie Edukacji Narodowej projekt nowych rozwiązań prawnych zawierających propozycje wsparcia finansowego dla gmin w realizacji zadań dotyczących wychowania przedszkolnego ma na celu, by wsparcie udzielane samorządom terytorialnym zapewniało zmniejszenie obciążeń finansowych dla rodziców oraz skutkowało zwiększeniem liczby miejsc wychowania przedszkolnego i podniesieniem jakości wychowania przedszkolnego.

Docelowo opłaty za każdą dodatkową godzinę pobytu dzieci w przedszkolu, ponad czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, powinny wynosić nie więcej niż 1 zł. Trzeba przy tym podkreślić, że proponowane rozwiązanie jest tak zaprojektowane, by zyskali na nim zarówno rodzice, jak i jednostki samorządu terytorialnego, w tym zwłaszcza o najniższym wskaźniku dochodów podatkowych na mieszkańca oraz na terenach wiejskich. Ma temu służyć m. in. planowane przekazywanie gminie dotacji na każde dziecko objęte wychowaniem przedszkolnym, niezależnie od czasu przebywania dziecka w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego i niezależnie od tego, czy realizowane jest ono w placówce publicznej, czy niepublicznej.

Wsparcie z budżetu państwa edukacji przedszkolnej jest traktowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, jako działanie priorytetowe. Przygotowując zmiany legislacyjne, uwzględniony został także kontekst demograficzny. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, zaprojektowano zmiany, które powinny umożliwić organom prowadzącym szkoły i przedszkola prowadzenie racjonalnej polityki oświatowej, a tym samym przyczynić się do rozwoju i upowszechnienia wychowania przedszkolnego w kraju oraz zwiększenia jego dostępności, w celu osiągnięcia poziomu uprzedzskolnienia podobnego jak w pozostałych krajach Unii Europejskiej. Proponowane w projekcie zmiany mogą mieć także pozytywny wpływ na zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy, a w dalszej perspektywie mogą korzystnie wpłynąć na poprawę wskaźników demograficznych.

W ramach Strategii Lizbońskiej na wiosennym szczycie Rady Europejskiej (15-16 marca 2002 r.) w Barcelonie uzgodniono, że państwa członkowskie powinny usuwać czynniki zniechęcające kobiety do wchodzenia na rynek pracy. Zgodnie z tymi ustaleniami państwa członkowskie powinny między innymi dążyć do tego, by do roku 2010 co najmniej 90% dzieci między 3 rokiem życia

a wiekiem obowiązkowego kształcenia i co najmniej 33% dzieci do 3 roku życia uczestniczyło w formach zorganizowanej edukacji i opieki nad dzieckiem.

W konkluzjach Rady z 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) (Dz. Urz. UE C 119 z 28.05.2009, str.2) ustalono poziomy odniesienia dla polityki państw członkowskich do roku 2020. Jednym z tych poziomów jest określenie, by co najmniej 95% dzieci między 4 rokiem życia a wiekiem obowiązkowego kształcenia uczestniczyło w zorganizowanych formach edukacji. Należy zastrzec, że powyższe cele, uzgodnione w ramach Strategii Lizbońskiej oraz strategicznych ram ET 2020, dotyczą Unii Europejskiej, jako całości. Dla poszczególnych państw członkowskich stanowią one jedynie poziom, do którego należy się odnosić zgodnie z krajową tradycją oraz możliwościami organizacyjnymi i finansowymi (tzw. poziom odniesienia lub poziom referencyjny). Państwa członkowskie są proszone o rozważenie – na podstawie krajowych priorytetów i zmieniającej się sytuacji gospodarczej – w jaki sposób i w jakim stopniu mogą przy pomocy krajowych działań pomóc wspólnie osiągnąć te poziomy odniesienia w Unii Europejskiej. W Polsce, w dokumencie „Perspektywa uczenia się przez całe życie” uzgodniono, że oczekiwana w roku 2020 wartość tego wskaźnika powinna wynosić co najmniej 90%.

Przy utrzymaniu dotychczasowych tendencji wzrostowych, osiągnięcie zakładanych wskaźników upowszechnienia wychowania przedszkolnego, może nastąpić znacznie wcześniej niż zakładano, a więc przed 2020 r.

Poddziałanie 1.1.3 Rozwój form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, o których mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235, z późn. zm.).

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Zgodnie z art. 10 pkt 2 i 3 oraz art. 37 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, do zadań żłobka, klubu dziecięcego i dziennego opiekuna należy m.in. zagwarantowanie dziecku właściwej opieki edukacyjnej poprzez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, a także prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka. Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem, również na terenach wiejskich, jest czynnikiem sprzyjającym pomyślnemu przebiegowi uczenia się przez całe życie, integracji społecznej i rozwojowi osobistemu, a na dalszym etapie życia czynnikiem zwiększającym szanse na zatrudnienie. Przyczynia się ona również do zmniejszania ryzyka przedwczesnego zakończenia nauki, a także wyrównywania efektów nauczania. Usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem powinny zaspokoić różne potrzeby małych dzieci (poznawcze,

pozapoznawcze, emocjonalne, społeczne i fizyczne). Należy też pamiętać, że w tym wieku u małych dzieci tworzą się podstawy najważniejszych przyzwyczajeń i wzorców, które mają wpływ na całe późniejsze życie.

Na mocy art. 62 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. *o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przygotowało w 2011 r. Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 "Maluch". Był on realizowany również w 2012 r. i przewidywał dofinansowanie ze środków budżetu państwa - w drodze otwartego konkursu ofert - inicjatyw dotyczących tworzenia nowych miejsc opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych, a także dofinansowania szkoleń dziennych opiekunów. W 2012 r. w związku z realizacją programu „Maluch” gminy złożyły oferty na kwotę ok. 23,9 mln zł i zadeklarowały powstanie ok. 3,2 tysiąca nowych miejsc opieki nad małymi dziećmi w żłobkach i klubach dziecięcych. W 2012 r. uruchomiono także środki z budżetu państwa na dofinansowanie wydatków bieżących gmin związanych z utrzymaniem miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Na przełomie III i IV kwartału 2012 r. uruchomiono z budżetu państwa 77,1 mln zł (z tego 61 mln zł z wolnych środków z rezerw celowych budżetu państwa pierwotnie zaplanowanych na inne cele), z przeznaczeniem na dofinansowanie wydatków bieżących związanych z utrzymaniem miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 utworzonych z udziałem programu „Maluch”, a także kosztów utrzymania i tworzenia innych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, szczególnie u dziennego opiekuna. Łącznie na ww. zadania uruchomiono z budżetu państwa środki w kwocie 101 mln zł. Z kwoty tej gminy wydatkowały łącznie ok. 97,1 mln zł.

W 2012 r. uruchomiono także specjalny portal internetowy poświęcony żłobkom i innym formom opieki nad małymi dziećmi. Ma on na celu upowszechnianie informacji o formach opieki nad dziećmi do lat 3 i zawiera treści profilowane odrębnie do rodziców, gmin i innych podmiotów.

Ponadto Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) opłacał ze środków budżetu państwa składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne za nianie od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę za dany rok. Składki te były opłacane za ok. 9,1 tys. nian (dane ZUS wg stanu na grudzień 2012 r.), a wydatki budżetu państwa na ten cel w okresie styczeń – listopad 2012 r. wyniosły 37 337 tys. zł (dane ZUS).

W 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przygotowało także *projekt ustawy o zmianie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* przewidujący m.in.:

- a) zwiększenie do 80% maksymalnej wysokości dotacji z budżetu państwa (obecnie 50%) dla podmiotów na tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów oraz na dofinansowanie funkcjonowania istniejących miejsc opieki w tych instytucjach,
- b) umożliwienie ubiegania się o środki z dotacji zarówno przez gminy, jak i podmioty niepubliczne, w tym osoby fizyczne,

c) umożliwienie zatrudnienia niani przez osoby prowadzące działalność rolniczą (dotychczas uprawnienie takie miały tylko osoby zatrudnione na umowę o pracę lub wykonujące działalność pozarolniczą), za którą (nianię) ZUS opłaci składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne.

Jak wynika z gromadzonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej danych sprawozdawczych liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych wzrosła ogółem o ok. 7,8 tys. (relacja grudzień 2012 r. do grudzień 2011 r., dane ostateczne), zaś 30 osób pełniło funkcję dziennego opiekuna (w grudniu 2011 r. nie było takich osób).

Powyższe dane mają charakter ogólny i nie są podane w podziale na gminy wiejskie i miejskie (resort pracy i polityki społecznej nie gromadzi ww. danych w takim ujęciu).

Zgodnie z Planem Działania na 2012 r. dla Priorytetu I PO KL, w I kwartale 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło pierwszy konkurs w ramach Działania 1.5 PO KL nr DWF_1.5_1_2012 pt. „Wspieranie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego”.

Konkurs miał charakter zamknięty. Alokacja na konkurs wynosiła 150 mln zł. Nabór wniosków o dofinansowanie projektów w ramach przedmiotowego konkursu trwał od 20 lutego 2012 r. do 17 kwietnia 2012 r. Konkurs jest komplementarny z resortowym programem Maluch – dodatkowo premiowane były projekty zakładające wsparcie dla działań realizowanych lub zakładanych do realizacji w programie Maluch, którego zadaniem jest ułatwienie jednostkom samorządu terytorialnego tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w zakresie finansowania niezbędnej do tego celu infrastruktury, w szczególności prac adaptacyjnych w budynkach przeznaczonych na organizację miejsc opieki czy też budowę lub zakup nowych budynków. Jednocześnie, w ramach Działania 1.5 PO KL środki przeznaczane są na bieżące funkcjonowanie nowo powstałych placówek.

W odpowiedzi na powyższy konkurs wpłynęło 373 wniosków o dofinansowanie projektów (w tym 4 wnioski po upływie terminu zamknięcia naboru, określonym w dokumentacji konkursowej) na łączną kwotę 426 967 715,75 zł.

W wyniku oceny formalnej 320 wniosków skierowanych zostało do oceny przez Komisję Oceny Projektów (KOP), której obrady rozpoczęły się w dniu 28 maja 2012 r.

W ramach ocenianych wniosków, 164 wnioski na łączną kwotę 198 386 911,27 zł zostały ocenione pozytywnie, przy czym w ramach:

- TYPU 1: wdrażanie i upowszechnianie rozwiązań służących godzeniu życia zawodowego i rodzinnego oraz wspierających powrót do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci poprzez: wsparcie tworzenia i funkcjonowania żłobków oraz klubów dziecięcych; wsparcie usług świadczonych przez dziennego opiekuna, 131 wniosków przeszło pozytywnie ocenę merytoryczną natomiast odrzucono 108 wniosków.

- TYPU 2: upowszechnianie idei równych szans, w tym m.in. poprzez organizowanie ogólnopolskich kampanii informacyjno-promocyjnych z wykorzystaniem dostępnych środków masowego przekazu oraz nowoczesnych metod komunikacji, identyfikację i promocję najlepszych praktyk oraz prowadzenie działalności informacyjno-doradczej w obszarze równego dostępu do zatrudnienia; 33 wnioski przeszły pozytywnie ocenę merytoryczną natomiast odrzucono 48 wniosków.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podjęło negocjacje ze 126 Wnioskodawcami w ramach typu 1 oraz 4 Wnioskodawcami w ramach typu 2, których projekty uzyskały najwyższą liczbę punktów w wyniku pozytywnej oceny merytorycznej przez KOP, jak również z 2 Wnioskodawcami (1 w ramach typu 1 i 1 w ramach typu 2) w wyniku pozytywnego rozpatrzenia protestu od oceny merytorycznej. Do dnia 31 grudnia 2012 r. podpisano 52 umowy na łączną kwotę 54 137 485,75 zł. Z realizacji projektów zrezygnowało 7 Wnioskodawców.

W dniu 22 października 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosił drugi konkurs w ramach Działania 1.5 PO KL pt.: „Wspieranie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego”. Alokacja na konkurs wynosi 50 mln zł. Nabór wniosków trwał do 28 grudnia 2012 r. Złożono 418 wniosków, na kwotę 363 779 010,40 zł (w tym 4 wnioski po terminie zamknięcia naboru, określonym w dokumentacji konkursowej).

Ocena formalna rozpoczęła się w dniu 31 grudnia 2012 r. Rozpoczęcie posiedzenia KOP zaplanowano na dzień 12 lutego 2013 r.

Dodatkowo, w ramach Poddziałania 1.3.2 PO KL Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zakończyło negocjacje z 12 Wnioskodawcami, których projekty zostały najwyżej ocenione w ramach konkursu nr DWF_1.3.2_4_2011 pt. „Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego”, ogłoszonego w III kwartale 2011 r. W związku z powyższym, w 2012 r., podpisano 12 umów o dofinansowanie projektów na łączną kwotę 17 635 013,51 zł.

W ramach Poddziałania 1.3.2 do dnia 31 grudnia 2012 r. podpisano łącznie 37 umów o dofinansowanie o łącznej kwocie 56 145 695,61 zł, z 2 Projektodawcami prowadzone były negocjacje, rozwiązane zostały 4 umowy na kwotę 7 602 566,55 zł.

Jeden z Projektodawców zrezygnował z realizacji projektu, a 3 umowy rozwiązano z powodu trudności w realizacji projektów zidentyfikowanych przez Projektodawców. Łączna wartość tych 4 umów to 7 602 566,55 zł.

Łączna wartość podpisanych i realizowanych 33 umów (bez umów rozwiązanych) wynosi 50 715 639,46 zł.

Zakończyła się realizacja 16 projektów (końcowe wnioski o płatność zostały zatwierdzone) na kwotę 15 941 829,97 zł (wg wydatków).

Spośród realizowanych projektów:

- w ramach 30 projektów utworzono ośrodki opieki nad dziećmi w miejscu pracy, punkty przedszkolne, kluby maluszka, żłobki oraz instytucję dziennego opiekuna,
- 3 projekty mają charakter informacyjno – promocyjny.

Wsparciem w ramach projektów objęto 1264 uczestników, tj. osoby podejmujące pracę po przerwie związanej z urodzeniem dziecka lub wychowujące dzieci.

Należy zauważyć, że nie jest prowadzona statystyka dotycząca wniosków składanych z obszarów wiejskich oraz utworzonych placówek opieki nad dziećmi na obszarach wiejskich.

Działanie 1.2 Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych funkcjonujących na obszarach wiejskich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zgodnie w art. 1 pkt 4 lit. c ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o *zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 56, poz. 458, z późn. zm.) stosowano przepisy regulujące zasady, w oparciu o które jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać prowadzenie szkół liczących nie więcej niż 70 uczniów osobom prawnym nie będących jednostkami samorządu terytorialnego lub osobom fizycznym.

Szkoły podstawowe i gimnazja na obszarach wiejskich

Zmiany w sieci szkolnej są naturalną konsekwencją między innymi niżu demograficznego. Należy jednak zaznaczyć, że spadek liczby szkół postępuje znacznie wolniej niż spadek liczby uczniów. W ciągu ostatnich czterech lat liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów spadła o prawie 8%, natomiast procentowy spadek liczby szkół jest prawie o połowę mniejszy. Tą samą tendencje obserwujemy w stosunku do szkół znajdujących się na terenach wiejskich.

Analiza danych dotyczących szkół prowadzonych przez gminy (szkoły podstawowe i gimnazja), pokazuje, że spadek liczby uczniów w ciągu ostatnich czterech lat wynosi prawie 431 tys. uczniów, czyli więcej niż liczba sześciolatków, które w 2014 r. mają obowiązkowo rozpocząć edukację szkolną (rocznik sześciolatków w 2014 to 414,5 tys. dzieci).

Koszty kształcenia uczniów na wsi i w małych miasteczkach (do 5 000 mieszkańców) są wyższe niż koszty kształcenia w dużych miastach. Związane jest to przede wszystkim z niższą liczebnością oddziałów (Tabela nr 5) oraz koniecznością wypłat dodatków socjalnych (wiejskiego i mieszkaniowego) dla nauczycieli szkół wiejskich.

Tabela nr 5: zmiana średniej liczby uczniów w klasie (oddziale) w latach 2005/06-2012/13 (dane dotyczą szkół podstawowych i gimnazjów dla dzieci i młodzieży, bez szkół specjalnych)

Rok szkolny	Szkoła podstawowa			Gimnazjum		
	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem
2005/2006	23	17	20	25	23	25
2006/2007	23	16	20	25	23	24
2007/2008	22	16	19	25	22	24
2008/2009	22	16	19	24	22	23
2009/2010	22	15	18	24	21	23
2010/2011	22	15	18	24	21	23
2011/2012	22	15	18	23	21	22
2012/2013	22	15	18	23	21	22

Źródło: System Informacji Oświatowej, stan na dzień 30 września 2012 r.

Od roku szkolnego 2005/2006 średnia liczba uczniów w klasie w szkole podstawowej spadła o 10%, w gimnazjum o 12%. Większą dynamikę spadku liczby uczniów w klasie obserwujemy na wsiach, gdzie średnia zmniejszyła się w szkołach podstawowych o 11,17%, zaś w gimnazjach o 8,7%, utrzymując się na stałym poziomie przez ostatnie 4 lata. W tym samym okresie średnia liczba uczniów w mieście obniżyła się w szkołach podstawowych o 4,3% i o 8% w gimnazjach.

Edukacja ponadgimnazjalna na obszarach wiejskich

W okresie ostatnich sześciu lat szkolnych stosunek liczby liceów ogólnokształcących i liceów uzupełniających mających swe siedziby na terenach wiejskich do ogólnej liczby tego typu szkół spadł zaledwie o około 0,5 punktu procentowego. W roku szkolnym 2006/2007 wynosił 9,38% natomiast w roku szkolnym 2012/2013- 8,83%.

Jednocześnie, na niemal niezmiennym poziomie, utrzymuje się liczba szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i liceów profilowanych dla młodzieży utworzonych na terenie wiejskim. Od roku szkolnego 2006/2007 do roku szkolnego 2009/2010 wahała się między 13,03% a 13,68% w stosunku do ogólnej liczby szkół. W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 odsetek takich szkół wynosi ponad 11%. W roku szkolnym 2012/2013 natomiast 12,74%.

Mając na uwadze, że systematycznie zmniejsza się liczba uczniów wszystkich rodzajów i typów szkół (analiza danych GUS), co ma bezpośredni wpływ na liczbę placówek oświatowych, można domniemywać, że niewielkie zmiany liczby szkół ponadgimnazjalnych znajdujących się na terenach wiejskich mogą być efektem popularności tych szkół wśród uczniów oraz przemyślanej i perspektywicznej polityki oświatowej jednostek samorządów terytorialnych prowadzących te szkoły.

Działanie 1.3 Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.

Poddziałanie 1.3.1 Stworzenie rządowych programów wyrównywania szans edukacyjnych i kulturowych uczniów z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. *o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”* (Dz. U. Nr 267, poz. 2259, z późn. zm.) minister właściwy do spraw oświaty i wychowania upowszechnia informacje o Programie, mając na uwadze efektywną realizację Programu w szkołach i placówkach oświatowych, oraz monitoruje jego realizację. Program jest realizowany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Jego celem jest wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Ponadto program zakłada długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie zjawiska niedożywienia, upowszechnienie zdrowego stylu życia, poprawę poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach oraz rozwój w gminach bazy żywnościowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży. Zgodnie z przepisami Programu dzieci i młodzież realizujące obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, którym przyznano pomoc w formie posiłku, spożywały posiłek w szkole, jeżeli szkoła posiadała warunki pozwalające na przygotowywanie lub wydawanie posiłków. W przypadku, gdy szkoła nie posiadała warunków do przygotowywania lub wydawania posiłków, kierownik ośrodka pomocy społecznej, we współpracy z dyrektorem szkoły zapewniał spożywanie posiłków poza szkołą. W realizację programu włączeni byli Kuratorzy Oświaty. Poniższe informacje są zbiorem danych, przekazanych przez Kuratorów Oświaty na podstawie informacji uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego, placówek oświatowych i wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich.

W 2012 r. w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wzięło udział 25 715 szkół, co stanowi 64,58% ogólnej liczby szkół w skali kraju, w tym 6 094 przedszkoli, co stanowi 67,00% ogółu przedszkoli, 11 760 szkół podstawowych, (88,22%), 5 666 gimnazjów (79,69%) oraz 1 639 szkół ponadgimnazjalnych (18,74%).

Z powyższego wynika, że z pomocy w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, podobnie jak w latach ubiegłych najliczniej korzystają szkoły podstawowe oraz przedszkola.

W znaczącym zakresie pomoc państwa prowadzona była na wsi – w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” uczestniczyło 13 977 szkół na wsi, w tym 2 232 przedszkoli, co stanowi 77,18% ogółu przedszkoli na wsi, 11 760 szkół podstawowych, (89,83%), 3 155 gimnazjów (92,74%) oraz 244 szkół ponadgimnazjalnych (32,49%).

Z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” korzystało 619 422 dzieci i młodzieży, co stanowi 11,24% wszystkich uczniów w skali kraju, w tym:

- 106 090 dzieci objętych edukacją przedszkolną uczęszczających do przedszkola, oddziału przedszkolnego i innych form wychowania przedszkolnego (9,87% dzieci w Polsce objętych edukacją przedszkolną),
- 346 956 uczniów szkół podstawowych (17,31% uczniów w tej grupie wiekowej),
- 139 244 uczniów gimnazjów (12,61% uczniów w tej grupie wiekowej),
- 27 132 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (2,02% uczniów w tej grupie wiekowej).

Z powyższego wynika, że najwięcej dzieci korzystało z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w szkołach podstawowych, kolejno w gimnazjach i w przedszkolach (w tym w oddziałach przedszkolnych i w innych formach wychowania przedszkolnego).

W najmniejszym stopniu programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” byli objęci uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Najbardziej rozpowszechnioną formą posiłku był pełny obiad i jedno danie gorące:

- dla 106 090 dzieci objętych edukacją przedszkolną wydano 172 074 posiłków w różnych formach,
- dla 346 956 uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej wydano 555 766 posiłków w różnych formach,
- dla 139 244 uczniów uczęszczających do gimnazjum wydano 251 156 posiłków w różnych formach,
- dla 27 132 uczniów uczęszczających do szkoły ponadgimnazjalnej wydano 41 602 posiłków w różnych formach,

Wśród rozwiązań organizacyjnych podjętych w poszczególnych szkołach i placówkach oświatowych w celu ułatwienia korzystania z posiłków przeważa dowóz posiłku do placówki oraz doposażenie istniejącego już punktu żywienia.

Zorganizowano dowóz posiłku do 6 522 jednostek systemu oświaty, w tym w:

- 651 przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w tym na wsi 545,
- 4 193 szkołach podstawowych, w tym na wsi 3 640,

- 1 452 gimnazjach, w tym na wsi 1 070,
- 226 szkołach ponadgimnazjalnych, w tym na wsi 37.

Doposażono 722 punktów żywienia, w tym w:

- 128 przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w tym na wsi 61,
- 435 szkołach podstawowych, w tym na wsi 345,
- 143 gimnazjach, w tym na wsi 89,
- 16 szkołach ponadgimnazjalnych, w tym na wsi 2.

Zorganizowano dowożenie dzieci na posiłek z 91 jednostek, w tym w:

- 29 przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w tym na wsi 5,
- 32 szkołach podstawowych, w tym na wsi 5,
- 16 gimnazjach, w tym na wsi 6,
- 14 szkołach ponadgimnazjalnych, w tym 1 na wsi.

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2012 r. podobnie jak w latach ubiegłych, stwarzał możliwości tworzenia nowej infrastruktury żywieniowej. Pozwalało to na ułatwienie uczniom dostępu do posiłków.

Nowe punkty żywienia, gdzie przyrządzano i wydawano posiłki utworzono w 154 placówkach oświatowych, w tym w:

- 49 przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w tym na wsi 19,
- 47 szkołach podstawowych, w tym na wsi 30,
- 35 gimnazjach, w tym na wsi 11,
- 23 szkołach ponadgimnazjalnych, w tym na wsi 3.

Podsumowując, w 2012 r. w różnych formach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” największy udział miały szkoły podstawowe (w tym z oddziałami przedszkolnymi) i gimnazja. Zatem, z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” najliczniej skorzystali uczniowie ze szkół podstawowych (w tym z oddziałami przedszkolnymi) i z gimnazjów. Oferowano uczniom różne formy posiłków, z których najbardziej rozpowszechnioną był pełny obiad i posiłek zawierający jedno danie gorące.

Poddziałanie 1.3.2 Program stypendialny dla uczniów zdolnych z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Stypendium Prezesa Rady Ministrów

Procedury przyznawania stypendium Prezesa Rady Ministrów prowadzone są na podstawie art. 90h ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2005 r. *w sprawie stypendiów Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego* (Dz. U. Nr 106, poz. 890).

Stypendium to przyznawane jest na okres od września do czerwca w danym roku szkolnym jednemu uczniowi z danej szkoły, który otrzymał promocję z wyróżnieniem, uzyskując przy tym najwyższą w danej szkole średnią ocen lub wykazał szczególne uzdolnienia, w co najmniej jednej dziedzinie wiedzy, uzyskując w niej najwyższe wyniki, a w pozostałych dziedzinach wiedzy wyniki, co najmniej dobre. Wytypowanie kandydatów należy do samorządów uczniowskich lub komisji. Wnioski o przyznanie stypendium Prezesa Rady Ministrów przedstawia się radzie szkoły, a jeżeli rada szkoły nie została powołana - radzie pedagogicznej.

Stypendium Prezesa Rady Ministrów może być przyznawane uczniowi szkoły dla młodzieży, której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości.

Stypendium wypłacane jest w dwóch ratach:

- I rata wypłacana do dnia 30 listopada, za okres od września do grudnia
- II rata wypłacana do dnia 30 kwietnia, za okres od stycznia do czerwca,

Stypendium Prezesa Rady Ministrów jest wypłacane ze środków budżetu państwa i wynosi 258 zł miesięcznie. Na wypłatę stypendiów w 2012 r. uruchomiono środki w wysokości 10 268 tys. zł.

Kurator oświaty sprawdza zgodność wniosków o przyznanie stypendium Prezesa Rady Ministrów z warunkami określonymi w art. 90h ust. 1-3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*, sporządza listę zbiorczą kandydatów z całego województwa i przekazuje za pośrednictwem ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania Prezesowi Rady Ministrów. Przekazywana do Ministerstwa

Edukacji Narodowej lista kandydatów do ww. stypendium nie uwzględnia informacji różnicującej kandydatów ze względu na miejsce zamieszkania. Kandydaci mieszkają zarówno w mieście jak i na wsi.

Liczba stypendystów stypendium Prezesa Rady Ministrów na rok szkolny 2011/2012 wyniosła 4 021 uczniów, natomiast na rok szkolny 2012/2013 Prezes Rady Ministrów przyznał 3 918 stypendiów.

Stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania

Procedury przyznawania stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania prowadzone są na podstawie art. 90i ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz ww. rozporządzenia. Kandydatów typuje szkoła tuż po zakończeniu zajęć edukacyjnych, przysyłając indywidualne wnioski do kuratorium oświaty. Należy zaznaczyć, iż szkoła może złożyć dowolną liczbę wniosków. Wysokość środków przeznaczonych na wypłatę stypendiów wyniosła 960 tys. zł. Stypendium ministra właściwego ds. oświaty i wychowania ma formę jednorazowej nagrody pieniężnej. W 2012 r. wysokość stypendium wynosiła 3 tys. zł i otrzymało je 320 uczniów również z terenów wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W roku 2012 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeznaczyło na stypendia dla uczniów podległych szkół kwotę 21 422 zł.

Ponadto kredyty studenckie udzielane przez banki komercyjne na podstawie obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 maja 2010 r. *w sprawie szczegółowych zasad, trybu i kryteriów udzielania, spłacania oraz umarzania kredytów i pożyczek studenckich* (Dz. U. Nr 87, poz. 560, z późn. zm.) wymagają ustanowienia zabezpieczeń ich spłaty. W związku z powyższym Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wspiera w uzyskiwaniu ww. kredytów studentów zamieszkałych na obszarach wiejskich, poprzez udzielanie poręczeń kredytowych, bez których skorzystanie z tej formy wsparcia nie byłoby możliwe. W roku akademickim 2011/2012 Agencja udzieliła 193 poręczeń na kwotę 2 606 tys. zł.

Działanie 1.4 Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich.

Poddziałanie 1.4.1 Udoskonalenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach wiejskich (zajęcia rozwijające uzdolnienia, dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne oraz zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej).

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487) w każdym przedszkolu, szkole i placówce systemu oświaty zapewniającej kształcenie, wychowanie i opiekę dzieciom i młodzieży, funkcjonowały zespoły składające się z nauczycieli i specjalistów, których zadaniem w szczególności jest zaplanowanie, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom oraz dokonanie oceny efektywności udzielonej pomocy. W pracach zespołu mogli uczestniczyć rodzice ucznia oraz na ich wniosek także inne osoby, np. lekarze lub inni specjaliści, a także, na wniosek dyrektora, przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej, w rejonie której znajduje się przedszkole, szkoła lub placówka. Nauczyciele i specjaliści w toku codziennej pracy rozpoznawali potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, wynikające zarówno z ich uzdolnień i predyspozycji, jak trudności w uczeniu się, a wyniki obserwacji stanowiły podstawę dostosowania form wsparcia skierowanej do poszczególnych uczniów. Ponadto nauczyciele obowiązani byli do indywidualizacji oddziaływań pedagogicznych, zarówno na obowiązkowych, jak i na dodatkowych zajęciach edukacyjnych.

Do zadań zespołu nauczycieli, wychowawców i specjalistów należało także planowanie działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Podkreślona została rola doradztwa edukacyjno – zawodowego w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej, które ma pomagać uczniowi w dokonywaniu jak najlepszych wyborów dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej. Odpowiednio gimnazjum i szkoła ponadgimnazjalna były zatem miejscem, w którym zarówno uczeń, jak i jego rodzice, otrzymali wsparcie i wyczerpujące informacje na temat oferty szkół ponadgimnazjalnych, zawodów poszukiwanych na rynku pracy oraz zawodów zagrożonych bezrobociem. Uczeń mógł się dowiedzieć, jakie cechy osobowościowe są pożądane do pracy w konkretnym zawodzie oraz jakie są przeciwwskazania dla danego zawodu. Nauczyciele pomagali określać zainteresowania i wybierać najlepszą szkołę.

Ustalone przez dyrektora przedszkola, szkoły i placówki, dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, formy, sposoby i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, stanowiły część - opracowywanego również w ramach pracy zespołu - indywidualnego programu edukacyjno – terapeutycznego, przewidzianego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228, poz. 1490 oraz z 2012 r. poz. 982) oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia,

wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1489 oraz z 2012 r. poz. 981).

Natomiast w odniesieniu do ucznia, posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej lub wobec którego w wyniku podejmowanych działań pedagogicznych nauczyciele rozpoznawali i dostrzegali potrzebę objęcia pomocą - zespół opracowywał plan działań wspierających, określając w szczególności cele do osiągnięcia w pracy z uczniem, działania z nim realizowane, metody pracy z uczniem oraz działania wspierające wobec rodziców ucznia. Plan działań wspierających określał ponadto zakres dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

W szkołach i placówkach zajęciami rewalidacyjnymi oraz zajęciami specjalistycznymi z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej objęto łącznie 554 440 uczniów. Dane te obrazuje poniższa Tabela nr 6:

Typ jednostki	Liczba uczniów korzystających z zajęć rewalidacyjnych	Liczba uczniów korzystających z zajęć dydaktyczno – wyrównawczych	Liczba uczniów korzystających z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych	Liczba uczniów korzystających z zajęć logopedycznych	Liczba uczniów korzystających z zajęć socjoterapeutycznych	Liczba uczniów korzystających z zajęć o charakterze terapeutycznym	Liczba uczniów korzystających z zajęć psychoedukacyjne	Razem
Wychowanie przedszkolne	1 023	0	9 743	61 941	0	3 671	161	76 539
Szkoła podstawowa	10 122	192 404	60 169	70 799	8 387	14 814	820	357 515
Gimnazjum	6 426	85 976	14 542	2 347	2 765	5 489	987	118 532
Szkoły zawodowe	176	244	56	7	26	27	0	536
Licea ogólnokształcące	108	1023	53	7	4	30	93	1 318
Razem	17 855	279 647	84 563	135 101	11 182	24 031	2 061	554 440

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dzieciom i młodzieży udzielana jest również przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Dane te obrazuje poniższa Tabela nr 7:

Lp.	Rodzaj udzielanej pomocy	Liczba uczniów korzystających z form pomocy
1.	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	1201
2.	Terapia logopedyczna	3513

3.	Socjoterapia	264
4.	Zajęcia z uczniami zdolnymi	81
5.	Terapia dla zagrożonych uzależnieniami	51
6.	Zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu	1661
7.	Ćwiczenia rehabilitacyjne	845
8.	Inne formy pomocy indywidualnej	2457
9.	Inne formy pomocy grupowej	3731
10.	Porady bez badań	2155
11.	Porady po badaniach przesiewowych	2872
12.	Badania przesiewowe słuchu w ramach programu "Słyszę"	244
13.	Badania przesiewowe wzroku w ramach programu "Widzę"	43
14.	Terapia psychologiczna, w tym psychoterapia	1013
15.	Indywidualne porady zawodowe na podstawie badań	315
16.	Indywidualne porady zawodowe bez badań	449
17.	Mediacje i negocjacje	21
18.	Badania przesiewowe mowy w ramach programu "Mówię"	17
19.	Inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	249
20.	Zajęcia grupowe prowadzone w szkołach i placówkach oświatowych	5605
21.	Grupy wsparcia	0
22.	Interwencja kryzysowa	66
Razem		26 853

Poddziałanie 1.4.2 Tworzenie w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Porady i konsultacje dla rodziców realizowane są w ramach statutowej działalności poradni psychologiczno – pedagogicznych oraz przez przedszkola, szkoły i placówki, w zakresie organizowania i udzielania pomocy psychologiczno- pedagogicznej uczniom i ich

rodzicom. Wsparcie dla rodziców, analiza i zaspokajanie indywidualnych potrzeb dzieci jest zadaniem zespołu nauczycieli i specjalistów prowadzących z nimi zajęcia w przedszkolach, szkołach i placówkach. W spotkaniach tych, w zależności od potrzeb, uczestniczyli specjaliści pracujący w poradniach oraz innych instytucjach działających na rzecz dziecka i rodziny, co zwiększyło efektywność udzielanej pomocy jak najbliżej dziecka - w środowisku jego nauczania i wychowania.

Poddziałanie 1.4.3 Wykorzystanie technologii informatycznych w celu upowszechnienia różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym wsparcia, rozwoju i promocji poradnictwa zawodowego na obszarach wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach projektu konkursowego zostały opracowane narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów. Narzędzia te zostały zamieszczone na portalu Scholaris (<http://www.scholaris.pl>), dostępne są również poprzez stronę internetową Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakładce Życie szkoły - Poradnictwo edukacyjno-zawodowe.

Przez cały rok zapewniano wsparcie doradców zawodowych poprzez upowszechnianie bezpłatnych wydawnictw z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego udostępnianych na stronach internetowych w formacie pdf.

Udostępniana była Platforma Edukacyjna Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej dla doradców zawodowych (Edukacyjna Przestrzeń Wirtualna, jako forum wymiany doświadczeń i dobrych praktyk). Doradcy zawodowi z całej Polski zatrudnieni w sektorze edukacji mieli możliwość uczestniczenia w kursach doskonalących prowadzonych on-line.

Poddziałanie 1.4.4 Zakup nowoczesnego oprogramowania komputerowego do gabinetów logopedycznych i pedagogicznych w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zakupu oprogramowania komputerowego do gabinetów logopedycznych i pedagogicznych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych dokonywano w miarę posiadanych środków przekazywanych przez organy prowadzące poradnie, bądź ze środków pochodzących ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), o ile poradnie realizowały programy w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Poddziałanie 1.4.5 Rozwój sieci publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, które będą mogły wydawać orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci niewidomych i słabo widzących, dzieci niesłyszących i słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Sieć publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni upoważnionych przez kuratora oświaty, za zgodą organu prowadzącego, do wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci niewidomych i słabo widzących, dzieci niesłyszących i słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera, jest zorganizowana na terenie kraju w sposób umożliwiający zaspokojenie potrzeb uczniów w tym zakresie. W systemie edukacji, wg danych z SIO na dzień 30.09.2012 r., funkcjonuje 698 poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz 38 poradni specjalistycznych, łącznie 736 poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Poddziałanie 1.4.6 Promowanie działań szkolnych doradców zawodowych i szkolnych ośrodków kariery w środowisku lokalnym.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Informacje o zakresie tego Poddziałania zostały umieszczone w opisie Poddziałania 1.4.3.

Ochotnicze Hufce Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) w 2012 r. realizowały działania mające na celu rozwój wsparcia dla młodzieży w zakresie jej wejścia i funkcjonowania na rynku pracy. Rozwijane były również działania adresowane do młodzieży zamieszkałej na terenach wiejskich, która stanowi liczną grupę odbiorców oferty OHP – szacuje się, że ok. 30% młodych ludzi rocznie. Dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów dotyczących aktywizacji zawodowej i społecznej młodzieży, kadra OHP kontynuowała w 2012 r. współpracę z lokalnymi podmiotami podejmującymi problematykę młodzieży. Doradcy zawodowi OHP w minionym roku współpracowali ze szkolnymi doradcami zawodowymi, wśród których znalazła się grupa doradców zawodowych ze środowisk wiejskich. Współpraca z nimi była nakierowana na udzielenie pomocy młodzieży zamieszkałej na terenach małych gmin, w tym – wsi w zakresie kształtowania ich ścieżki zawodowej i edukacyjnej.

Działalność taka przyniosła efekty w postaci: objęcia usługami poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej grup młodzieży (w tym: z terenów wiejskich) potrzebującej wsparcia w tym zakresie, a także wymiany doświadczeń w kontekście wypracowania rozwiązań problemów społecznych młodego pokolenia.

W 2012 r. doradcy zawodowi OHP współpracowali z doradcami zawodowymi 110 Szkolnych Ośrodków Kariery (SzOK). Wspólnymi przedsięwzięciami SzOK i OHP objęto ok. 6,5 tys. młodych ludzi zamieszkałych na terenach wiejskich, realizując dla tych klientów 350 różnego rodzaju działań, takich jak: warsztaty, spotkania informacyjne, prezentacje, konkursy i inne przedsięwzięcia zawodoznawcze. Przez cały rok doradcy zawodowi OHP promowali działalność na terenie swoich województw.

Wydatki poniesione w 2012 r. na powyższe zadanie szacuje się na ok. 25 tys. zł (budżet państwa).

Działanie 1.5 Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia.

Poddziałanie 1.5.1 Upowszechnianie w szkołach programów promujących ideę uczenia się przez całe życie, jako czynnika warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, a także motywującego do efektywnego uczenia się na każdym etapie życia, w różnych miejscach i w różnych formach.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi stworzyło warunki organizacyjno-finansowe ułatwiające prowadzonym szkołom aplikowanie w programach, m.in. Leonardo da Vinci oraz PO KL, mających na celu uczestnictwo nauczycieli i uczniów w różnych formach praktyk lub zajęć praktycznych w kraju i za granicą, ukazujących możliwości ciągłego doskonalenia zawodowego.

Poddziałanie 1.5.2 Upowszechnianie wśród mieszkańców obszarów wiejskich informacji o możliwościach skorzystania z usług rynku pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenia, usługi EURES) świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działanie „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW 2007-2013), ma na celu zapewnienie sprawnej i efektywnej pracy lokalnych grup działania oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji lokalnych strategii rozwoju. Działanie to powinno się również przyczyniać do budowania

kapitału społecznego na wsi i w konsekwencji pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnych w rozwój obszaru oraz lepsze wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich.

W ramach działania przeprowadzono trzy nabory wniosków o przyznanie pomocy w 2008, 2009 i 2010 r., w ramach których lokalne grupy działania złożyły wnioski o przyznanie pomocy. Dodatkowo w 2012 r. przeprowadzono drugi konkurs na wybór lokalnej grupy działania (LGD) do tworzenia lokalnej strategii rozwoju w zakresie realizacji dodatkowych zadań. Ogółem do końca 2012 r. LGD złożyły 1 172 wnioski na kwotę 571 501 616,79 zł, w tym w ramach II konkursu LGD złożyły 154 wnioski na kwotę 36 940 367,48 zł. Łącznie zawarto umowy umożliwiające realizację 997 operacji na kwotę 521 855 026,72 zł z 336 LGD. Podpisane umowy dotyczą realizacji 34 877 zadań z zakresu:

- realizacji wydarzeń o charakterze promocyjnym oraz szkoleń lokalnych liderów - 15 616 zadań,
- informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - 10 855 zadań,
- szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR - 6 849 zadań,
- realizacji badań nad obszarem objętym LSR - 1 557 zadań.

Od początku uruchomienia działania do dnia 31 grudnia 2012 r. złożonych zostało 3 299 wniosków o płatność na kwotę 254 049 986,03 zł, z czego zrealizowano płatności dla 337 beneficjentów w kwocie 241 402 745,83 zł. Środki te umożliwiły dofinansowanie 1 027 operacji. W 2012 r. złożono 994 wnioski o płatność na kwotę 81 048 548,18 zł oraz zrealizowano płatności w kwocie 82 881 085,40 zł, w tym ze środków EFRROW – 66 883 821,92 zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Ośrodek Rozwoju Edukacji realizował projekt REVIT – Małe szkoły wspierają uczenie się przez całe życie. Celem dwuletniego projektu realizowanego we współpracy z wiodącymi ośrodkami rozwoju TIC z Grecji, Włoch, Finlandii oraz Cypru jest opracowanie systemowego modelu nauczania e-learningowego, który pozwoli na wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców z oddalonych i trudnodostępnych regionów europejskich. Adresatami projektu są małe wiejskie szkoły – środowiska aktywizacji społecznej.

W 2012 r. 37 osób ukończyło szkolenie w ramach ww. projektu „Adaptacja i wdrażanie szkolenia e-learningowego Specjalne potrzeby edukacyjne. Część 1 – praca z uczniami z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego”. W projekcie Revit pierwotna forma tego szkolenia była skierowana wprost do środowiska wiejskiego. Decyzja o poszerzeniu tej propozycji (szkolenie obejmuje 100 godzin podzielonych na 10 modułów) i upowszechnianiu szkolenia na szerszą skalę stwarza możliwość przygotowania osób pracujących

nawet w bardzo niewielkich i odległych środowiskach do wdrażania zmian związanych z nową formułą pomocy psychologiczno-pedagogicznej).

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej nie prowadziło przedsięwzięć w zakresie upowszechniania informacji o usługach rynku pracy tj. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa czy pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, które byłyby adresowane wyłącznie lub w szczególny sposób do mieszkańców obszarów wiejskich.

Prowadzono natomiast działania wspierające realizację tych usług rynku pracy przez publiczne służby zatrudnienia wśród wszystkich osób bezrobotnych i poszukujących pracy bez względu na miejsce zamieszkania. W ramach wspierania publicznych służb zatrudnienia przy realizacji ww. usług realizowano m.in. następujące działania:

- 1) udostępniono internetową wersję programu „Doradca 2000”, której celem jest zapewnienie powszechnego dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej różnym grupom społecznym,
- 2) przygotowywano publikacje oraz materiały informacyjne, przydatne przy realizacji usług rynku pracy, które upowszechniano w formie papierowej i elektronicznej poprzez stronę internetową Sieci Eurodoradztwo Polska - <http://www.eurodoradztwo.praca.gov.pl>,
- 3) umożliwiono dostęp do ofert pracy zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy poprzez Centralną Bazę Ofert Pracy zamieszczoną na stronie Publicznych Służb Zatrudnienia – <http://www.psz.praca.gov.pl>,
- 4) udzielano wyjaśnień i interpretacji dotyczących świadczenia usług rynku pracy.

Powyższe działania zostały sfinansowane ze środków Funduszu Pracy i środków budżetowych przeznaczonych na realizację zadań Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r., w tym zaplanowanych na realizację zadań w projekcie „Eurodoradztwo Polska” (*Euroguidance*) w programie „Uczenie się przez Całe Życie”, finansowanym przy wsparciu Komisji Europejskiej.

Ponadto w ramach Działania 1.5.2 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przeprowadziło następujące działania mające na celu upowszechnienie zasad funkcjonowania sieci EURES i usług świadczonych w przez Sieć. Poniższe działania miały na celu upowszechnienie Sieci wśród potencjalnych odbiorców i miały charakter powszechny, tj. nie były ukierunkowane wyłącznie do mieszkańców obszarów wiejskich.

Działania były zrealizowane w terminie 1 czerwca 2011 r. – 31 maja 2012 r.

Przeprowadzono promocję Sieci EURES: zrealizowano, 17 kampanii informacyjnych nt. EURES i zalet wynikających z mobilności na rzecz klientów publicznych służb zatrudnienia. Uaktualniono broszurę nt. warunków życia i pracy w Polsce oraz zmodyfikowano krajową stronę internetową (www.eures.praca.gov.pl) – wdrożono nowy projekt graficzny sieci wewnętrznej oraz oprogramowania do obsługi polskich ofert pracy (liczba wejść na krajową stronę internetową EURES – 882 tys. wizyt rocznie).

Zorganizowano ok. 81 wydarzeń skierowanych do bezrobotnych i poszukujących pracy, jak: targi pracy i informacji, dni i spotkania informacyjne (w tym: „Po pracy o pracy”, „Holendersko – Belgijski Dzień Informacyjny”, „Niemiecki Dzień Informacyjny”, Dzień Informacyjny EURES, który był częścią Miasteczka Europejskiego towarzyszącego Paradzie Schumana, która organizowana jest od 1999 r. przez Polską Fundację im. Roberta Schumana, aby uczcić święto Unii Europejskiej - Dzień Europy), dni mobilności pracowniczej, warsztaty: „Bezpieczne wyjazdy za granicę”, „Bezpieczne wyjazdy do pracy za granicę”, „Znajdź pracę przez Internet”, „Znajdź pracę z EURES”. W wydarzeniach tych wzięło udział ok. 8 tys. osób.

Zorganizowano na terenie Polski 7 Europejskich Targów Pracy: 1. Metropolitarne Międzynarodowe Targi Pracy, Edukacji i Przedsiębiorczości w Gdańsku, 2. Europejskie Targi Pracy – Białystok 2012, 3. VII Międzynarodowe Targi Pracy w Lublinie, 4. Europejskie Targi Pracy Edukacji i Kariery w Olsztynie, 5. Europejskie Targi Przedsiębiorczości, Pracy i Edukacji w Katowicach, Bielsku-Białej i Częstochowie, 6. Europejski Dzień Informacyjno – Rekrutacyjny w Łodzi, 7. V Międzynarodowe Targi Pracy WorkExpo w Rzeszowie. Targi odwiedziło ok. 30 600 osób.

Zorganizowano ok. 24 projektów rekrutacyjnych i rozmów kwalifikacyjnych na rzecz zagranicznych pracodawców (m.in. z Wielkiej Brytanii, Finlandii, Niemiec, Włoch, Norwegii, Francji, Austrii, Hiszpanii), z różnych branż, w tym np.: motoryzacyjnej, usługowej, hotelarstwa, gastronomii, rolnictwa, służby zdrowia, budownictwa, prac sezonowych, etc. W wyniku tych działań zgłoszono ok. 6,6 tys. wakatów, przyjęto ok. 2,9 tys. podań o pracę i zatrudniono ok. 515 Polaków u pracodawców zagranicznych. Ponadto prowadzono europejskie pośrednictwo pracy w ramach działań standardowych wojewódzkich urzędów pracy, w ramach których przyjęto ponad 600 ofert pracy i ponad 6 tys. wakatów od pracodawców z krajów EOG.

Zorganizowano 4 Europejskie Dni Pracy: w 1. Poznaniu (20.03.2012 r.), 2. Toruniu (18.04.2012 r.), 3. Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu (7-10.05.2012 r.), 4. Gdańsku (10.05.2012 r.). Targi odwiedziło ponad 4 tys. osób.

Dostarczono bezrobotnym ulotki informacyjne „Bezpieczne wyjazdy do pracy za granicę” (nakład: 4 tys.) nt. mobilności na europejskim rynku pracy i bezpiecznych form podejmowania pracy. Przeprowadzono kampanię informacyjną na nośnikach reklamowych typu citylight.

Opracowano 2 „karty klienta”: dla pracodawców i poszukujących pracy, w których przedstawiono zakres usług informacyjno – rekrutacyjnych oferowanych przez EURES. Karty te zostały zamieszczone na polskiej stronie internetowej EURES: www.eures.praca.gov.pl.

Poddziałanie 1.5.3 Organizowanie szkoleń w zakresie przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym samozatrudnienia w zawodzie.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2012 r. organizowane przez urzędy pracy szkolenia finansowane z Funduszu Pracy ukończyło 79 073 osób, w tym w obszarach przydatnych do prowadzenia działalności gospodarczej. Najwięcej osób przeszkolono w obszarach:

- usług transportowych, w tym kursów prawa jazdy (16 115 osób),
- sprzedaży, marketingu, public relations, handlu nieruchomościami (5 581 osób),
- zarządzania i administrowania (5 115 osób),
- pozostałych usług (4 487 osób),
- architektury i budownictwo (4 350 osób),
- rachunkowości, księgowości, bankowości, ubezpieczeń, analizy inwestycyjnej (3 788 osób),
- informatyki i wykorzystania komputerów (3 746 osób).

Koszty pokryte z Funduszu Pracy należne instytucjom szkoleniowym w 2012 r. wyniosły 108,4 mln zł a koszty stypendiów i składek na ubezpieczenie społeczne za okres szkolenia osób bezrobotnych i poszukujących pracy wyniosły 75,8 mln zł. Brak jest szczegółowych danych dot. uczestników szkoleń i wydatków na szkolenia realizowane na obszarach wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działania osi IV Leader jedynie pośrednio mogą wpisywać się w realizację Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. Leader jest oddolnym podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju (LSR) oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Strategie z założenia mogą zawierać elementy szkoleniowo – doradcze i edukacyjne.

Działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” ma na celu umożliwienie realizacji lokalnej strategii działania, która powinna przyczyniać się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich, m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz powstawanie nowych miejsc pracy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w działaniu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, właściwy organ Samorządu Województwa podaje do publicznej wiadomości informację o możliwości składania za pośrednictwem LGD wniosków o przyznanie pomocy.

Ogółem w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” od początku uruchomienia działania do dnia 31 grudnia 2012 r. złożono 43 017 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 3 190 516 925,56 zł, w tym w 2012 r. złożono 16 356 wniosków na łączną kwotę 1 156 803 390,10 zł. W ramach działania podpisano 18 189 umów na łączną kwotę 920 183 116,41 zł, w tym w 2012 r. 8 164 umowy na łączną kwotę 523 901 070, 63 zł. Do dnia 31 grudnia 2012 r. zrealizowano płatności na łączną kwotę 678 092 639,73 zł, w tym z 2012 r. na kwotę 442 806 408,04 zł.

W działaniu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” PROW 2007-2013 dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” do końca 2012 r. złożono 2 876 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 218 861 545,23 zł, w tym w okresie 2012 r. 1 391 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 108 908 189,27 zł.

Do końca 2012 r. podpisano 917 umów na kwotę 70 103 996,30 zł, w tym w 2012 r. 581 umów na kwotę 45 434 250,30 zł. Umowy te dotyczą wsparcia rolników, którzy zamierzają rozwijać działalność gospodarczą dotyczącą:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – 510 umów,
- usług turystycznych oraz usług związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem – 148 umów,
- usług dla ludności – 127 umów,
- realizacji robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych – 53 umowy,
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; sprzedaży detalicznej – po 17 umów,
- usług komunalnych – 16 umów,
- sprzedaży hurtowej – 11 umów,
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych – 10 umów,
- rzemiosła lub rękodzielnictwa – 6 umów,
- usług transportowych; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych – po 1 umowie.

Do końca 2012 r. beneficjenci złożyli 560 wniosków o płatność na kwotę środków EFRROW w wysokości 31 491 183,08 zł, z czego zrealizowano płatności ze środków EFRROW dla 404 beneficjentów w kwocie 23 711 511,00 zł. Kwota zrealizowanych płatności dotyczyła 412 operacji. W 2012 r. złożono 397 wniosków o płatność na kwotę EFRROW w wysokości 23 249 918,68 zł oraz zrealizowano płatności ze środków EFRROW w kwocie 17 403 567,80 zł.

W działaniu „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” PROW 2007-2013 dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” do końca 2012 r. złożono 3 504 wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę 432 580 154,02 zł (8% liczby złożonych wniosków w ramach działania 4.1.3), w tym w 2012 r. 1 634 wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę 211 169 061,13 zł. Do końca 2012 r. podpisano 513 umów na kwotę 57 778 138,37 zł, w tym w 2012 r. 293 umowy na kwotę 34 736 483,37 zł. Zatwierdzone do realizacji operacje (513) dotyczą udzielenia pomocy podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w sektorach:

- usług dla ludności - 187 umów,
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem – 103 umowy,
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych – 84 umowy,
- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – 35 umów,
- sprzedaży detalicznej – 30 umów,
- rzemiosła lub rękodzielnictwa – 23 umowy,
- sprzedaży hurtowej – 20 umów,
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych – 10 umów,
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy – po 7 umów,
- usług transportowych; usług komunalnych – po 3 umowy,
- magazynowania lub przechowywania towarów - 1 umowa.

Od uruchomienia działania do dnia 31 grudnia 2012 r. beneficjenci złożyli 322 wnioski o płatność na kwotę środków EFRROW 22 709 887,05 zł, z czego zrealizowano płatności ze środków EFRROW dla 219 beneficjentów na kwotę 15 690 727,79 zł. Kwota zrealizowanych płatności dotyczyła 220 operacji. W 2012 r. złożono 193 wnioski o płatność na kwotę środków EFRROW 14 696 726,46 zł oraz zrealizowano płatności ze środków EFRROW w kwocie 10 250 304,59 zł.

Ponadto od początku uruchomienia działania „Wdrożenie projektów współpracy” PROW 2007-2013 do 31 grudnia 2012 r. LGD złożyły wnioski o przyznanie pomocy umożliwiające realizację 386 operacji na łączną kwotę 29 064 159,99 zł, w tym w 2012 r. wnioski dotyczące realizacji 90 operacji na łączną kwotę 13 857 698,41 zł.

Od początku uruchomienia działania do dnia 31 grudnia 2012 r. LGD zawarły 269 umów na kwotę 14 327 462,33 zł, w tym w 2012 r. 88 umów na kwotę 8 066 533,82 zł. Podpisane do 31 grudnia 2012 r. umowy umożliwią:

- przygotowanie 55 projektów współpracy, w tym 31 projektów współpracy międzyregionalnej i 24 projekty współpracy międzynarodowej,
- realizację 80 projektów współpracy, w tym 63 projekty współpracy międzyregionalnej i 17 projektów współpracy międzynarodowej.

Do końca 2012 r. złożonych zostało 356 wniosków o płatność na kwotę 9 059 176,50 zł, z czego zrealizowano płatności dla 158 beneficjentów w kwocie 4 634 611,33 zł. Kwota ta umożliwiła dofinansowanie 202 operacji.

W 2012 r. złożono 189 wniosków o płatność na kwotę 6 191 805,52 zł oraz zrealizowano płatności w kwocie 3 111 587,47 zł.

Ministerstwo Gospodarki

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) odgrywa znaczącą rolę w organizacji szkoleń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Działalność PARP ma charakter informacyjny, doradczy i szkoleniowy i obejmuje rozmaite aspekty przedsiębiorczości. PARP realizuje zadania w wyżej wymienionym zakresie w następujący sposób:

- 1) wybiera corocznie, w ramach realizacji działania 2.1.1 oraz 2.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, szereg ogólnopolskich otwartych projektów szkoleń i doradztwa oraz projektów studiów podyplomowych dla przedsiębiorców i pracowników firm; dzięki wsparciu z Europejskiego Funduszu Społecznego udział w szkoleniach jest tańszy nawet o 80%; celem ogólnym realizowanych projektów jest podnoszenie kwalifikacji przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie dostosowania funkcjonowania przedsiębiorstw do wymogów nowoczesnej gospodarki,
- 2) prowadzi Akademię PARP - portal edukacyjny dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób planujących własną działalność gospodarczą umożliwiający dostęp do bezpłatnych szkoleń internetowych; celem portalu jest upowszechnienie dostępu do zdalnej edukacji (e-learningu),
- 3) realizuje projekt systemowy, którego celem jest popularyzacja idei społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy, poprzez podnoszenie świadomości przedsiębiorców o upowszechnienie wiedzy na temat zasad prowadzenia firmy w Internecie,

4) prowadzi Portal Innowacji, który jest źródłem wiedzy na temat wspierania innowacyjności i transferu technologii; można w nim znaleźć informacje dotyczące m.in. dostępności nowych technologii, źródeł finansowania innowacji, instytucji, a także programów wspierających innowacyjność,

5) koordynuje działalność ośrodków Krajowego Systemu Usług (KSU) - 214 niezależnych i samofinansujących się organizacji, świadczących usługi doradcze (proinnowacyjne), szkoleniowe, informacyjne lub finansowe, skierowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą; wśród podmiotów działających w ramach KSU znajdują się m.in.: agencje rozwoju regionalnego, centra wspierania biznesu, fundacje, stowarzyszenia, kluby oraz inne organizacje przedsiębiorców i pracodawców, fundusze poręczeniowe, fundusze pożyczkowe, inkubatory przedsiębiorczości, instytuty badawczo-rozwojowe, izby gospodarcze, izby przemysłowo-handlowe, izby branżowe, izby rzemieślnicze, ośrodki innowacji i technologii, ośrodki wspierania przedsiębiorczości oraz inne organizacje pozarządowe,

6) koordynuje działalność Punktów Konsultacyjnych – ogólnopolskiej sieci instytucji świadczących bezpłatne usługi informacyjne dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców,

7) koordynuje działalność lokalnych okienek przedsiębiorczości - komórki funkcjonujące przy urzędach gmin, najczęściej przy wydziałach odpowiedzialnych za rejestrowanie działalności gospodarczej, których rola polega na udostępnianiu małym i średnim przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą podstawowej informacji o działaniach i ofercie PARP.

Ponadto działalność PARP promująca przedsiębiorczość przejawia się również w działalności publikacyjnej, dotyczącej opracowań wykonywanych przez Agencję lub na jej zlecenie. Wydawnictwa te dotyczą kondycji polskich przedsiębiorstw, otoczenia prawnego i instytucjonalnego, barier rozwoju przedsiębiorczości oraz poradnictwa zawierającego szerokie spektrum informacji przeznaczonych dla osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą. Najważniejsze ekspertyzy z zakresu rozwoju kompetencji zlecone przez PARP to: Bilans Kapitału Ludzkiego, inteligentne organizacje - zarządzanie wiedzą i kompetencjami pracowników, wykształcenie pracowników a pozycja konkurencyjna przedsiębiorstw, badanie „Każdy pracownik jest ważny – podnoszenie kompetencji pracowników o niskich kwalifikacjach”, badanie „Firmy rodzinne”.

Poddziałanie 1.5.4 Upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie przedsiębiorczości.

Ministerstwo Gospodarki

Ministerstwo Gospodarki realizuje projekt systemowy *Promocja polskiej gospodarki* na arenie międzynarodowej (poddziałanie 6.5.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013), który promuje polskich przedsiębiorców z różnych branż podczas

dużych przedsięwzięć promocyjnych typu: targi, wystawy, misje gospodarcze. W ich trakcie przedsiębiorcy mogą przedstawić swoją ofertę eksportową, ale również, w przypadku misji gospodarczych, uczestniczyć w seminariach, spotkaniach match - makingowych, czy też spotkaniach branżowych z zagranicznymi firmami.

Ministerstwo Gospodarki, popierając inicjatywy Unii Europejskiej dotyczące upowszechniania postaw przedsiębiorczych, realizuje działania informacyjne i promocyjne w tym zakresie, poprzez organizację i uczestnictwo w konferencjach, seminariach i innych przedsięwzięciach. Ministerstwo Gospodarki uczestniczy i promuje na stronach internetowych organizowany corocznie z inicjatywy Komisji Europejskiej Europejski Tydzień Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP) (ang. European SME Week). Celem przedsięwzięcia jest wsparcie rozwoju istniejących małych i średnich firm oraz zachęcanie obywateli UE do zakładania własnej działalności gospodarczej.

Ministerstwo Gospodarki promuje inicjatywę pn. Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości, której celem jest wyróżnienie szczególnie cennych inicjatyw wspierających przedsiębiorczość na poziomie regionalnym i lokalnym. Nagrody przyczyniają się do uświadomienia społeczeństwu, jaką rolę pełnią przedsiębiorcy oraz jak istotne znaczenie ma polityka państwa wspierająca przedsiębiorczość.

Warto również wspomnieć o instytucji Pełnomocnika do spraw MŚP (ang. SME Envoy), która została powołana w celu skuteczniejszego monitorowania wdrażania Small Business Act na poziomie europejskim i krajowym. Funkcję Pełnomocnika w Polsce sprawuje obecnie Pani Grażyna Henclewska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (jako przedstawiciel Kierownictwa Ministerstwa Gospodarki odpowiedzialny za realizację SBA w Polsce). Rolą Pełnomocnika w ramach administracji publicznej jest:

- monitorowanie polityk i działań mających wpływ na MŚP oraz zapewnienie ich poprawnej oceny,
- przyczynianie się do redukcji nadmiernych obciążeń administracyjnych dla MŚP,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie rozwoju sektora MŚP.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości corocznie organizuje konkurs „Polski Produkt Przyszłości” (PPP). Od 2008 r. Konkurs i promocja laureatów współfinansowane są przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem konkursu jest promocja i upowszechnianie osiągnięć twórców innowacyjnych technik i technologii, które mają szansę zaistnieć na rynku polskim. Konkurs skierowany jest do innowacyjnych przedsiębiorstw, jednostek badawczo-rozwojowych, instytutów naukowych, zakładów doświadczalnych, a także indywidualnych wynalazców z krajów Unii Europejskiej.

Poddziałanie 1.5.5 Aktywizacja społeczno - zawodowa młodzieży z obszarów wiejskich prowadzona przez Ochotnicze Hufce Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy

W ramach Poddziałania 1.5.5 można wyodrębnić następujące działania:

- a) upowszechnianie informacji i poradnictwa zawodowego zawodowej dla młodzieży oraz pośrednictwa pracy dla młodzieży,
- b) realizacja programów aktywizacji społecznej młodzieży OHP. Organizowanie uzupełnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego dla uczestników OHP,
- c) realizacja programów przeciwdziałających marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży współfinansowanych ze środków EFS.

Ad a) Upowszechnianie informacji i poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy dla młodzieży

W 2012 r. OHP rozwijały działania mające na celu rozpowszechnienie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz pośrednictwa pracy dla młodzieży w wieku 15 – 25 lat. Eliminowanie barier dostępu młodzieży do usług z tego zakresu jest bardzo ważnym przedsięwzięciem zmierzającym do wyrównania szans młodzieży na starcie do dorosłego życia, a zwłaszcza rozpoczęcia kariery zawodowej.

Usługi doradztwa zawodowego i informacji zawodowej świadczone były w 2012 r. przez 49 mobilnych centrów informacji zawodowej (MCIZ) i 33 młodzieżowe centra kariery (MCK). Łącznie w kraju wsparciem tym (usługi MCK i MCIZ) objęto ok. 298 tys. młodych ludzi, z czego ok. 108 tys. pochodziło z terenów wiejskich i małych miejscowości (co stanowi 36% wszystkich klientów objętych usługami poradnictwa zawodowego w kraju w 2012 r.). W omawianym okresie sprawozdawczym MCIZ realizowały zadania poradnictwa zawodowego głównie w formie wyjazdowej, mając do swojej dyspozycji specjalnie do tego przeznaczone samochody. W minionym roku zorganizowały ok. 1200 sesji wyjazdowych do placówek oświatowych w miejscowościach typu wiejskiego, co stanowi ok. 20% wszystkich wyjazdów MCIZ w kraju.

MCK, prowadzące działalność o charakterze stacjonarnym realizowały - jako jeden z modułów programowych - zajęcia z zakresu przedsiębiorczości. Zajęcia te są adresowane szczególnie do młodzieży zamieszkałej na terenach wiejskich, co wiąże się z potrzebą wyposażenia tej grupy młodych ludzi w wiedzę dotyczącą samozatrudnienia i kształtowania postaw przedsiębiorczych, gdyż takie działania wspierają aktywizację zawodową. W zajęciach MCK poświęconych modułowi przedsiębiorczości wzięło udział ok. 24 tys. młodych osób zamieszkałych na terenach wiejskich (stanowią oni 55% ogółu młodzieży objętej zajęciami z zakresu przedsiębiorczości w minionym roku).

Z usług pośrednictwa pracy organizowanych przez młodzieżowe biura pracy (49 MBP i 58 ich filii), na terenie kraju skorzystało ok. 49 tys. osób zamieszkałych na terenach wiejskich (co stanowi 27% wszystkich klientów MBP w kraju). W minionym roku MBP zorganizowały 202 targi edukacji i pracy, w których uczestniczyła też młodzież zamieszkała na obszarach wiejskich.

Młodzież wiejska uczestniczyła również w zajęciach organizowanych przez kluby pracy (KP) – w konsultacjach indywidualnych oraz warsztatach grupowych – z zakresu aktywnego poszukiwania pracy. W roku sprawozdawczym z usług KP skorzystało ok. 60 tys. młodych ludzi z terenów wiejskich, co stanowi ok. 20% wszystkich klientów KP.

Istotnym działaniem o ogólnopolskim zasięgu, które znacząco przyczyniło się do rozwoju usług rynku pracy na terenach wiejskich jest realizacja projektu współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS „OHP jako realizator usług rynku pracy”. W ramach projektu, na mocy porozumień zawartych z organami samorządów lokalnych, organizowane są miejsca świadczenia usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz pośrednictwa pracy dla młodzieży. Są to jednostki: młodzieżowe centra kariery (MCK) świadczące usługi poradnictwa zawodowego, punkty pośrednictwa pracy (PPP) świadczące usługi pośrednictwa pracy oraz ośrodki szkolenia zawodowego (OSZ) organizujące szkolenia i kursy zawodowe dla młodzieży. Na koniec 2012 r. funkcjonowało w kraju 277 jednostek, w tym: 124 MCK, 120 PPP i 33 OSZ.

Tworzenie jednostek w zdecydowanej większości odbywało się na terenie średniej wielkości miast i mniejszych miejscowości, często usytuowanych w taki sposób, aby dostęp do usług miała młodzież z sąsiadujących gmin. Łącznie w ramach projektu skorzystało ze wsparcia ok. 8 tys. osób zamieszkałych na terenach wiejskich, co stanowi prawie 50% wszystkich uczestników projektu. Projekt umożliwia także szeroki dostęp dla młodzieży nie tylko biorącej udział w ściśle określonej ścieżce wsparcia. W 2012 r. organizowane były lokalnie takie przedsięwzięcia jak: targi pracy, imprezy edukacyjne, konkursy itp., adresowane do szerokiego grona młodzieży potrzebującej dodatkowych informacji w zakresie rynku pracy. Tymi dodatkowymi oddziaływaniami objęto ponad 140 tys. osób, z czego młodzież wiejska stanowiła ok. 45%.

W 2012 r. wydatki poniesione na realizację działań z zakresu rynku pracy kierowane do młodzieży zamieszkałej na obszarach wiejskich przedstawiały się następująco:

- Budżet państwa – 1,5 mln zł. (są to dane szacunkowe, określone na podstawie procentowego udziału młodzieży wiejskiej w ogóle klientów usług rynku pracy OHP, gdyż nie prowadzone są oddzielne ewidencje wydatków ściśle poniesionych na udział młodzieży wiejskiej we wszystkich działaniach).

Kwoty te nie obejmują środków wydatkowanych na projekt „OHP, jako realizator usług rynku pracy”. Dane na ten temat zamieszczono w ppkt. c.

OHP realizując w 2012 r. zadania pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego starały się docierać do jak największej grupy młodzieży z terenów wiejskich i małych gmin. Możliwość skorzystania tej grupy młodych ludzi z profesjonalnych usług oferowanych przez OHP wpływa na podejmowanie przez nich trafnych decyzji dotyczących rozwoju indywidualnej drogi zawodowej i edukacyjnej, co z kolei przyczynia się do większej aktywizacji zawodowej młodzieży i zmniejsza ryzyko bezrobocia.

Ze względu na specyfikę sytuacji społecznej młodzieży mieszkającej na wsi, większego znaczenia nabierają działania zmierzające do ukształtowania postawy mobilnej, czy też wyposażenia w wiedzę z zakresu przedsiębiorczości, która może zaowocować prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

Ad b) Realizacja programów aktywizacji społecznej młodzieży OHP. Organizowanie uzupełnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego dla uczestników OHP

Podstawą działalności OHP jest realizacja działań w zakresie wychowania, kształcenia i nadzoru nad młodzieżą. W 2012 r. tak jak i w latach ubiegłych komórki organizacyjne OHP zapewniły właściwe formy i kierunki kształcenia młodzieży rekrutowanej do OHP, zwłaszcza wymagającej instytucjonalnego wsparcia z uwagi na trudną sytuację osobistą, rodzinną i społeczną. Na terenie kraju funkcjonuje 220 jednostek o charakterze opiekuńczo- wychowawczym.

Ogółem opieką objęto młodzież w liczbie 36,5 tys., w tym: uczestnicy pochodzący z terenów miejskich stanowią 51,1 % oraz terenów wiejskich - 48,9 %.

Grupą docelową były osoby najslabsze, w tym mieszkające na wsi, szczególnie z terenów o słabej infrastrukturze edukacyjnej oraz ci, którzy weszli w konflikt z prawem przed wstąpieniem do OHP – 11,6 %, młodzieży pochodzącej z rodzin niepełnych i domów dziecka – 32,8 %, młodzieży pochodzącej z rodzin wielodzietnych - 43,1 %, młodzieży pochodzącej z rodzin o bardzo złej sytuacji materialnej - 50,95 %, młodzieży pochodzącej z rodzin patologicznych - 14,3 % oraz młodzieży pochodzącej z rodzin dotkniętych bezrobociem - 43,3 %. Proponowane działania miały na celu wyrównanie startu życiowego młodzieży wiejskiej przeciwdziałanie jej marginalizacji poprzez oddziaływania wychowawcze, tworzenie możliwości uzupełnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego oraz pomoc w zdobyciu konkurencyjnych na rynku pracy kwalifikacji względnie przekwalifikowanie.

Najistotniejszymi elementami w działaniach wychowawczych w odniesieniu do tej grupy młodzieży była profilaktyka patologii społecznych i uzależnień, marginalizacji, socjalizacja i resocjalizacja. Oddziaływania wychowawcze realizowano przede wszystkim w procesie pracy, ale również poprzez organizowanie przedsięwzięć kulturalno-oświatowych, rekreacyjno-sportowych i turystycznych, które gwarantują pozytywne wypełnienie czasu wolnego młodzieży. Kierowały one jej aktywność na działania atrakcyjne, pozytywne i rozwijające. Główny akcent w pracy wychowawczej położony był na przygotowanie młodzieży do aktywności i mobilności zawodowej.

Wszelkie działania OHP wykonywane w zakresie wychowania młodzieży uwzględniały priorytety zapisane w rządowych dokumentach programowych, w tym także ujęte w Programie Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008 – 2013.

Wiele przedsięwzięć zrealizowanych przez OHP podjętych zostało we współpracy z instytucjami samorządowymi. Udział w rozwiązywaniu problemów środowiska lokalnego wynika z zadań instytucji oraz z zapotrzebowania środowisk lokalnych na ofertę OHP w zakresie zaspokajania potrzeb młodzieży. Zaoferowano opiekę nie tylko uczestnikom OHP, ale także młodzieży spoza naszych jednostek organizacyjnych. Wyróżniały się w tym środowiskowe hufce pracy, przy których funkcjonują świetlice środowiskowe dziennego pobytu młodzieży. Oferta ta spełnia postulat wsparcia rodzin w środowisku, zapewnia dzieciom i młodzieży dzienną opiekę i pomoc bez konieczności opuszczania rodziny. Uczestnicy zajęć świetlicowych, tam gdzie było to konieczne, objęci zostali systemem zintegrowanych działań diagnostycznych, opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych przy ścisłej współpracy z rodziną, pedagogiem oraz wyspecjalizowanymi instytucjami współpracującymi z OHP.

Wsparciem działalności wychowawczej i opiekuńczej są przedsięwzięcia kulturalno – oświatowe, sportowe i turystyczne. Działalność ta stwarza wiele sytuacji wychowawczych, które pozwalają kadrze lepiej poznać młodzież, wpływać na jej zachowanie oraz kształtować pozytywne cechy osobowości. Zawierają w sobie konieczność przyswajania zasad systematyczności, osobistych ambicji oraz prowadzą do rozładowania napięć emocjonalnych. Inicjatywy kulturalno-oświatowe i rekreacyjno-sportowe cieszą się ogromną popularnością wśród podopiecznych OHP oraz młodzieży ze środowisk lokalnych. Organizowano m.in. turnieje piłki nożnej, tenisa stołowego, turnieje szachowe, biegi przełajowe, turnieje lekkoatletyczne, zawody pływackie, imprezy okolicznościowe, wyjścia do kin i teatrów, na koncerty, wystawy itp.

Kolejnym równie ważnym elementem realizowanych działań były programy edukacyjne i wychowawcze z zakresu aktywizacji społecznej. Miały one na celu kształtowanie w uczestnikach postaw aktywnych i społecznie pozytywnych oraz wdrożenie ich do samodzielności w codziennym życiu. W ramach tych działań zorganizowano: Ogólnopolski Konkurs „Aktywność – dobry wybór”, dotyczący realizacji inicjatyw samorządowych przez młodzież OHP, Spotkania Klubów Aktywnych, Regionalne Spotkania Młodzieży Aktywnej. Ponadto wszyscy uczestnicy OHP wzięli udział w programach promujących aktywne postawy sprzyjające podejmowaniu działań na rzecz poprawy jakości własnego życia oraz przygotowania do podjęcia pracy. Poszczególne jednostki rozwijały także działalność Klubów Absolwenta. Celem tych przedsięwzięć była (i jest w dalszym ciągu) pomoc osobom, które po opuszczeniu OHP wykazują trudności w funkcjonowaniu na rynku pracy oraz w społeczeństwie.

Kluczowym zadaniem było także przeciwdziałanie zagrożeniom rozwoju młodzieży oraz jej ochrona przed niekorzystnymi zjawiskami. Osiągnięta była bezpośrednio na poziomie lokalnym i wojewódzkim. Praca z młodzieżą koncentrowała się wokół profilaktyki uzależnień

od środków odurzających, profilaktyki demoralizacji i przestępczości oraz promocji zdrowego stylu życia. Wśród różnorodnych metod i form pracy z młodzieżą, jakie stosowała kadra wychowawcza, do najbardziej skutecznych należy zaliczyć programy profilaktyczne.

Ogółem w 2012 r. zrealizowano 1 345 programów edukacyjno – profilaktycznych. Ze względu na skuteczność i efektywność oddziaływań, których celem jest zapobieganie niedostosowaniu społecznemu oraz przestępczości wśród młodzieży zorganizowano dla kadry wychowawczej i pedagogicznej specjalistyczne szkolenia w tym zakresie.

W sytuacji zmniejszonych możliwości znalezienia zatrudnienia w rolnictwie, w zakresie kształcenia młodzieży z rejonów wiejskich, OHP zajmowały się umożliwieniem jej uzupełnienia wykształcenia gimnazjalnego i zawodowego.

W zakresie organizacji kształcenia uczestników OHP nadal naczelną zasadą pozostaje, iż uzupełniają oni wykształcenie ogólne wraz z przygotowaniem zawodowym. Na zasadach pracownika młodocianego mającego zawartą umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego. Kierunki kształcenia młodzieży są uwarunkowane potrzebami lokalnego rynku pracy oraz ideą wyposażenia uczestników w wiedzę i umiejętności przygotowujące do podjęcia pracy bezpośrednio po zakończeniu nauki. W odniesieniu do młodzieży wiejskiej szkolenie zawodowe ukierunkowane było tak by mogli oni znaleźć zatrudnienie w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania. Takie działanie pozwala utrwalić integrację z rodziną i środowiskiem, a jednocześnie realizować rozwój zawodowy poza rolnictwem.

Grupa uczestników OHP kształcących się na poziomie I klasy gimnazjum, nie posiadających umów o pracę, objęta została działaniami z diagnozowania i poradnictwa zawodowego. W jej przypadku, zbadanie posiadanych przez młodzież predyspozycji zawodowych pozwoli na objęcie jej odpowiednio ukierunkowanym przygotowaniem zawodowym.

Niezależnie od formy kształcenia, uczestnicy OHP podstawową wiedzę zawodową zdobywają w ok. 60 zawodach. W roku szkolnym 2011/2012 z 17,86 tys. młodzieży wiejskiej z czego 8,1 tys. uczestników uczyło się na poziomie gimnazjalnym, a pozostali 9,76 tys. odbywało naukę zawodu w zasadniczych szkołach zawodowych i w formie kursowej.

Należy również podkreślić, że w trakcie rekrutacji do jednostek OHP szczególną uwagę zwracano na potrzeby młodzieży pochodzącej z rodzin o złej sytuacji materialnej, mającej trudności z kontynuowaniem nauki ze względu na miejsce zamieszkania. Młodzież taką przyjmowano do jednostek z zakwaterowaniem w pierwszej kolejności. Jest to bardzo istotna forma wsparcia materialnego dla tych uczestników. Gdyż w jednostkach OHP uczestnicy nie ponoszą kosztów wyżywienia i zakwaterowania - w całości są one pokrywane z budżetu instytucji.

Ad c) Realizacja programów przeciwdziałających marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży współfinansowanych ze środków EFS. W 2012 r. OHP podobnie jak w latach ubiegłych realizowały projekty adresowane do młodzieży zagrożonej

wykluczeniem społecznym, w ramach komponentu systemowego i regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Znaczną część beneficjentów tych projektów stanowiły osoby zamieszkałe na terenach wiejskich.

→ Projekty systemowe:

OHP w 2012 r. wdrażały projekty systemowe w ramach Poddziałania 1.3.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki adresowane do młodzieży zagrożonej marginalizacją społeczną. Dysponując rozbudowaną strukturą organizacyjną OHP wdrażały projekty PO KL równolegle w ponad 100 jednostkach organizacyjnych zlokalizowanych na terenie wszystkich województw przez co oferta edukacyjna OHP była dostępna praktycznie dla wszystkich zainteresowanych. W dwóch projektach systemowych PO KL realizowanych w 2012 r. uczestniczyło 927 osób z terenów wiejskich.

- *Nowe Perspektywy*

Głównym celem projektu była aktywizacja społeczno-zawodowa 1500 osób w wieku 15-25 lat zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz podwyższenie ich umiejętności i kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i praktykach, a także ułatwienie dostępu tych osób do usług rynku pracy w celu poprawy ich zatrudnialności. 622 uczestników tego projektu stanowili mieszkańcy terenów wiejskich. Wsparciem w ramach projektu objęta została nieaktywna zawodowo oraz bezrobotna młodzież, której ograniczenia materialne i środowiskowe, a także brak kwalifikacji zawodowych utrudniają samodzielne nabycie umiejętności gwarantujących udany start życiowy w ramach projektu. W 2012 r. odbyły się następujące formy wsparcia dla uczestników: zajęcia indywidualne i grupowe z doradcą zawodowym i psychologiem, kursy językowe, warsztaty wyrównawcze z przedmiotów szkolnych, kurs przedsiębiorczości i szkolenia zawodowe.

- *Młodzieżowa Akademia Umiejętności*

Głównym celem projektu było objęcie wsparciem 600 osób (240 kobiet i 360 mężczyzn) w wieku 15-25 lat zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz podwyższenie ich umiejętności i kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i praktykach, a także ułatwienie dostępu tych osób do usług rynku pracy w celu poprawy ich zatrudnialności. 305 uczestników tego projektu stanowili mieszkańcy terenów wiejskich. W ramach projektu w 2012 r. odbyły się następujące formy wsparcia dla uczestników: warsztaty planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej, warsztaty aktywizacji zawodowej, badanie indywidualnych predyspozycji zawodowych, praktyki zawodowe, kursy zawodowe i szkolenia językowe.

→ Projekty z komponentu regionalnego PO KL:

Jednostki organizacyjne OHP w 2012 r. m.in. zrealizowały 3 projekty z komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w których udział między innymi wzięła udział młodzież z terenów wiejskich:

- „Stąd do jutra” – Podlaska WK (Działanie 6.3 PO KL),

- „Czas na nas. Niepełnosprawni na rynku pracy” – Pomorska WK (Poddziałanie 7.2.1 PO KL),
- „Twoja przyszłość w Twoich rękach” – Śląska WK (Poddziałanie 6.1.1 PO KL).

„Stąd do jutra” – projekt w ramach Działania 6.3 PO KL – *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich*. Celem projektu była aktywizacja zawodowa 10 mieszkańców gminy Bakalarzewo pozostających bez zatrudnienia w wieku do 25 r.ż. poprzez nabycie umiejętności przydatnych poza rolnictwem. W ramach projektu przeprowadzono warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, indywidualne poradnictwo zawodowe, zajęcia z prawnikiem, zajęcia z polityki równości płci, kursy zawodowe handlowca z obsługą wózków widłowych oraz z modułem języka litewskiego.

„Czas na nas. Niepełnosprawni na rynku pracy” — projekt w ramach Poddziałania 7.2.1 PO KL - *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*.

Celem projektu było zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej 60 osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez kompleksowe wsparcie psychologiczno-doradcze, warsztaty z zakresu technik poszukiwania pracy, warsztaty z zakresu przedsiębiorczości, coaching, kurs prawa jazdy/językowy, szkolenia komputerowe i zawodowe oraz staże zawodowe. Projekt realizowany był na terenie obszarów słabych strukturalnie z powiatu człuchowskiego i lęborskiego, wśród młodych niepełnosprawnych osób (18-24 r.ż.) zgłaszającej się do OHP w poszukiwaniu pracy

„Twoja przyszłość w Twoich rękach” – projekt w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL – *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy*. Celem projektu było podniesienie aktywności zawodowej i zdolności zatrudnienia 30 młodych osób będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. 5 osób w tym projekcie pochodziło z terenów wiejskich. Wsparcie w ramach projektu obejmowało trening umiejętności interpersonalnych, kurs autokreacji, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, kurs zawodowy sprzedawca magazynier.

Działanie 1.6. Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków.

Poddziałanie 1.6.1 Rozpowszechnienie informacji dotyczących możliwości kształcenia i doskonalenia zawodowego w kraju i za granicą oraz możliwości udziału szkół, uczniów, nauczycieli z obszarów wiejskich w programach edukacyjnych Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ prowadzący, wpisał w swoje zadania wspieranie szkół rolniczych w uczestnictwo w różnego rodzaju programach edukacyjnych. W 2012 r. realizowane były projekty 10 szkół w programie PO KL, umożliwiające rozszerzenie wiedzy i umiejętności uczniów oraz 2 szkół w RPO oraz 4 szkół w Programie Leonardo da Vinci, na łączną kwotę 8 111 159,63 zł.

Ponadto Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie (KCER) – ogólnopolska placówka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych uczących w szkołach rolniczych, poprzez prowadzenie szkoleń nauczycieli, we współpracy z partnerami zagranicznymi, upowszechniała informacje na temat możliwości uczestnictwa szkół rolniczych, uczniów i nauczycieli w programach edukacyjnych, szczególnie z wykorzystaniem środków UE. W 2012 r. KCER sam realizuje projekt dla 60 nauczycieli szkół rolniczych.

Poddziałanie 1.6.2 Zwiększenie aktywności podmiotów funkcjonujących na obszarach wiejskich w ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Informacje o zakresie tych działań zostały umieszczone w opisie podziałania 1.5.3.

Poddziałanie 1.6.3 Szkolenie w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Informacje o zakresie tych działań zostały umieszczone w opisie podziałania 1.5.3.

Działanie 1.7 Tworzenie baz danych dotyczących ofert edukacyjnych.

Poddziałanie 1.7.1 Aktualizacja bazy danych instytucji akredytowanych – dotycząca placówek i ośrodków, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych i które uzyskały akredytację kuratorów oświaty.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Aktualizacja dokonywana jest na bieżąco w ramach obowiązków pracowników kuratoriów oświaty odpowiedzialnych za akredytację oraz nadzorowana jest przez pracownika Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach jego obowiązków. Kuratorzy oświaty raz w roku przekazują do Ministerstwa Edukacji Narodowej wykaz wszystkich placówek akredytowanych. Zgodnie z przekazanymi przez kuratorów oświaty danymi liczbowymi, według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. akredytację posiada 886 podmiotów, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych.

Poddziałanie 1.7.2 Realizacja projektu UE PLOTEUS 2 polegającego na przygotowaniu i udostępnieniu wszystkim zainteresowanym bazy danych dotyczącej możliwości kształcenia w uczelniach, szkołach ponadgimnazjalnych, a także w szkołach podstawowych i gimnazjach w Polsce.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W 2010 r. po zapoznaniu się z wytycznymi Komisji Europejskiej w zakresie technicznych rozwiązań integracji narodowych baz danych (tzw. national data sources), dokonano we współpracy z Centrum Informatycznym Edukacji analizy możliwości integracji danych zbieranych za pomocą Systemu Informacji Oświatowej z europejskim interfejsem PLOTEUS 2, jak również zaplanowano w sposobie zbierania i porządkowania danych w ramach nowo powstającego systemu informacji oświatowej odpowiednie narzędzia umożliwiające szybką integrację danych z ww. interfejsem.

W 2011 r. trwały intensywne prace nad modernizacją systemu informacji oświatowej w ramach projektu „Usprawnianie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty poprzez rozwój systemu informacji Oświatowej”, finansowanego ze środków UE. Ustawa o systemie informacji oświatowej została uchwalona przez Sejm RP w dniu 15 kwietnia 2011 r. (Dz. U. Nr 139, poz. 814, z późn. zm.), weszła w życie 30 kwietnia 2012 r. Natomiast art. 128 ust. 1 wszedł w życie z dniem ogłoszenia, tj. 5 lipca 2011 r., a art. 102, 103 i 121 weszły w życie z dniem 1 sierpnia 2012 r. Nowy system jest wyposażony w rozbudowaną warstwę analityczną i zapewnia szybszy dostęp do zgromadzonych danych, które są bardziej aktualne od danych gromadzonych w obecnym systemie.

Poddziałanie 1.7.3 Tworzenie, gromadzenie i upowszechnienie zasobów informacyjnych, rejestrów i baz danych przydatnych do rozwijania edukacji ustawicznej:

- 1) rejestru instytucji szkoleniowych;
- 2) opisów zawodów i specjalności;
- 3) opisów standardów kwalifikacji zawodowych;
- 4) dokumentacji modułowych programów szkoleń zawodowych;
- 5) bazy danych Doradca 2000.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

1) Doskonalenie i aktualizacja bazy danych Rejestr Instytucji Szkoleniowych

Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) prowadzony w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r. w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz. U. Nr 236, poz. 2365 oraz z 2010 r. Nr 241, poz. 1620) jest narzędziem pozwalającym na gromadzenie informacji o instytucjach szkoleniowych działających na rynku usług edukacyjnych w Polsce, zainteresowanych szkoleniem osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

W 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej prowadziło prace nad nowelizacją ww. rozporządzenia, w wyniku czego z dniem 1 stycznia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 20 grudnia 2012 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych* (Dz. U. 2012, poz. 1535). Powodem podjęcia prac nad nowelizacją rozporządzenia była między innymi inicjatywa podjęta przez Ministerstwo Gospodarki na rzecz ograniczania barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców. Główne zmiany dotyczą uproszczenia procedur i wymaganej dokumentacji przy składaniu wniosku o wpis do RIS lub jego aktualizacji. Zmiany te mają na celu przede wszystkim usprawnienie wypełniania wniosku przez instytucje szkoleniowe i ograniczenie wątpliwości związanych z jego wypełnianiem. Do zmian określonych w rozporządzeniu została dostosowana aplikacja Syriusz, umożliwiająca na złożenie wniosku o wpis do RIS w formie elektronicznej (przy użyciu podpisu weryfikowanego za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu lub podpisu potwierdzonego profilem zaufanym elektronicznej platformy usług administracji publicznej).

W 2012 r. w rejestrze było zarejestrowanych 11 709 instytucji (w tym 12 882 łącznie z oddziałami i filiami), liczba instytucji z roku na rok zwiększa się.

Z prowadzonych statystyk wynika, że w ubiegłym roku (od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2012 r.) stronę www.ris.praca.gov.pl odwiedzono 108 547 razy, z tego unikalnych użytkowników (niepowtarzalnych- liczonych tylko raz) było 55 486. Oznacza to, że z powyższej strony korzystają nie tylko urzędy pracy oraz instytucje szkoleniowe, ale i inne osoby zainteresowane ofertą instytucji szkoleniowych.

Działania finansowane były ze środków budżetowych, przeznaczonych na działalność bieżącą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz wykonywane były w ramach obowiązków służbowych pracowników Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

2) Modernizacja klasyfikacji zawodów i specjalności

Od dnia 1 września 2012 r. obowiązuje nowa klasyfikacja zawodów i specjalności wprowadzona rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 listopada 2012 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy i zakresu jej stosowania* (Dz. U. poz. 1268). Nowelizacja rozporządzenia polegała na uzupełnieniu klasyfikacji zawodów i specjalności o sześć nowych zawodów, ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. *w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 7), w których nauka odbywa się na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Wprowadzone zmiany do klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy umożliwiły pracodawcom refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników młodocianych odbywających przygotowanie zawodowe w 6 nowych zawodach, wprowadzonych do zasadniczych szkół zawodowych od września 2012 r.

Ponadto, w 2012 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej realizowało badanie pn. „Analiza zawodów występujących na rynku pracy i opracowanie projektu aktualizacji klasyfikacji zawodów i specjalności”. Na podstawie opracowanego w ramach badania projektu klasyfikacji, w 2013 r. zostaną podjęte prace nad zmianą rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. *w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz. U. Nr 82, poz. 537 oraz z 2012 r. 1268) w celu dostosowania klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy w 2013 r. Nowa klasyfikacja będzie uwzględniać zmiany zawodów, które wystąpiły na rynku pracy w przeciągu ostatnich 3 lat. Koszt ww. badania z Funduszu Pracy wyniósł 56 200 zł.

3) Opracowywanie i upowszechnianie standardów kwalifikacji zawodowych

W 2012 r. realizowano projekt PO KL pn. „Rozwijane zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”: dokonano przeglądu rozwiązań międzynarodowych, zmodyfikowano i przetestowano metodologię opracowywania standardów wymagań pracodawców, określono również listę 300 standardów kompetencji zawodowych, które zostaną opracowane i upowszechnione w ramach projektu w 2013 r.

Uproszczona struktura opisu standardów kompetencji zawodowych oraz zmodyfikowana metodologia ich opracowywania przyczynią się do podniesienia, jakości opracowywanych standardów oraz zwiększenia ich przejrzystości i użyteczności dla różnych grup użytkowników.

Projekt jest współfinansowany ze środków EFS (w 85%). W 2012 r. wydatkowano na ten cel 1 141 735,89 zł (w tym 970 475,51 zł z EFS i 171 260,38 z budżetu państwa).

4) Opracowywanie i upowszechnianie modułowych programów szkoleń

W 2012 r. kontynuowana była realizacja projektu PO KL pn.: „Szkolenia modułowe pracowników publicznych instytucji rynku pracy realizujących usługi rynku pracy i programy aktywizacji zawodowej”.

W ramach projektu w 2012 r. zaktualizowano 20 programów modułowych dla kadry PSZ; opracowano dodatkowy moduł poświęcony diagnozowaniu zapotrzebowania na kwalifikacje; wprowadzono 21 programów do bazy danych www.kwalifikacje.praca.gov.pl. Ponadto, przygotowano trenerów do przeprowadzenia szkoleń w zakresie wdrażania nowego modelu diagnozowania zapotrzebowania na kwalifikacje i rozpoczęto szkolenia orientacyjne dla kadry kierowniczej PSZ. Przeprowadzono też serię szkoleń warsztatowych dla pracowników powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy.

Projekt jest współfinansowany ze środków EFS (w 85%). W 2012 r. wydatkowano na ten cel 992 451,52 zł (w tym 843 583,79 zł z EFS i 171 260,38 zł budżetu państwa).

Ponadto, w lutym 2012 r. zakończono realizację projektu pn. „Oferta szkoleń w technologii e-learning dla pracowników instytucji rynku pracy, bazująca na programach modułowych opracowanych w ramach SPO RZL”. W końcowym etapie realizacji projektu opracowano ostateczną wersję produktów projektu oraz upowszechniono programy szkoleniowe przygotowane w formule e-learning.

Wypracowane rozwiązania stanowią istotny element systemu doskonalenia kadr publicznych służb zatrudnienia.

Projekt jest współfinansowany ze środków EFS (w 85%). Ogólna wartość projektu realizowana w latach 2010- 2012 wyniosła 4 419 672,03 zł.

5) bazy danych Doradca 2000

Program „Doradca 2000” umożliwia upowszechnianie informacji zawodowych poprzez zawarte w nim opisy zawodów, profile zawodów oraz opisy instytucji edukacyjnych. Informacje te są ulokowane w dwóch zasadniczych modułach programu: Edukacja i Zawody. Moduły te są dostępne dla każdego użytkownika Internetu zainteresowanego pozyskiwaniem informacji zawodowych zawartych

w programie. W 2012 r. informacje zawodowe zamieszczone w programie Doradca 2000 były udostępniane użytkownikom na stronie internetowej <https://doradca.praca.gov.pl/d2k5/>.

Działanie 1.8 Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz.1536, z późn. zm.).

Poddziałanie 1.8.1 Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji programów edukacyjnych, profilaktycznych i społecznych, a także programów upowszechniających sport i rekreację.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Aktywizacji jednostek samorządu terytorialnego (samorządowych instytucji kultury) i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji programów kulturalnych (Poddziałanie 1.8.1) służyły dofinansowane ze środków ww. priorytetu zadania, których celem było m.in. rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności oraz aktywizacja zachowań twórczych.

Przykłady zadań dofinansowanych w 2012 r. przedstawia poniższa Tabela nr 8:

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji w zł
Akademia Rozwoju „Deadline”	Przedsięwzięcie Zamek: drama dla edukacji kulturalnej	31 300
Stowarzyszenie Historyków Sztuki	Sztuka na kółkach	20 000
Stowarzyszenie Mierz Wysoko	My stąd – interaktywne warsztaty animacji społeczno-kulturalnej	53 700
Fundacja Pogranicze w Sejnach	Opowieści Pogranicza „Filmowa Kolekcja Bajek”	30 000
Fundacja Teatr IOTA	DUCH DAŹY DOKĄD CHCE	30 200
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury	Zachodniopomorskie Forum Kultury - sieć animatorów w działaniu	64 700
Stowarzyszenie Edukacyjno-Społeczno-Kulturalne Teatr Brama	Akademia Teatru Alternatywnego	32 200
Stowarzyszenie Praktyków Kultury	Tutaj	47 100
Stowarzyszenie Tratwa w Olsztynie	AKADEMIA OGNIW	30 000

Stowarzyszenie Twórców i Orędowników Kultury ANIMA	SZKOŁA DIE SCHULE	31 900
--	----------------------	--------

Ministerstwo Zdrowia

Minister Zdrowia wspiera lub powierza jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych realizację zadań publicznych. Podstawowe działania na rzecz dzieci i młodzieży dotyczą przyznawania środków budżetowych na rzecz organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz zdrowia oraz ograniczania skutków niepełnosprawności.

W 2012 r. ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw zdrowia na realizację przez jednostki niezaliczone do sektora finansów publicznych zadań publicznych z zakresu działań na rzecz dzieci i młodzieży, w tym: z obszarów wiejskich, dofinansowano:

1. Program pomocy dla osób chorych na choroby nowotworowe połączony z programem wsparcia dla członków ich rodzin – kwota 375,02 tys. zł;
2. Program edukacyjny adresowany w szczególności do dzieci i młodzieży w zakresie zasad i norm prawidłowego karmienia, odżywiania się, mający na celu podejmowanie decyzji korzystnych dla zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym przeciwdziałanie otyłości i chorobom cywilizacyjnym – kwota 141 tys. zł;
3. Program edukacyjny dotyczący metod prewencji i zachowań prozdrowotnych w zakresie profilaktyki chorób sercowo-naczyniowych – kwota 169 tys. zł;
4. Program pomocy dla osób niepełnosprawnych w zakresie kompensowania utraconej sprawności w związku z urazem, chorobą lub wiekiem, mających na celu poprawę funkcjonowania tych osób i ich opiekunów realizowany poprzez prowadzenie rehabilitacji usprawniającej, poradnictwa, treningów samoobsługi, wypożyczenie sprzętu wspomagającego i pielęgnacyjnego – kwota 154,35 tys. zł;
5. Program informacyjno-edukacyjny sprzyjający postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałający dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi – 97,5 tys. zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W celu zachęcenia szkół do nawiązywania współpracy z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwo Edukacji Narodowej od 2008 r. ogłasza konkurs „Otwarta szkoła”, którego celem jest promowanie modelu szkoły, która w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych dąży do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy oraz wspiera ich aktywność obywatelską oraz

umiejętność pracy zespołowej, szkoły, która poprzez swoją otwartość na dialog i współpracę ze środowiskiem zewnętrznym stwarza uczniom dodatkowe możliwości rozwoju, pełnego uświadomienia sobie i wykorzystania ich własnego potencjału, wyjścia na zewnątrz i współdziałania na rzecz innych oraz przygotowuje do pełnienia roli aktywnego i odpowiedzialnego obywatela. Konkurs ma również upowszechniać współpracę między placówkami oświatowymi i ich otoczeniem, przede wszystkim organizacjami pozarządowymi, oraz pokazać skuteczne i nowatorskie rozwiązania, stosowane w oświacie.

Do udziału w konkursie zapraszane są publiczne i niepubliczne przedszkola i szkoły oraz współpracujące z nimi organizacje pozarządowe, realizujące w zespołach projekty edukacyjne i obywatelskie wspierające rozwój polskiego systemu kształcenia i wychowania. W ciągu czterech edycji w konkursie wzięło udział ponad 700 takich tandemów, a liczba uczestników konkursu rośnie z roku na rok. Planowane jest ogłoszenie V edycji konkursu.

Na potrzeby konkursu została stworzona strona internetowa www.otwartaszkoła.men.gov.pl, która stanowi bank dobrych praktyk, ale nie tylko. Strona przeznaczona jest zarówno dla uczniów, którzy nie wiedzą czy i jak mogą zaangażować się w działania organizacji pozarządowych, jak i dla nauczycieli, którzy zastanawiają się, co może przynieść tego typu współpraca.

W organizacjach pozarządowych tkwi ogromny potencjał. To organizacje pozarządowe wprowadziły do systemu nową jakość i nowe elementy, które na stałe wkomponowały się w praktykę oświatową, takie jak edukacja obywatelska, edukacja globalna czy ekonomiczna. To również dzięki organizacjom pozarządowym rozbudowują się instytucje demokratyczne w szkołach.

Zlecenie zadań publicznych podmiotom III sektora wpisuje się w stałe działania podejmowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Organizacje działające blisko uczniów, budują swoje projekty i programy na diagnozie lokalnej lub analizie potrzeb danej grupy, a główną wartością jest kreatywność. Organizacje mogą sprawniej i bardziej elastycznie reagować na lokalne warunki i specyfikę.

Poddziałanie 1.8.2 Wsparcie merytoryczne i metodyczne nauczycieli oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli, poprzez unowocześnienie systemu doradztwa metodycznego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach Priorytetu III PO KL realizowanych jest wiele projektów mających na celu wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W grudniu 2011 r. zakończył się projekt systemowy „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” o wartości około 7 050 tys. zł (realizowany był w okresie: marzec 2010 r. – grudzień 2011 r.). Celem projektu było

zapewnienie świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak najbliżej dziecka/ucznia, w środowisku jego nauczania i wychowania, tj. w przedszkolu, szkole i placówce oświatowej oraz poprawa jakości systemu kształcenia i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W ramach projektu opracowano model pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przeprowadzono szkolenia dla 489 liderów zmian w zakresie: nowego modelu pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, nowych zadań szkół w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz przygotowania nauczycieli do rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się (w ramach tych działań opracowano materiały i ankiety). Liderzy zmian przeprowadzili spotkania konsultacyjno-informacyjne na obszarze całej Polski dla przedstawicieli kadry zarządzającej i pedagogicznej, w których uczestniczyło ponad 50 tys. osób.

Ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowany był również w 2011 r. i kontynuowany w 2012 r. projekt systemowy „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I - III szkół podstawowych” przewidziany do realizacji w ramach Poddziałania 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych, obejmującego programy indywidualizacji nauczania klas I – III szkół. Celem tego projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez:

- zapewnienie każdemu dziecku realizującemu I etap edukacyjny oferty edukacyjno - wychowawczo - profilaktycznej, zgodnej z jego indywidualnymi potrzebami możliwościami edukacyjnymi i rozwojowymi;
- zwiększenie stopnia i zakresu wykorzystania w szkole aktywizujących metod nauczania, zwiększenia dostępności i podniesienia jakości wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dzieciom, w szczególności dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- podniesienie jakości pomocy udzielanej przez szkołę rodzicom dzieci uczących się na I etapie edukacyjnym oraz zintensyfikowanie współpracy i zaangażowania rodziców w życie szkoły.

Powyższe działania przyczynią się do podniesienia efektywności pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na obszarach wiejskich, zarówno poprzez przygotowanie kadry nauczycieli, wychowawców i specjalistów zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych, jak i wzbogacenie bazy i oferty szkół.

Środki uzyskane na realizację programów, szkoły przeznaczały na dodatkowe zajęcia dla uczniów oraz doposażenie szkoły w pomoce dydaktyczne niezbędne do ich realizacji.

Ponadto w latach 2009-2010 w ramach projektu pn. „Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego” realizowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość oświaty, Poddziałanie 3.3.1 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli została dokonana analiza funkcjonującego systemu wspierania nauczycieli. Wyniki analizy posłużyły do przygotowania nowych rozwiązań dotyczących funkcjonowania placówek doskonalenia nauczycieli. W raporcie z realizacji ww. projektu sformułowano rekomendacje dotyczące zmian w systemie doskonalenia nauczycieli, w których wskazano na konieczność powiązania systemu doskonalenia nauczycieli z systemem wspomaganie szkół i placówek tak, aby kierowane do nauczycieli doskonalenie zawodowe pomogło im rozwiązywać problemy zaistniałe w danym środowisku szkolnym. Podstawą systemu wspomaganie musi być ścisła współpraca placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych przy realizacji działań związanych z pomocą szkołom i placówkom.

Zmiany wynikające z ww. rekomendacji wprowadzono rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej:

- z dnia 26 października 2012 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz. U. poz. 1196),
- z dnia 1 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U. poz. 199),
- z dnia 28 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* (Dz. U. poz. 369).

Polegają one na umożliwieniu placówkom doskonalenia nauczycieli, poradniom psychologiczno-pedagogicznym i bibliotekom pedagogicznym organizowania i prowadzenia:

- 1) wspomaganie szkół i placówek, rozumianego, jako zaplanowane działanie realizowane bezpośrednio w szkole lub placówce, polegające na:
 - pomocy szkole w zakresie diagnozowania potrzeb,
 - przedstawienia możliwych sposobów działania prowadzących do ich zaspokojenia,
 - pomocy w realizacji zaplanowanych form wsparcia,
 - towarzyszeniu w trakcie wprowadzanej zmiany,
 - wspólnej oceny efektów i współpracy przy opracowaniu wniosków dotyczących podejmowanych działań i zaleceń na przyszłość.
- 2) sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek, których organizowanie i prowadzenie jest zadaniem doradców metodycznych.

Oprócz ww. zadań realizowanych przez wszystkie placówki systemu wspomaganie szkół i placówek na publiczne placówki doskonalenia nauczycieli prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego nałożono obowiązek informowania o kierunkach polityki oświatowej państwa, ustalanych przez Ministra Edukacji Narodowej, zgodnie z art. 35 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*, w tym planowanych i wprowadzanych zmianach.

Na podstawie ww. rozporządzeń podstawowym zadaniem publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznych jest organizowanie i prowadzenie wspomaganie nauczycieli w zakresie:

- wynikającym z kierunków polityki oświatowej państwa oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty,
- wymagań stawianych szkole lub placówce, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z przepisami w sprawie nadzoru pedagogicznego;
- realizacji podstaw programowych, w tym opracowywania programów nauczania,
- diagnozowania potrzeb uczniów i indywidualizacji procesu nauczania i wychowania;
- przygotowania do analizy wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego, wyników sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* oraz korzystania z nich w celu doskonalenia pracy;
- potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analiz wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego prowadzonego w szkołach i placówkach oraz wyników sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*;
- zarządzania oświatą dla dyrektorów szkół i placówek.

Placówki doskonalenia nauczycieli prowadzone przez Ministra Edukacji Narodowej podjęły działania wspierające placówki doskonalenia nauczycieli w realizacji ich nowych zadań. W lutym 2012 r. uruchomiono w Ośrodku Rozwoju Edukacji pilotażowy program wspierania placówek doskonalenia nauczycieli pn. „Nowa rola placówek doskonalenia”. W ramach pilotażowego programu wspierania placówek doskonalenia nauczycieli Ośrodek Rozwoju Edukacji zapewni placówkom pomoc we wdrażaniu zmian w systemie doskonalenia nauczycieli, a także bieżące informacje na temat prac systemowych dotyczących edukacji.

Działania na rzecz modernizacji systemu doskonalenia nauczycieli wspierane są również przez projekty realizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji z udziałem środków EFS. W ramach tych działań:

- 1) od dnia 1 kwietnia 2010 r. w Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie jest realizowany projekt systemowy pn. „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” (PO KL, Priorytet III Wysoka jakość oświaty, Poddziałanie 3.3.1 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli), w ramach którego przygotowano schematy

ofert doskonalenia i schematy sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół, materiały i narzędzia merytoryczne dotyczące wspomagania i organizowania sieci współpracy. Uruchomiono także działania służące przygotowaniu zaplecza kadrowego i merytorycznego, w tym szkolenia dla osób odpowiadających za wspomaganie i sieci współpracy oraz dla dyrektorów szkół i przedszkoli. Tematyka szkoleń obejmuje m.in. diagnozowanie potrzeb rozwojowych szkoły. Planuje się również w ramach ww. projektu uruchomić platformę informatyczną, skierowaną do dyrektorów placówek oświatowych, nauczycieli, pracowników placówek wspomagania, a także pracowników samorządu terytorialnego.

- 2) Dnia 5 lipca 2012 r. ogłoszono przygotowany w Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie w ramach Działania 3.5 „*Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół*” (PO KL, Priorytet III Wysoka jakość oświaty) konkurs adresowany do samorządów powiatowych na przeprowadzenie naboru pilotażowych projektów, w ramach których możliwe będzie organizowanie wspomagania szkół i placówek oraz sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli i dyrektorów szkół. Spośród złożonych dotąd wniosków – po dokonaniu oceny formalnej i merytorycznej - rekomendowanych do podpisania zostało 87 projektów, w ramach których wspomaganie będzie objętych 3318 szkół i 476 przedszkoli. Zakłada się, że w ramach tego projektu wspomaganie uzyska ponad 5 000 szkół i przedszkoli.

Wprowadzane zmiany zwiększą dostępność form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli wszystkich typów szkół i placówek. Zmiany te pozwolą również przygotować dyrektorów szkół i placówek do przeprowadzania - we współpracy z radą pedagogiczną i przy pomocy placówek wspomagania - diagnozy potrzeb szkoły lub placówki i racjonalnego kierowania zatrudnionych nauczycieli na różne formy kształcenia i doskonalenia potrzebne w pracy nauczyciela i zgodne z potrzebami szkoły. Zmodernizowany system doskonalenia nauczycieli umożliwi dostosowywanie oferty placówek doskonalenia nauczycieli do rzeczywistych potrzeb danej szkoły lub placówki, a wprowadzenie nowych długofalowych form doskonalenia nauczycieli pozwoli nauczycielom nie tylko zdobyć potrzebną im wiedzę i umiejętności, ale również uzyskać pomoc w wykorzystywaniu tej wiedzy i umiejętności w pracy zawodowej.

Ponadto, w związku z wdrażaniem podstawy programowej kształcenia ogólnego, na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17) zastąpionym, rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977), od 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przy udziale Ośrodka Rozwoju Edukacji i Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej podejmuje liczne działania upowszechniające wśród dyrektorów szkół i nauczycieli

informacje na temat zmian programowych i organizacyjnych w kształceniu ogólnym oraz działania wspierające szkoły we wprowadzaniu tych zmian.

Działania te były prowadzone w ramach następujących projektów systemowych realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013:

- 1) *Wdrożenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół,*
- 2) *Wdrożenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego,*
- 3) *Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach,*
- 4) *Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego,*
- 5) *Monitorowanie i doskonalenie procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach.*

W 2009 r. wszystkie szkoły otrzymały 8-częściową publikację poświęconą nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego, która oprócz tekstu podstawy programowej zawiera komentarze eksperckie, pozwalające zapoznać się z istotą i celami zmian programowych. Tekst podstawy programowej, jak również ww. komentarze, są dostępne także on-line na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Działania w zakresie przygotowania szkół ponadgimnazjalnych do wprowadzania zmian programowych i organizacyjnych prowadzone były intensywnie od 2010 r. w ramach dedykowanego temu etapowi edukacyjnemu projektowi systemowemu „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego”, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji.

W październiku i listopadzie 2010 r zorganizowano w Warszawie szkolenia dla 1176 dyrektorów gimnazjów i pracowników systemu doskonalenia z zakresu wprowadzania do szkół projektu edukacyjnego.

W okresie marzec 2011 r. – luty 2012 r. w Warszawie, Gdańsku, Krakowie i Wrocławiu Ośrodek Rozwoju Edukacji zorganizował cykl 22 szkoleń dla 2154 nauczycieli i dyrektorów szkół wszystkich typów oraz pracowników nadzoru i doskonalenia z zakresu zmian programowych i organizacyjnych w szkołach od dnia 1 września 2012 r.

Program szkoleń dla dyrektorów obejmował następujące zagadnienia:

- zmiany programowe i organizacyjne wynikające z rozporządzenia w sprawie podstawy programowej,

- zmiany organizacyjne w szkołach wynikające z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204),
- ćwiczenia w zakresie budowania szkolnych planów nauczania.

Program szkoleń dla nauczycieli obejmował:

- zmiany organizacyjne w szkołach od dnia 1 września 2012 r.,
- ćwiczenia z analizy treści podstawy programowej i tworzenia programów nauczania „krok po kroku”.

Ponadto zorganizowano szkolenia dla 1342 liderów wdrażania zmian w powiatach z zakresu:

- projektu edukacyjnego jako strategii edukacyjnej,
- tworzenia i stosowania prawa oświatowego,
- organizacji pracy szkoły,
- tworzenia i dopuszczania programów nauczania.

Tabela nr 9: zestawienie liczbowe uczestników szkoleń organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach projektu „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego”:

Temat szkolenia i czas trwania	Adresaci	Liczba uczestników
Wprowadzanie do gimnazjów projektu edukacyjnego	Dyrektorzy gimnazjów, pracownicy systemu doskonalenia	1176, w tym 998 dyrektorów gimnazjów i 178 pracowników systemu doskonalenia
Konstruowanie programów nauczania - szkolenie trzydniowe	Nauczyciele szkół wszystkich typów	511
Organizacja pracy szkoły, ramowe plany nauczania – szkolenia dwudniowe	Dyrektorzy szkół wszystkich typów, pracownicy systemu doskonalenia i nadzoru	1140, w tym 916 dyrektorów, 115 pracowników doskonalenia, 109 wizytatorów

Zmiany programowe i organizacyjne w szkołach - szkolenia dwudniowe	Dyrektorzy szkół wszystkich typów	503
Szkolenia dla liderów – szkolenia trzydniowe	Nauczyciele i dyrektorzy szkół wszystkich typów	1342

Odbyły się także spotkania informacyjne z dyrektorami szkół i nauczycielami liceów ogólnokształcących dotyczące ramowych i szkolnych planów nauczania: w Tarnowie, Radomiu, Krakowie, Suwałkach, Ełku, Słupsku, Warszawie i Częstochowie – uczestniczyło w nich łącznie ok.1400 osób.

W ramach projektu powstały materiały wspomagające prace szkół i zawierające praktyczne wskazówki dotyczące organizacji pracy od dnia 1 września 2012 r. Są one rezultatem spotkań i szkoleń dla dyrektorów szkół. Zostały opracowane przez dyrektorów i nauczycieli i są dostępne na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl.

W tych materiałach dyrektorzy szkół i nauczyciele znajdą pomocne w organizacji pracy szkoły w roku szkolnym 2012/2013 informacje i narzędzia, w tym m.in.:

- na temat realizacji nowej podstawy programowej,
- porównanie liczby godzin wynikających z dotychczasowego i nowego ramowego planu nauczania,
- wspomagające dyrektora w organizowaniu pracy liceum od roku szkolnego 2012/2013 (pomocne w opracowaniu szkolnego planu nauczania i ustaleniu przydziału godzin na realizację zajęć w zakresie podstawowym i rozszerzonym oraz zajęć uzupełniających, reguły podziału na grupy, itp.),
- przykładowe szkolne plany nauczania w liceum ogólnokształcącym w roku szkolnym 2012/2013,
- kalkulator pomagający w tworzeniu szkolnych planów nauczania dla szkoły podstawowej, gimnazjum, liceum, technikum, zasadniczej szkoły zawodowej,
- poradniki dotyczące tworzenia, adaptacji i dopuszczania programów nauczania,
- poradniki dotyczące nauczania o Holokauście, edukacji prozdrowotnej, realizacji wychowania fizycznego, historii i społeczeństwa oraz przyrody,
- poradniki dotyczące pracy metodą projektu edukacyjnego,
- poradniki dotyczące pracy z dzieckiem w klasie I i IV szkoły podstawowej.

Materiały te wydrukowano i rozesłano do szkół i placówek oświatowych w łącznym nakładzie 113 000 egzemplarzy, odnotowano 400 000 pobrań ich elektronicznych wersji ze strony ORE. Na stronie ORE uruchomiono forum „Ramowe i szkolne plany nauczania”, na którym zarejestrowało się ponad 1300 użytkowników.

Opracowano i zamieszczono w prasie codziennej i pedagogicznej artykuły zawierające kierowaną do uczniów i ich rodziców informację o istocie zmian w szkolnictwie ponadgimnazjalnym, zasadach organizacji nauczania i rekrutacji do szkół, sześciolatku w szkole podstawowej oraz programach i metodach nauczania.

Do wszystkich liceów został rozesłany „Poradnik dla dyrektora Liceum Ogólnokształcącego. Ramowe plany nauczania” zawierający bardzo obszerne omówienie różnych wariantów organizacji nauczania w tym typie szkół, w tym:

- słowniczek pojęć występujących w prawie oświatowym,
- opis stosowanych procedur tworzenia i opiniowania dokumentów organizacyjnych,
- zasady podziału na grupy,
- praktyczny opis działań dyrektora szkoły wynikających z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. *w sprawie ramowych planów nauczania.*

Ośrodek Rozwoju Edukacji, w ramach realizowanych projektów systemowych (projekt „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego”) podejmuje działania wspierające nauczycieli i dyrektorów szkół w zakresie przygotowywania i zatwierdzania do użytku w szkole programów nauczania, w tym poprzez udostępnianie przykładowych programów. Od 2010 r. corocznie ogłaszany jest konkurs na programy nauczania zgodne z nową podstawą programową. Nagrodzone programy, po opracowaniu redakcyjnym, są zamieszczane na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji i Portalu Scholaris. Łącznie w trzech edycjach konkursu wyłoniono 92 modelowe programy nauczania. Zostały one pobrane w ilości ponad 90 tys. razy.

Podziałanie 1.8.3 Rozwijanie różnych form współpracy z rodzicami wszystkich uczniów: edukacja w zakresie kompetencji wychowawczych, angażowanie ich do aktywnych działań na rzecz szkoły oraz wspólne poszukiwanie nowych form udziału rodziców w życiu szkoły.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach zadania dotyczącego promowania odpowiednich wzorców życia rodzinnego opartych na wzajemnej pomocy, szacunku, partnerstwie, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy, Ośrodek Rozwoju Edukacji upowszechnił programu pn. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Ukazał się kolejny „Zeszyt metodyczny Nr 12 - Szkoła dla Rodziców i Wychowawców ludzie, program, wydarzenia – wczoraj i dziś” opracowany z okazji dwudziestolecia programu.

Program ma na celu zwiększanie kompetencji wychowawczych rodziców i nauczycieli oraz uświadomienie im, że budowanie silnej więzi między dorosłymi a dziećmi, to najważniejszy czynnik chroniący przed zachowaniami problemowymi. Uczy również jak dorośli powinni wprowadzać zdrową dyscyplinę i prawidłowo reagować na niewłaściwe zachowania dziecka, bez stosowania kar, w tym fizycznych.

W 2012 r. ramach programu zrealizowano:

- ✓ 40 godzinne szkolenia dla rodziców i nauczycieli: 434 grupy dla 5019 osób, w tym: programem objętych zostało 255 szkół i 411 nauczycieli;
- ✓ 40 godzinne szkolenia dla realizatorów (psychologów i pedagogów): 59 grup dla 767 osób;
- ✓ 20 godzinne szkolenia dla edukatorów-koordynatorów programu: 2 seminaria dla łącznie 39 osób.

Ponadto zaprezentowano ideę i koncepcję „Szkoły dla rodziców i wychowawców” na 9 wojewódzkich konferencjach i jednej międzynarodowej dla ok. 2300 uczestników oraz 6 seminariach dla ok. 360 realizatorów programu.

Ponadto kadra pedagogiczna szkół i placówek mogła korzystać z poradnika dotyczącego zjawiska przemocy w rodzinie pt. „Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole”. Poradnik zawiera opracowania przygotowane przez zespół profesjonalistów na temat różnych aspektów krzywdzenia dzieci w rodzinie - rozpoznawania, zapobiegania i przeciwdziałania skutkom przemocy wobec dziecka. Szczegółowo omawia formy krzywdzenia dzieci, charakterystyki ofiar i sprawców, konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie. Zawiera także opis regulacji prawnych i możliwości interwencji podejmowanych przez szkoły i placówki oświatowe oraz wzory pism procesowych. Zorganizowano dwie edycje szkolenia łącznie dla psychologów i pedagogów szkolnych, którego celem było poszerzenie kompetencji w zakresie prowadzenia efektywnej interwencji w przypadku podejrzenia przemocy domowej wobec ucznia na terenie szkoły poprzez:

- poszerzenie wiedzy z zakresu definiowania zjawiska przemocy i krzywdzenia dzieci w rodzinie;
- nabycie umiejętności uruchamiania procedury „Niebieskie Karty” w oświacie;
- pogłębienie umiejętności rozpoznawania sytuacji związanych z przemocą, przeprowadzaniem interwencji i psychologicznej pomocy ofiarom przemocy.

W ramach Rządowego Programu na lata 2008 – 2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” w 2012 r. zrealizowany został otwarty konkurs ofert „Bezpieczna i przyjazna szkoła - edukacja włączająca w kształceniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ogólnodostępnych, z oddziałami integracyjnymi oraz integracyjnymi”. Projekty adresowane były nie tylko do uczniów i tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, od II do IV etapu edukacyjnego, którzy uczęszczają do tych szkół, ich i nauczycieli, ale również rodziców. Realizowane projekty miały na celu opracowanie i realizację programów wspierających funkcjonowanie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji włączającej, z możliwością zakupu pomocy dydaktycznych umożliwiających realizację zaplanowanych w ramach programu działań, w tym zajęć z uczniami. promocję działań upowszechniających edukację włączającą, w szczególności w środowisku lokalnym, współpracę nauczycieli z rodzicami uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, oraz organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny oraz zintegrowane działania szkoły i organu prowadzącego na rzecz edukacji włączającej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Poddziałanie 1.8.4 Popularyzacja i ochrona lokalnej kultury ludowej, w szczególności poprzez przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów, plenerów, szkoleń, również w formie tzw. „szkół tradycji”, tworzenie kolekcji sztuki ludowej, organizację wystaw, konkursów, przeglądów i festiwali, podtrzymywanie i upowszechnianie lokalnych gwar.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zgodnie z zapisami i harmonogramem Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowało działania w ramach programu „Ministra Dziedzictwo kulturowe, priorytet 3. Kultura Ludowa”.

Powyższy program skierowany był w szczególności do mieszkańców obszarów wiejskich, społeczności lokalnych, w tym do dzieci i młodzieży. Jego celem było wzmocnienie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie, dokumentowanie i przekaz autentycznych wartości kultury tradycyjnej, z uwzględnieniem elementów podlegających lokalnym i społecznym zmianom, a także promowanie różnorodnych form popularyzacji kultury ludowej.

Projekty wspierane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie kultury ludowej wpisujące się w Poddziałanie 1.8.4 realizowane były, zgodnie z treścią programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przez jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze oraz związki kościelne i wyznaniowe.

W ramach priorytetu „Kultura Ludowa” Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowało następujące rodzaje zadań:

- zadania edukacyjne, w tym warsztaty, kursy i szkolenia dotyczące zagadnień kultury regionalnej;
- zadania animacyjne wspomagające lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji;
- publikacje książkowe z zakresu kultury ludowej;
- zadania dotyczące dokumentacji, archiwizacji, udostępniania i ochrony unikalnych zjawisk kultury ludowej w tym sztuki i rękodzieła ludowego, gwary, muzyki, tańca, śpiewu, obrzędowości;
- zadania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultury ludowej, w tym konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego;
- zadania dotyczące ochrony architektury regionalnej;
- zadania o charakterze artystycznym inspirowanych sztuką i twórczością ludową;
- zakupu obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej w celu ich publicznego udostępniania;
- projekty badawcze i popularyzatorskie z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i etnografii.

Poniżej podaję przykłady zadań z zakresu kultury ludowej dofinansowanych w 2012 r.:

Program DZIEDZICTWO KULTUROWE – priorytet 3. – KULTURA LUDOWA

Łączna kwota przyznanego dofinansowania: 4 192 000,00 zł

Liczba przyznaných dofinansowań: 101.

Tabela nr 10: przykłady zadań z zakresu kultury ludowej dofinansowanych w 2012 r.

lp.	NAZWA ORGANIZATORA	NAZWA PROJEKTU	KWOTA PRYZNANEZGO DOFINANSOWANIA
1.	BUKOWIAŃSKIE CENTRUM KULTURY "DOM LUDOWY"	Festiwal Folkloru Polskiego 46. "Sabałowe Bajania" Konkurs Gawędziarzy, Instrumentalistów, Śpiewaków, Drużbów i Starostów Weselnych	47 500,00 zł
2.	Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie	46 Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych	209 500,00 zł
3.	Towarzystwo Kultury Teatralnej	Sejmiki Wiejskich Zespołów Teatralnych 2012	64 500,00 zł
4.	Stowarzyszenie Dom Tańca w Warszawie	Tabor suwalski - Becejły 2012	50 500,00 zł

5.	Fundacja Wszystkie Mazurki Świata w Warszawie	Szkoła Tradycji	68 000,00 zł
6.	Gminny Dom Kultury w Lipnicy Murowanej	"Z tradycją Ojców" - 54 Konkurs Lipnickich Palm i Rękodzieła Artystycznego im. Józefa Piotrowskiego	25 000,00 zł
7.	Wojewódzki Dom Kultury	XXXI Spotkania Cymbalistów	25 000,00 zł
8.	Centrum Kultury Gminy Ełk z/s w Stradunach	"Cymbały łącznikiem pokoleń"	25 000,00 zł
9.	Miejski Ośrodek Kultury	XXXVI Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych	25 000,00 zł
10.	Fundacja Ochrony i Rozwoju Twórczości Ludowej	Festiwal Muzyki Tradycyjnej "Na rozstajnych drogach"	25 000,00 zł
11.	Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu	XXXII Konkurs Gry na Instrumentach Pasterskich im. Kazimierza Uszyńskiego	50 500,00 zł
12.	Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie	28. Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego	25 500,00 zł
13.	BUKOWIAŃSKIE CENTRUM KULTURY "DOM LUDOWY"	Szkoła Ginących Zawodów, Folkloru i Sztuki Ludowej	25 000,00 zł
14.	Centrum Kultury i Promocji Gminy Bobowa	XIII Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej w Bobowej	25 000,00 zł
15.	Towarzystwo Społeczno-Gospodarcze "Dwa Mosty"	Archiwizacja kultury ludowej w Mieście i Gminie Ślesin	25 000,00 zł
16.	Stowarzyszenie Krusznia w Krasnopol	Wiejskie obrzędy pogrzebowe północno-wschodniej Polski	25 000,00 zł
17.	Stowarzyszenie Dom Tańca w Warszawie	TTT Teatr Tańca Tradycyjnego	39 500,00 zł
18.	WATRA Maciej Stasiński w Zakopanem	Śpiew górali podhalańskich	25 000,00 zł
19.	Kociewskie Stowarzyszenie Edukacji i Kultury "Ognisko"	"Kociewie - chcesz wiedzieć? Poszukiwania źródeł kultury ludowej"	25 000,00 zł
20.	Miejska Biblioteka Publiczna Słupsk	Fotografia chłopów pomorskich	25 000,00 zł
21.	Gminny Ośrodek Kultury w	XVIII Ogólnopolskie Warsztaty Kowalskie	33 000,00 zł

	Wojciechowie	XIV Ogólnopolskie Spotkania Kowali	
22.	Ważka Fundacja	Prze-twórcy ludowi	25 000,00 zł
23.	Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ	ŚWIĘTO DZIECI GÓR	235 000,00 zł
24.	Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym	Ogólnopolska Parada Straży Wielkanocnych "TURKI 2012"	25 000,00 zł
25.	Towarzystwo Kulturalne im. Oskara Kolberga w Przysusze	XIII Mazowiecki Przegląd Folkloru - 53. Dni Kolbergowskie	25 000,00 zł
26.	Centrum Kultury Kurpiowskiej w Kadzidle	"Wesele Kurpiowskie" Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny	25 000,00 zł
27.	Centrum Kultury Czempień	W Gołębinie dudy grają! Kontynuacja tradycji dudziarskich w gminie Czempień.	25 000,00 zł
28.	Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej	49. Tydzień Kultury Beskidzkiej, 43 Festiwal Folkloru Górali Polskich, 23. Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne	136 500,00 zł
29.	Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej – Czeremcha	XVII Festiwal Wielu Kultur i Narodów: Z wiejskiego podwórza"	50 500,00 zł
30.	Regionalny Ośrodek Kultury w Łomży	XIX Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej - Nowogród 2012	25 000,00 zł
31.	Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie	Przeprowadzenie badania pt.: "Współczesna kultura ludowa. Stan, potrzeby, możliwości rozwoju"	25 000,00 zł
32.	Towarzystwo dla Natury i Człowieka w Lublinie	"Ordynacka nuta" Internetowy przewodnik po muzyce tradycyjnej Roztocza	25 000,00 zł
33.	Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy	MODRA SZKOŁA – na pograniczu kultur – warsztaty rękodziela ludowego - 2012	40 000,00 zł
34.	Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie	XXXI Przegląd Zespołów Zapustnych „Mazowieckie Zapusty 2012”	30 000,00 zł
35.	Stowarzyszenie Artystów Kurpiowskich w Kadzidle	XII Warsztaty etnograficzne „Ginące Zawody”	25 000,00 zł

Poddziałanie 1.8.5 Rozwój i upowszechnienie sportu na obszarach wiejskich, w tym wśród dzieci i młodzieży.

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Realizacja Poddziałania 1.8.5 Rozwój i upowszechnienie sportu na obszarach wiejskich, w tym wśród dzieci i młodzieży przewidziana została dla Ministerstwa Sportu i Turystyki na lata 2008 – 2010. Jednak ze względu na kontynuowanie w 2012 r. realizacji zadań skierowanych do środowiska małych miasteczek i wsi, przedstawiam poniżej informacje na temat podjętych działań.

Upowszechnianie i rozwój sportu w środowisku wiejskim jest jednym z głównych obszarów działalności Ministerstwa Sportu i Turystyki realizowanych w ramach zadania, 8.1. *Promowanie i wspieranie rozwoju sportu dla wszystkich*, działania 8.1.1.2 *Wspieranie przedsięwzięć w zakresie upowszechniania sportu różnych grup społecznych i środowiskowych*.

Podstawowymi celami upowszechniania kultury fizycznej w środowisku wiejskim jest:

- stymulowanie mieszkańców obszarów wiejskich do udziału w różnych formach rekreacyjno-sportowej aktywności, zmierzające do niwelowania nierówności w stanie zdrowia i sprawności fizycznej w stosunku do ogółu społeczeństwa,
- tworzenie warunków do wartościowego spędzania czasu wolnego,
- wyrównywanie szans, zapobieganie marginalizacji i patologiom społecznym.

Cele te realizowane są przede wszystkim przez organizację masowych imprez rekreacyjno-sportowych i turystycznych, poszerzanie działalności klubów funkcjonujących na terenach wiejskich, organizowanie form współzawodnictwa i rywalizacji sportowej oraz szkolenie społecznych kadr kultury fizycznej – wolontariuszy, animatorów i organizatorów sportu.

Upowszechnianie sportu wśród mieszkańców wsi oparte jest o współpracę z ogólnopolskimi stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku wiejskim, a których celem działalności statutowej jest upowszechnianie kultury i sportu. Współpraca ta polega w szczególności na udzielaniu, w ramach otwartego konkursu ofert, dotacji finansowych. W 2011 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największy zakres zadań podjęło *Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe* realizujące kompleksowy program pn. „Program na rzecz rozwoju kultury fizycznej w środowisku wiejskim”.

Program ten kierowany jest do wszystkich mieszkańców wsi, bez względu na wiek i sprawność fizyczną, i zmierza do objęcia swym zakresem możliwie najszersze kręgi społeczeństwa wiejskiego, w szczególności rodziny, a także dzieci i młodzież uzdolnioną sportowo. Zadania programu realizowane były poprzez organizację masowych imprez sportowo - rekreacyjnych, zawodów sportowych

w różnych dyscyplinach sportu prowadzonych od najniższego szczebla, obozów sportowych oraz rozwój działalności ludowych klubów sportowych. Stałymi formami zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych, realizowanych także w 2011 r. były:

- turnieje o puchar przewodniczącego Ludowego Zespołu Sportowego (LZS) w wybranych dyscyplinach sportu, w tym zawody integracyjne,
- igrzyska i mistrzostwa LZS angażujące mieszkańców wsi (letnie i zimowe),
- masowe biegi przełajowe mieszkańców wsi (wiosenne i jesienne),
- eliminacje do imprez szczebla wojewódzkiego i centralnego,
- ligi gminne w różnych dyscyplinach sportu,
- memoriały, maratony, rajdy, spływy kajakowe, zloty rodzin turystycznych, olimpiady wiedzy turystycznej.

Bardzo korzystną inicjatywą zwiększającą środki na aktywność fizyczną mieszkańców wsi jest realizacja Konkursu Ministra Sportu i Turystyki na najlepszą inicjatywę upowszechniania sportu w środowisku wiejskim. Wartość finansowania zgłoszonych w konkursie projektów kilkakrotnie przekracza wartość dotacji przeznaczonej na nagrody w konkursie, do którego zgłaszanych jest z terenu całej Polski ok. 130 zrealizowanych przedsięwzięć.

Upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu w środowisku wiejskim zajmowały się również inne podmioty. Mieszkańców wsi jako adresatów części swoich działań wybierały takie stowarzyszenia jak: *Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej*, *Katolickie Stowarzyszenie Sportowe RP*, *Stowarzyszenie Młodych Wielkopolan*, *Krajowa Federacja Sportu dla Wszystkich* i inne organizacje pozarządowe realizujące zadania o zasięgu lokalnym.

Na realizowane w ramach Czynności 8.1.1.2.2 zadania upowszechniania kultury fizycznej w środowisku wiejskim w 2012 r. wydatkowano z budżetu państwa kwotę 5 300 000 zł. W finansowanych z tych środków zadaniach uczestniczyło ponad 151 tys. mieszkańców wsi i małych miast.

Ponadto, *Krajowa Federacja Sportu dla Wszystkich* przeprowadziła, jak co roku, ogólnopolską imprezę Europejski Tydzień Sportu dla Wszystkich – XVII Sportowy Turniej Miast i Gmin realizowaną w ostatnim tygodniu maja 2012 r. poprzez organizację rozmaitych turniejów, wielobojów, pokazowych treningów i testów sprawności, itp. Na podstawie nadesłanych sprawozdań sklasyfikowano 260 gmin liczących do 15 tys. ludności, a więc reprezentujących środowisko wiejskie, w których na starcie stanęło blisko 1 mln uczestników. Najlepsze spośród tych gmin otrzymały nagrody w postaci sprzętu sportowego przekraczającego wartość 270 tys. zł.

Wyrównywanie szans dostępu do sportu oraz zwiększenie powszechności aktywności sportowej społeczności wiejskiej, to priorytety większości zadań i programów sportu powszechnego, finansowanych także ze środków funduszy celowych. Trudno jest jednak wydzielić środki finansowe kierowane na ten cel oraz liczbę uczestników zadań.

Ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów, realizowane były w środowisku wiejskim zajęcia sportowe poświęcone nauce pływania i bezpiecznemu zachowaniu nad wodą, organizowane przez gminne jednostki samorządu terytorialnego oraz kluby sportowe i organizacje pozarządowe realizujące dla mieszkańców wsi, zadania statutowe z zakresu upowszechniania sportu i kultury fizycznej.

Znaczne środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, wydatkowane w ramach zadań programu „Sport wszystkich dzieci”, również trafiają do środowisk wiejskich. Środki te, przeznaczone są m.in. na organizację imprez i obozów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci, sprzęt sportowo-rekreacyjny, działalność animatorów i promocję sportu dzieci i młodzieży. W ramach tego programu realizowane jest także zadanie „Organizator sportu dzieci i młodzieży oraz sportu osób niepełnosprawnych w środowisku wiejskim”. W 2012 r. na dofinansowanie tego projektu Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło 1,5 mln zł. Dofinansowaniem objęto 249 organizatorów z 16 województw, którzy w celu zwiększenia aktywności fizycznej dzieci i młodzieży oraz wyszukiwania dzieci i młodzieży uzdolnionych sportowo przeprowadzili 13 265 imprez sportowych dla prawie 1,2 mln uczestników. Dzieci i młodzież z terenów wiejskich brały również udział w „Sportowych wakacjach” oraz „Imprezach sportowych”, które na podstawie środków przyznanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki przeprowadzone zostały przez Krajowe Zrzeszenie LZS. Na organizację 16 obozów sportowych, w których udział wzięło 400 uczestników przekazano 180 tys. zł, a na organizację 15 imprez sportowych, w których rywalizowało 7,6 tys. dzieci i młodzieży z terenów wiejskich przeznaczono 65 tys. złotych.

Ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej realizowany jest także projekt „Animator - Moje Boisko Orlik 2012”, mający na celu zapewnienie bezpieczeństwa i profesjonalnego prowadzenia zajęć sportowo-rekreacyjnych. W 2011 r. do projektu przystąpiło 2 930 animatorów, organizując zajęcia i imprezy, na których odnotowano obecność ponad 13 mln dzieci i młodzieży oraz 3,5 mln osób dorosłych. Można przyjąć, że około jedna trzecia uczestników odnosi się do ludności z terenów wiejskich. Wśród imprez na wyróżnienie zasługuje II Turniej Orlika o Puchar Premiera Donalda Tuska, rozegrany na Orlikach od szczebla szkolnego poprzez gminny do szczebla centralnego. W całym turnieju wystartowało ponad 180 tys. uczestników rozgrywając 3 442 mecze na 1 219 obiektach ORLIK 2012.

Mieszkańcy wsi są również adresatami rozmaitych zadań kierowanych do ogółu społeczeństwa dofinansowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki zarówno środkami finansowymi Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, jak środkami pochodzącymi z budżetu państwa.

Działanie 1.9 Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji.

Poddziałanie 1.9.1 Stworzenie systemu pomocy materialnej dla uczniów pobierających naukę poza miejscem zamieszkania.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

I. Program pomocy uczniom „Wyprawka szkolna”

W czerwcu 2012 r. Rada Ministrów przyjęła:

1. Uchwałę Nr 93/2012 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie *Rządowego programu pomocy uczniom w 2012 r. - „Wyprawka szkolna”,*
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie *szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników* (Dz. U. poz. 706).

W roku szkolnym 2012/2013 pomoc skierowana została do trzech grup wiekowych: najmłodszych uczestników edukacji szkolnej - uczniów z klas I-III szkoły podstawowej oraz uczniów, którzy w roku szkolnym 2012/2013 rozpoczęli naukę według nowej podstawy programowej, tj. kształcenie ogólne na poziomie klasy IV szkoły podstawowej oraz klasy I szkoły ponadgimnazjalnej, tj. zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego i technikum.

Organem koordynującym program był Minister Edukacji Narodowej. Koordynatorem programu na szczeblu wojewódzkim był wojewoda, realizujący zadanie przez kuratora oświaty. W przypadku ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia, ogólnokształcących szkół muzycznych II stopnia, ogólnokształcących szkół sztuk pięknych, liceów plastycznych i ogólnokształcących szkół baletowych, prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, koordynatorem programu był Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Z zebranych danych wynika, że z programu skorzystało mniej niż oczekiwano uczniów, mimo zwiększonego kryterium dochodowego dla uczniów klas pierwszych oraz weryfikacji kwot dochodów uprawniających do ubiegania się o pomoc wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* oraz ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o świadczeniach rodzinnych*.

W przypadku uczniów klas pierwszych na obniżenie liczby odbiorców programu wpływ miało niższy od zakładanego nabór dzieci sześciolletnich do klas pierwszych szkoły podstawowej, co automatycznie ograniczyło grupę dzieci korzystających z programu. Udział dzieci 6 letnich wynosił w roku szkolnym 2012/2013 ok. 17% populacji.

Z planowanych 122 403 uczniów klasy pierwszej do programu włączono 71 264 uczniów, z 176 155 uczniów klas II-III objęto pomocą 121 001 uczniów, z 84 677 uczniów klas IV - 61 046, z 96 941 uczniów klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych 35 322.

Z danych otrzymanych od Kuratorów Oświaty wynika, że poważnym problem podczas realizacji programu pozostaje konieczność przedstawiania przez rodziców dokumentów potwierdzających nabycie podręczników. W wielu przypadkach wskazuje się na zgłoszenie się rodziców z wnioskiem o otrzymanie dofinansowania a następnie brak zgłoszeń po odbiór przyznanego świadczenia pieniężnego.

W 2012 r. na wniosek wojewodów i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego uruchomiono łącznie 79 758 337 zł, w trzech transzach. Wydatki w poszczególnych województwach na realizację programu nie osiągnęły wysokości zakładanych i zgłoszonych do MEN środków, jednakże w poszczególnych województwach osiągnięto zdecydowanie rozbieżne wysokości zwrotów.

Tabela nr 12: szczegółowe zestawienie wysokości dotacji oraz jej wykorzystanie

Województwo	Kwota środków na dofinansowanie zakupu podręczników 5	wykorzystana dotacja	zwrot	odsetek zwrotu
dolnośląskie	4 019 127,00 zł	3 523 343,11 zł	495 783,89 zł	12,34%
kujawsko-pomorskie	4 842 944,00 zł	4 464 059,00 zł	378 885,00 zł	7,82%
lubelskie	4 778 729,00 zł	4 606 750,37 zł	171 978,63 zł	3,60%
lubuskie	1 875 128,00 zł	1 452 247,89 zł	422 880,11 zł	22,55%
łódzkie	4 622 859,00 zł	4 127 913,22 zł	494 945,78 zł	10,71%
małopolskie	7 057 727,00 zł	6 533 498,06 zł	524 228,94 zł	7,43%
mazowieckie	10 894 457,00 zł	10 309 757,00 zł	584 700,00 zł	5,37%
opolskie	1 349 278,00 zł	1 225 967,49 zł	123 310,51 zł	9,14%
podkarpackie	6 178 187,00 zł	5 365 343,00 zł	812 844,00 zł	13,16%
podlaskie	3 012 080,00 zł	2 704 210,04 zł	307 869,96 zł	10,22%
pomorskie	5 459 469,00 zł	4 706 024,00 zł	753 445,00 zł	13,80%
śląskie	8 103 259,00 zł	5 778 504,89 zł	2 324 754,11 zł	28,69%
świętokrzyskie	3 024 420,00 zł	2 917 802,00 zł	106 618,00 zł	3,53%
warmińsko-mazurskie	4 085 213,00 zł	3 681 385,04 zł	403 827,96 zł	9,89%
wielkopolskie	6 641 360,00 zł	5 164 440,42 zł	1 476 919,58 zł	22,24%
zachodniopomorskie	3 713 712,00 zł	2 762 591,08 zł	951 120,92 zł	25,61%
MKiDN	100 388,00 zł	94 558,00 zł	5 830,00 zł	5,81%

Do województw, w których wydatkowano najmniej dotacji należy woj. śląskie – zwrot ponad 28% przekazanej dotacji, zachodniopomorskie – zwrot ponad 25% dotacji, wielkopolskie i lubuskie – zwrot ponad 22%.

Najbardziej efektywne wydatkowanie środków nastąpiło w woj. świętokrzyskim – zwrot tylko 3,5%, lubelskim 3,6%, mazowieckim 5,4%.

Należy zwrócić uwagę, że 2012 r. po raz pierwszy w „Wyprawce szkolnej” uwzględnione zostały szkoły ponadgimnazjalne, w których naukę kontynuują uczniowie wg. nowej podstawy programowej. Niestety, jak wynika z poniższej analizy realizacji programu ta grupa uczniów w sposób najmniej efektywny skorzystała z programu.

Tabela nr 13: analiza realizacji programu

grupa	Liczba uczniów rozpoczynających w roku szkolnym 2011/2012 naukę	Liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie poza kryterium dochodowym (5%)	Liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie na podstawie kryterium dochodowego	RAZEM kol. 3+4
1	2	3	4	5
w klasach I szkoły podstawowej	350 053,00	-	71 223,00	71 223,00
w klasach II szkoły podstawowej	370 234,00	10 514,00	51 525,00	62 039,00
w klasach III szkoły podstawowej	347 095,00	9 995,00	48 827,00	58 822,00
w klasie IV szkoły podstawowej	347 590,00	10 913,00	50 054,00	60 967,00
w klasach I szkół ponadgimnazjalnych	405 339,00	6 548,00	28 654,00	35 202,00
RAZEM	1 820 311,00	37 970,00	250 283,00	288 253,00

Tabela nr 14: odsetek uczniów otrzymujących pomoc w ramach Rządowego programu pomocy uczniom w 2012 r. „Wyprawka szkolna” (bez uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego).

Województwo	odsetek uczniów z kryterium dochodowym					odsetek uczniów poza kryterium				
	I klasa	II klasa	III klasa	IV klasa	I klasa ponadgimnazjalna	II klasa szkoła	III klasa	IV klasa	I klasa ponadgimnazjalna	
dolnośląskie	14,13%	9,63%	9,79%	10,46%	4,19%	2,05%	2,09%	2,41%	1,10%	
kujawsko-pomorskie	23,66%	16,94%	16,20%	16,57%	7,63%	2,27%	2,39%	2,64%	1,60%	
lubelskie	26,23%	21,08%	20,15%	20,90%	9,58%	3,42%	3,36%	3,63%	1,66%	

lubuskie	18,28%	10,87%	11,74%	12,29%	5,34%	2,21%	2,29%	2,47%	1,30%
łódzkie	19,54%	13,67%	13,68%	14,31%	7,29%	2,25%	2,39%	2,54%	1,29%
małopolskie	21,73%	14,91%	14,69%	15,61%	8,06%	2,87%	2,88%	3,11%	1,36%
mazowieckie	18,49%	13,25%	13,62%	14,18%	8,21%	3,03%	3,00%	3,25%	1,65%
opolskie	14,56%	8,67%	9,67%	9,39%	3,42%	2,94%	2,98%	3,56%	1,22%
podkarpackie	28,40%	18,58%	18,79%	19,09%	10,84%	3,20%	3,49%	3,62%	2,94%
podlaskie	25,46%	18,51%	19,97%	19,44%	12,97%	2,79%	2,58%	2,99%	2,25%
pomorskie	21,27%	14,93%	14,93%	14,68%	7,09%	2,64%	2,59%	2,78%	1,67%
śląskie	13,52%	9,00%	8,71%	9,25%	3,29%	3,56%	3,51%	4,04%	1,41%
świętokrzyskie	29,59%	19,76%	19,55%	19,74%	10,29%	3,59%	3,48%	4,03%	2,11%
warmińsko- mazurskie	28,71%	19,62%	20,72%	18,17%	8,43%	3,10%	3,29%	3,18%	1,96%
wielkopolskie	18,70%	12,01%	12,37%	13,17%	6,17%	2,54%	2,48%	2,76%	1,35%
zachodniopomorskie	19,07%	13,66%	13,50%	13,18%	5,43%	2,55%	2,97%	2,93%	1,39%
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	5,09%	2,54%	2,56%	3,67%	5,50%	5,74%	5,00%	6,33%	3,04%
Średnia krajowa	20,35%	13,92%	14,07%	14,40%	7,07%	2,84%	2,88%	3,14%	1,82%

II. Świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty rozdział 8a „Pomoc materialna dla uczniów”, uczniowie mogą otrzymać wsparcie w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym stanowi zadanie własne gminy, na realizację, którego gmina otrzymuje dotację celową z budżetu państwa (art. 90r ust. 1 ww. ustawy). Ministerstwo Edukacji Narodowej wypełniając zadanie dotyczące udzielania pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych opiera się na środkach rezerwy celowej budżetu państwa pn. „Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego”, która zwiększa środki na pomoc materialną realizowaną przez gminy. Wysokość stypendium wypłacanego uczniowi wynosi od 84,80 zł do 212 zł miesięczne i może

być wypłacone od jednego do dziesięciu miesięcy w danym roku szkolnym. Dochód uprawniający do ubiegania się o stypendium szkolne wynosi od dnia 1 października 2012 r. 456 zł (netto) na osobę w rodzinie. Wnioski o otrzymanie stypendium szkolnego należy składać do dnia 15 września danego roku, jednakże w uzasadnionych przypadkach również po upływie ww. terminu. W przypadku wystąpienia zdarzeń losowych uczeń może ubiegać się o zasiłek szkolny, którego udzielenie nie jest uzależnione od wysokości dochodu w rodzinie, zaś jego wysokość może wynosić maksymalnie 530 zł. Wniosek o tego typu pomoc nie może być złożony później niż na dwa miesiące od daty wystąpienia zdarzenia stanowiącego podstawę do ubiegania się o pomoc.

Tabela nr 15: zestawienie pomocy w 2012 r. – środki na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych

Województwo	naliczona dotacja na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych w zł	uruchomiona dotacja na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych w zł	wydatkowana dotacja na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych w zł	w tym na zasiłki szkolne w zł	udział środków własnych w realizacji wypłaty stypendiów i zasiłków szkolnych w zł
2	7	8	9	10	11
dolnośląskie	25 232 442,00 zł	20 221 565,00 zł	18 395 435,00 zł	258 681,00 zł	5 423 051,00 zł
kujawsko-pomorskie	31 115 243,00 zł	30 114 717,00 zł	26 103 429,22 zł	318 351,68 zł	6 892 994,62 zł
lubelskie	29 567 861,00 zł	29 490 237,00 zł	25 034 116,78 zł	308 105,24 zł	6 628 218,99 zł
lubuskie	15 202 301,00 zł	15 101 807,00 zł	12 179 469,13 zł	202 048,99 zł	2 670 592,26 zł
łódzkie	22 181 595,00 zł	22 138 711,00 zł	20 054 498,21 zł	351 095,58 zł	5 944 480,90 zł
małopolska	20 439 346,00 zł	20 379 370,00 zł	19 401 368,40 zł	216 585,20 zł	5 802 540,25 zł
mazowieckie	27 118 935,00 zł	27 118 935,00 zł	26 627 348,30 zł	371 222,08 zł	6 656 837,16 zł
opolskie	7 276 366,00 zł	6 293 438,00 zł	5 980 112,82 zł	69 696,73 zł	2 142 089,27 zł
podkarpackie	30 704 614,00 zł	27 266 944,00 zł	26 066 456,05 zł	565 837,06 zł	6 911 465,29 zł
podlaskie	17 689 139,00 zł	15 633 357,00 zł	14 744 463,00 zł	142 846,00 zł	3 871 900,00 zł
pomorskie	19 443 022,00 zł	18 940 433,00 zł	18 270 585,31 zł	328 142,60 zł	5 720 320,00 zł
śląskie	22 881 580,00 zł	21 141 646,00 zł	17 473 957,89 zł	279 495,92 zł	5 419 902,00 zł
świętokrzyskie	14 612 603,00 zł	14 330 512,00 zł	12 359 016,00 zł	217 016,00 zł	3 459 687,00 zł
warmińsko-mazurskie	30 201 904,00 zł	29 827 590,00 zł	25 274 094,80 zł	260 951,59 zł	6 666 272,98 zł
wielkopolskie	23 975 768,00 zł	23 975 768,00 zł	21 912 694,08 zł	350 053,24 zł	6 011 371,19 zł
zachodniopomorskie	24 576 273,00 zł	24 354 589,00 zł	17 922 207,34 zł	229 437,10 zł	5 060 604,93 zł
ogółem	362 218 992,00 zł	346 329 619,00 zł	307 799 252,33 zł	4 469 566,01 zł	85 282 327,84 zł

Tabela nr 16: liczba uczniów, którym w 2012 r. przyznano stypendium szkolne lub zasiłek szkolny

	dane za rok szkolny 2011/2012		dane za rok szkolny 2012/2013		dane za rok 2012	
Województwo	liczba złożonych wniosków o przyznanie stypendium szkolnego	liczba przyznanych stypendiów	liczba złożonych wniosków o przyznanie stypendium szkolnego	liczba przyznanych stypendiów	Liczba wniosków o przyznanie zasiłku szkolnego	liczba przyznanych zasiłków
2	12	13	14	15	16	17
dolnośląskie	25 640	23 298	28 445	26 673	1 046	954
kujawsko-pomorskie	39 808	37 316	42 865	40 946	1 228	1 155
lubelskie	40 729	39 072	45 538	44 393	1 163	1 058
lubuskie	14 783	13 989	15 690	15 184	604	592
łódzkie	32 436	30 252	34 337	33 078	1 360	1 321
małopolska	50 096	46 527	54 112	51 970	1 156	1 136
mazowieckie	57 438	56 172	68 713	64 023	3 076	3 056
opolskie	7 888	7 343	9 322	8 879	203	187
podkarpackie	47 123	45 177	51 212	50 021	1 745	1 697
podlaskie	24 672	24 079	25 435	24 873	581	573
pomorskie	35 294	33 091	37 599	36 073	1 112	1 008
śląskie	27 222	24 461	33 284	31 231	1 351	1 181
świętokrzyskie	23 575	22 623	24 810	24 053	831	819
warmińsko-mazurskie	35 797	33 883	37 677	36 405	762	733
wielkopolskie	35 850	33 063	47 681	44 934	1 225	1 163
zachodniopomorskie	26 953	24 924	26 873	25 870	1 180	1 006
ogółem	525 304	495 270	583 593	558 606	18 623	17 639

III. Zasiłek losowy na cele edukacyjne

W sierpniu 2012 r. Rada Ministrów przyjęła:

1. Uchwałę Nr 130/2012 Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie *Rządowego programu pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r.*,
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie *szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r.* (Dz. U. poz. 940).

Pomoc w ramach programu, w wysokości 1000 zł, udzielana była uczniom, którzy w roku szkolnym 2012/2013 realizowali obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne lub uczęszczali do szkół dla młodzieży wszystkich typów. Był on wypłacony tym uczniom, których rodziny otrzymały zasiłek celowy do 6 000 zł przyznawany na podstawie art. 40 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o *pomocy społecznej* w związku ze stratami poniesionymi w wyniku nawałnic lub innych zdarzeń atmosferycznych, w szczególności gradobicia lub powodzi. Wysokość środków przeznaczonych na zasiłek losowy wyniosła 1 304 tys. zł.

Tabela nr 17: wysokość środków przeznaczonych na zasiłek losowy

Województwo	Przyznany limit środków w zł
1	2
Dolnośląskie	313 000
Kujawsko-pomorskie	27 000
Lubelskie	28 000
Lubuskie	30 000
Łódzkie	
Małopolskie	123 000
Mazowieckie	65 000
Opolskie	62 000
Podkarpackie	99 000
Podlaskie	146 000
Pomorskie	8 000
Śląskie	32 000
Świętokrzyskie	
Warmińsko-mazurskie	344 000
Wielkopolskie	23 000
Zachodniopomorskie	4 000

Poddziałanie 1.9.2 Tworzenie warunków do rozwijania i usprawnianie systemu dowożenia uczniów z obszarów wiejskich do szkół oraz innych placówek oświatowych, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z uwzględnieniem możliwości korzystania przez nich z zajęć pozalekcyjnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek, itp.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Art. 14a i art.17 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* zawierają przepisy regulujące zasady dowożenia dzieci do przedszkoli i szkół, w tym także zasady dowożenia do przedszkoli i szkół dzieci niepełnosprawnych, z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Przepisy te obowiązują od 22 kwietnia 2009 r. i są realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego.

Zgodnie z art. 14a i 17 ust. 3a ww. ustawy obowiązkiem gminy jest :

- zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim oraz niepełnosprawnym dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym z uwagi na odroczenie realizacji obowiązku szkolnego bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego;
- zapewnienie uczniom niepełnosprawnym, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej i gimnazjum, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym - także do najbliższej szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21 roku życia;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do ośrodka umożliwiającego tym dzieciom i młodzieży realizację rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia;
- zwrot kosztów przejazdu ww. dzieci i młodzieży oraz opiekunów do przedszkola, szkoły lub ośrodka, na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) i rodzicami, opiekunami lub opiekunami prawnymi ucznia, jeżeli dowożenie i opiekę zapewniają rodzice, opiekunowie lub opiekunowie prawni.

Poddziałanie 1.9.3 Tworzenie warunków do dostosowania działania świetlic szkolnych do potrzeb edukacyjnych dzieci z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Świetlica szkolna organizowana jest dla uczniów, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy ich rodziców, organizację dojazdu do szkoły lub inne czynności wymagające zapewnienia uczniowi opieki w szkole.

Zgodnie z danymi otrzymanymi z Systemu Informacji Oświatowej systematycznie wzrasta liczba nauczycieli zatrudnionych w świetlicach szkolnych, co wynika ze wzrostu zapotrzebowania rodziców uczniów – szczególnie w młodszym wieku szkolnym – na zapewnienie przez szkołę zajęć o charakterze wychowawczo-opiekuńczym.

Dzieci, których rodzice pracują dłużej niż trwają zajęcia lekcyjne mają możliwość korzystania z zajęć opieki świetlicowej. Podstawą prawną organizowania zajęć świetlicowych jest:

- art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.).

Tabela nr 18: zatrudnienie nauczycieli w świetlicach szkół podstawowych w latach 2007/2008-2011/2012

Nauczyciele świetlicy	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
w osobach	20 584	21 527	25 223	26 606	28 428	30 179
w etatach przeliczeniowych	13 074,48	13 516,02	14 092,08	14 452,65	14 878,35	15 094,25

Źródło: System Informacji Oświatowej, dla roku 2012/2013

W 2012 r. funkcjonowało 10 117 świetlic szkół podstawowych, z czego 4 615 znajdowało się na wsi, a liczba nauczycieli zatrudnionych w nich wynosiła 30 179, w tym na wsi 12 020.

Poddziałanie 1.9.4 Kształcenie umiejętności społecznych i życiowych uczniów, kształtowanie właściwych relacji w kontaktach międzyludzkich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Ośrodek Rozwoju Edukacji przygotował i upowszechnił materiały z zakresu kształtowania umiejętności życiowych (psychospołecznych) uczniów w praktyce szkolnej, takich jak: ocena ryzyka podejmowania decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych. Scenariusze do realizacji zagadnień z obszaru profilaktyki dostępne są na stronie internetowej ORE: www.ore.edu.pl.

Zadanie było również realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Poddziałanie 1.9.5 Tworzenie punktów wyrównywania braków w nauce oraz przygotowania do lekcji, jako formy pomocy uczniom, poza siedzibą szkoły.

Zadanie było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Poddziałanie 1.9.6 Realizacja ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.) w zakresie wsparcia dochodowego rodzin z dziećmi na utrzymaniu poprzez system świadczeń rodzinnych i funkcjonujące w ramach tego systemu świadczenia (dodatki do zasiłku rodzinnego) związane z edukacją dzieci, w tym dzieci z terenów wiejskich.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W ramach systemu świadczenia rodzinnych, mającego na celu wsparcie materialne rodzin z dziećmi na utrzymaniu znajdujących się w relatywnie trudnej sytuacji, funkcjonują m.in. dodatki do zasiłku rodzinnego związane z edukacją dzieci, tj.: dodatek z tytułu:

- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły w wysokości 90 zł miesięcznie na dziecko, albo w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły w wysokości 50 zł miesięcznie na dziecko (nie przysługuje on w lipcu i sierpniu),
- rozpoczęcia roku szkolnego, przysługujący raz w roku, w związku z rozpoczęciem roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego - w wysokości 100 zł na dziecko,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego - w wysokości 60 zł miesięcznie na niepełnosprawne dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia oraz 80 zł miesięcznie na niepełnosprawne dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia. Warunkiem nabycia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do niego jest spełnianie określonego ustawą kryterium dochodowego. Od dnia 1 listopada 2012 r. – w związku z ustawową weryfikacją – wzrosły kwoty zasiłków rodzinnych, do kwoty

odpowiadającej 40% wartości koszyka żywnościowego dla danej grupy wiekowej ustalonej w badaniach prognozy wsparcia dochodowego rodzin (badanie Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych), tj. miesięcznie do 77 zł na dziecko w wieku 0-5 lat (poprzednio 68 zł), 106 zł na dziecko w wieku 6-18 lat (poprzednio 91 zł), 115 zł na dziecko w wieku 19-23 lata (poprzednio 98 zł). Równocześnie od dnia 1 listopada 2012 r. nastąpił pierwszy etap wzrostu kwot kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych do 539 zł netto na osobę w rodzinie i 623 zł netto na osobę w rodzinie z niepełnosprawnym dzieckiem (poprzednio było to odpowiednio 504 zł lub 583 zł netto na osobę w rodzinie). Od dnia 1 listopada 2014 r. nastąpi drugi etap wzrostu kwot kryteriów dochodowych do odpowiednio 574 i 664 zł na osobę w rodzinie).

Tabela nr 19: liczba dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z edukacją oraz wydatki na ten cel w 2012 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna miesięczna liczba wypłaconych świadczeń (w tys.)	Wydatki na świadczenia ogółem (w tys. zł)
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania	267,5	171 441
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego*	1 843,5	184 345
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	151,1	138 915

*w przypadku wypłacanego raz w roku dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku podano liczbę wypłaconych świadczeń ogółem. Źródło: dane ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu świadczeń rodzinnych gromadzonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej za 2012 r.

Należy zauważyć, że nie jest prowadzona statystyka dotycząca liczby poszczególnych rodzajów dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z edukacją dzieci i kwot na niewydatkowanych w zależności od miejsca zamieszkania rodzin je otrzymujących (w tym rodzin zamieszkałych na obszarach wiejskich).

Powyższe świadczenia finansowane są ze środków budżetu państwa ujętych w budżetach poszczególnych wojewodów, które to w formie dotacji celowej przekazywane są gminom bezpośrednio przyznającym i wypłacającym te dodatki.

Priorytet 2

Optymalne wykorzystanie i wzmocnienie istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego

W ramach priorytetu 2 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 2.1 Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich.

Poddziałanie 2.1.1 Doposażenie szkolnych pracowni przedmiotowych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2012 r. na doposażenie pracowni szkół prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeznaczono 2 969 tys. zł.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Jednostki szkolnictwa artystycznego stopnia podstawowego i średniego znajdujące się na obszarach wiejskich realizowały w 2012 r., następujące szkoły realizowały działania, przedstawione w poniższej Tabeli nr 20:

L.p.	Nazwa szkoły	Kwota
1.	Liceum Plastyczne w Nowym Wiśniczu – w związku z uruchomieniem nowego kierunku (fotografia) zakup aparatów fotograficznych projektorów i komputerów	18 254
2.	Liceum Plastyczne w Supraślu - zakup komputerów i pomocy dydaktycznych	81 738
3.	Liceum Plastyczne w Nałęczowie - zakup komputerów	15 000

4.	Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Grajewie - filia w Goniądzu - zakup komputera	3 245
Środki finansowe przeznaczone na rozwój bazy dydaktycznej 118 237 zł.		

Poddziałanie 2.1.2 Dopuszczenie bibliotek szkolnych.

Zadanie było realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły.

Poddziałanie 2.1.3 Rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej.

Ministerstwo Sportu i Turystyki

W ramach tego działania wydatkowano ogółem w 2012 r. kwotę 184 519,5 tys. zł ze środków budżetu państwa i środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów sportowych zlokalizowanych na obszarach wiejskich.

1. Środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej

Na mocy rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (Dz. U. Nr 156, poz. 1051) Ministerstwo uczestniczy w dofinansowaniu przebudowy, remontów i inwestycji obiektów sportowych. W 2012 r., w ramach realizowanych przez Ministerstwo Programów ukierunkowanych na rozwój infrastruktury sportowej, wydatkowano środki Funduszu w kwocie 81 669,0 tys. zł na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, wpisujących się w zakres Poddziałania 2.1.3 Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. Środki te były skierowane do inwestorów realizujących zadania na terenach wsi i małych miasteczek, nieprzekraczających 5 tys. mieszkańców.

Tabela nr 21: wydatkowanie w 2012 r. środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na obszarach wiejskich

Lp.	Województwo	Środki wykorzystane w 2012 r. (w tys. zł)
wojewódzkie wieloletnie programy rozwoju bazy sportowej		
1.	dolnośląskie	4 798,4
2.	kujawsko-pomorskie	2 495,3
3.	lubelskie	5 762,9
4.	lubuskie	4 154,0
5.	łódzkie	5 497,3
6.	małopolskie	4 355,0
7.	mazowieckie	7 589,2
8.	opolskie	2 603,0
9.	podkarpackie	5 753,0
10.	podlaskie	2 320,0
11.	pomorskie	2 875,0
12.	śląskie	12 402,0
13.	świętokrzyskie	2 118,0

14.	warmińsko-mazurskie	4 009,7
15.	wielkopolskie	5 258,8
16.	zachodniopomorskie	4 682,8
Program inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu		
1.	łódzkie	353,6
2.	opolskie	3 641,0
3.	wielkopolskie	1 000,0
	Razem	81 669,0 tys. zł

2. Środki budżetu państwa - program „Moje Boisko - Orlik 2012”.

W 2012 r. odbyła się V edycja programu „Moje Boisko - Orlik 2012”. Na realizację powyższego programu przeznaczono środki budżetowe w kwocie 161 282 868,94 zł ogółem i objęto dofinansowaniem:

- budowę 333 kompleksów sportowych „Moje Boisko – Orlik 2012”,
- budowę 19 lodowisk „Biały Orlik”,
- 1 remont kompleksu uszkodzonego wskutek klęski żywiołowej.

W skład kompleksów wchodzi: boisko piłkarskie o nawierzchni ze sztucznej trawy, boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej wraz z oświetleniem i ogrodzeniem boisk oraz budynkiem zaplecza.

Lodowiska budowane w ramach pilotażowego programu budowy składanych lodowisk sezonowych oraz lodowisk stałych „Biały Orlik” zlokalizowane są na terenie wybudowanych kompleksów sportowych „Moje Boisko – Orlik 2012” lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Beneficjentami programu Moje Boisko – Orlik 2012 są wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego, które zgodnie z założeniami programu mogły otrzymać dotację celową w wysokości do 33% wartości kosztów kwalifikowanych zadania, nie więcej jednak niż 333 000 zł. W 2011 r. Ministerstwo Sportu i Turystyki (mając na uwadze harmonijny rozwój programu na całym obszarze Polski oraz chcąc

przeciwdziałać wykluczeniu obszarów najbiedniejszych) wprowadziło zmiany w założeniach do programu „Moje Boisko – Orlik 2012”, które polegały na możliwości uzyskania dofinansowania ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki do 47% kosztów kwalifikowanych inwestycji, nie więcej jednak niż 500 tys. zł, w przypadku inwestycji zlokalizowanych na terenie gmin, których „wskaźnik G” jest niższy od 1 tys. zł. Dodatkowo w 2012 r., w związku z faktem, iż wiele samorządów wojewódzkich odstąpiło od finansowania programu kwotami wynikającymi z założeń programowych, Ministerstwo Sportu i Turystyki podjęło działania mające na celu zapewnienie potencjalnym beneficjentom korzystnych warunków dofinansowania. Dotyczyło to gmin, na których terenie nie ma jeszcze kompleksu sportowego Orlik, a dofinansowanie realizowanych przez nie zadań ze strony urzędów marszałkowskich jest niższe od przewidzianego założeniami programowymi bądź nie ma go w ogóle. W takich przypadkach Ministerstwo Sportu i Turystyki oprócz udzielenia dofinansowania wynikającego z założeń programowych, postanowiło wyrównać środkami budżetu państwa, niepełne bądź brakujące dofinansowania udzielane przez urzędy marszałkowskie do wartości określonych założeniami programu tj. do 33% wartości kosztorysowej brutto, nie więcej jednak niż 333 000 zł.

W ramach programu „Biały Orlik” dofinansowanie dla każdej inwestycji wynosiło do 50% wartości inwestycji, nie więcej jednak niż 300 tys. zł. W 2012 r. na dofinansowanie 207 inwestycji zlokalizowanych na obszarach wiejskich (terenach gmin wiejskich, wsi i małych miasteczek do 5 tys. mieszkańców) i realizowanych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012”, Ministerstwo Sportu i Turystyki wydatkowało kwotę: 102 850,5 tys. zł. Dofinansowaniem objęto budowę 199 kompleksów boisk sportowych „Moje Boisko – Orlik 2012”, budowę 7 lodowisk składanych i stałych w ramach pilotażowego programu „Biały Orlik” i 1 remont kompleksu Orlik uszkodzonego wskutek klęski żywiołowej.

Tabela nr 22: zestawienie liczby inwestycji dofinansowanych w 2012 r. w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” na obszarach wiejskich w podziale na województwa

Województwo	Liczba inwestycji w podziale na województwa + remonty + biały orlik	Kwota środków przekazanych z budżetu państwa na inwestycje /w tys. zł/
dolnośląskie	14	6 109,9
kujawsko - pomorskie	9	4 141,0

lubelskie	14	8 058,0
lubuskie	4	1 241,0
łódzkie	17	7 895,7
mazowieckie	24	13 664,0
małopolskie	23	10 827,6
opolskie	5	3 766,0
podlaskie	3	1 726,0
podkarpackie	33	18 820,5
pomorskie	5	2 841,0
śląskie	13	5 915,0
świętokrzyskie	3	2 104,5
wielkopolskie	23	10 034,8
warmińsko - mazurskie	7	3 102,0
zachodniopomorskie	2	967,0
Remonty	1	180,0
BIAŁY ORLIK	7	1 456,5
SUMA	207	102 850,5

Poddziałanie 2.1.4 Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w związku z obniżeniem wieku spełniania obowiązku szkolnego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Od 2009 r. realizowany jest Rządowy program wspierania w latach 2009-2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – „Radosna szkoła”. W ramach tego programu organy prowadzące szkoły dostają wsparcie finansowe ze środków budżetu państwa (rezerwy celowe) z przeznaczeniem na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole (w wysokości 100% kwoty wsparcia finansowego wnioskowanej przez organ prowadzący) oraz dofinansowanie w zakresie utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw (w wysokości do 50% kosztów).

Działania te pomagają organom prowadzącym w przygotowaniu szkół do rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci sześciolatnie, zgodnie z ustawą z dnia 19 marca 2009 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 56, poz. 458, z późn. zm.). Realizacja programu służy także wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci – w tym dzieci uczęszczających do szkół położonych na obszarach wiejskich.

W 2012 r. uczestnicząc w programie *Radosna Szkoła* z dofinansowania na zakup albo zwrot kosztów zakupu pomocy dydaktycznych do miejsc zabaw w szkole skorzystało 218 szkół z obszarów wiejskich, co stanowi 56% wszystkich szkół, którym w 2012 r. przyznano środki finansowe. 317 szkołom z obszarów wiejskich zostało przyznane wsparcie na pokrycie części kosztów utworzenia lub modernizacji szkolnych placów zabaw. Pozytywnie, inwestycje zakończyły 272 z nich, co stanowi 44% wszystkich utworzonych w 2012 r. w ramach programu „Radosna Szkoła” placów zabaw. Łączna kwota dofinansowania programu dla wszystkich szkół w 2012 r. wyniosła 49 141 098 zł. Środki zaplanowane w rezerwie celowej poz. 44 na rok 2013 to 100 mln zł.

Działanie 2.2 Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z potrzebami gospodarki rynkowej i społeczeństwa wiedzy.

Poddziałanie 2.2.1 Modernizacja treści i metod kształcenia – doskonalenie podstaw programowych ukierunkowane na potrzeby zmieniającego się rynku pracy, w tym skuteczne podnoszenie kompetencji kluczowych (znajomości języków obcych, podstaw przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych, ICT).

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach projektu systemowego „Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego” w 2012 r. zakończone zostały prace nad nową podstawą programową. Opisuje ona ujęte w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego 193 zawody z wyodrębnionymi 252 kwalifikacjami zawodowymi (7 zawodów ujętych w tzw. klasyfikacji szkolnej to zawody właściwe dla ministra ds. kultury i dziedzictwa narodowego).

Nowa podstawa programowa jako obowiązkowe określa m.in. grupy efektów kształcenia związane z kształtowaniem: umiejętności językowych uczniów (język obcy ukierunkowany zawodowo), umiejętności niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej (podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej), a także grupy efektów odnoszące się do kompetencji personalnych i społecznych uczniów, bezpieczeństwa i higieny pracy, a w przypadku zawodów nauczanych na poziomie technika także organizacji pracy małych zespołów. Kształtowanie powyższych kompetencji w edukacji zawodowej pozwoli mieszkańcom obszarów wiejskich na skuteczniejsze konkurowanie na krajowym oraz zagranicznych rynkach pracy.

Wdrażana od 1 września 2012 r. podstawa programowa kształcenia w zawodach wpłynęła na konieczność przebudowy programów nauczania, zatwierdzanych do użytku w szkołach przez ich dyrektorów, a także na stosowane metody kształcenia. W związku z powyższym, w ramach projektów systemowych realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEZiU) opracowane zostały przykładowe (przedmiotowe i modułowe) programy nauczania dla wszystkich zawodów opisanych w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Programy te dostępne są na stronie: www.koweziu.edu.pl. Na stronie tej udostępniono również poradnik dla autorów programów nauczania: *Opracowanie programu nauczania dla zawodu krok po kroku*. W 2012 r. w ramach działalności KOWEZiU przeprowadzono szkolenia, warsztaty i konferencje z zakresu wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz programów nauczania dla zawodu – wsparciem objęto łącznie ponad 14 000 osób. Udostępniona jest także Edukacyjna Przestrzeń Wirtualna „Programy nauczania”, jako forum wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2012 r. w ramach modernizacji systemu kształcenia zawodowego, resort rolnictwa współpracował z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz innymi resortami w zakresie zawodów, dla których właściwym jest minister do spraw rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w prowadzonych przez siebie szkołach monitorował i wspierał zmiany wynikające z nowej organizacji kształcenia zawodowego. KCER w Brwinowie opracowało nowe plany i programy nauczania dla zawodów kształconych w szkołach rolniczych według nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz przeszkolił nauczycieli w zakresie przygotowania do zmian wprowadzonych w systemie kształcenia zawodowego oraz nowej formy egzaminów zawodowych.

Poddziałanie 2.2.2 Przygotowanie alternatywnych modułowych programów nauczania dla zawodów oraz opracowanie obudowy dydaktycznej w postaci pakietów edukacyjnych dla ucznia i nauczyciela, w ramach projektu „Przygotowanie innowacyjnych programów do kształcenia zawodowego”.

Zadanie zostało w całości zrealizowane w 2009 r.

Poddziałanie 2.2.3 Dostosowywanie oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia zawodowego do planów rozwoju regionalnego (spójność polityki edukacyjnej na obszarach wiejskich z polityką rozwoju regionu).

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W szkołach prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wprowadza, co roku kształcenie w nowych zawodach. Działanie to rozszerzyło regionalną ofertę edukacyjną, gdyż wnioski dyrektorów szkół uzyskały pozytywne opinie właściwych rad zatrudnienia. Od dnia 1 września 2012 r. wydano zgodę dla 36 szkół na rozpoczęcie kształcenia w nowych zawodach. Ponadto rozpoczęto kształcenie w 19 kwalifikacyjnych kursach zawodowych, obejmujących głównie kwalifikację R.3 Prowadzenie produkcji rolniczej.

Działanie 2.3 Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Poddziałanie 2.3.1 Stwarzanie warunków do organizowania w szkole zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, kursów, szkoleń, festynów, dyskusyjnych klubów filmowych, spotkań integrujących dzieci i rodziców itp.

Ministerstwo Środowiska

W latach 2008-2013 w ramach priorytetu V Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (POLiŚ) zorganizowano szereg naborów wniosków dot. działań edukacyjnych, w tym dwa konkursy (w 2008 i 2009 r.) poświęcone wsparciu działań edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnych na obszarach chronionych (działanie 5.4.2 POLiŚ), na łączną kwotę dofinansowania 5 mln zł.

W ramach swojej działalności Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych realizowała Poddziałanie 2.3.1. w formie edukacji leśnej społeczeństwa, jaką są spotkania z leśnikami w szkołach. W 2012 r. z tej formy edukacji skorzystało ponad 220 000 osób (dzieci i młodzież szkolna).

Tabela nr 23: przedsięwzięcia przyczyniające się do realizacji Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich, współfinansowanie w ramach V osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Tytuł projektu	Beneficjent	Wnioskowany koszt całkowity projektu (w zł)	Wnioskowana kwota dofinansowania UE (w zł)	Środki wypłacone w poszczególnych latach					Data rozpoczęcia projektu (okresu kwalifikowalności)	Data zakończenia projektu (okresu kwalifikowalności)
				2009	2010	2011	2012	2013		
Program edukacji ekologicznej społeczności lokalnej w Bieszczadzkim Parku Narodowym.	Bieszczadzki Park Narodowy	436 000,00	370 600,00		266 402,88	264 446,29	189 263,32		2009-09-01	2011-12-15
Kampania na rzecz ograniczenia szkód wyrządzanych przez zwierzęta prawnie chronione (wilk, żubr, bóbr) na obszarze Zielonych Płuc Polski.	Fundacja Zielone Płuca Polski	514 872,00	437 641,20	90 232,28	380 076,55	23 760,00			2009-06-01	2011-10-31
Jestem sąsiadem parku.	Kampinoski Park Narodowy	412 869,00	347 780,39	148 777,84	412 381,08	24 950,82			2009-09-01	2012-08-31
Ekointerwencje - Zwiększanie zaangażowania społeczeństwa w ochronę obszarów Natura 2000.	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	589 471,81	498 193,27	76 068,40	152 408,00	119 778,00	60 899,00		2009-06-01	2011-02-28

Blżej natury- identyfikacja i merytoryczne przygotowanie lokalnych animatorów przyrodniczych	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	721 189,97	612 095,56	130 706,83	210 275,01	173 890,16				2010-06-01	2012-03-31
Edukacja-naturalnie! - akcja edukacyjna dla młodzieży szkolnej z obszarów Natura 2000 Polski pn-wsch	Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Agro - Group	494 068,83	419 958,46	79 571,46	186 764,02	161 904,80	2 854,12			2009-09-01	2011-03-31
Mieszkam na terenie chronionym- prawa i obowiązki	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	846 588,68	719 600,37				194 688,68	627 300,00		2012-09-01	2014-03-31
Kwartalnik Wigry jako narzędzie edukacji mieszkańców Wigierskiego PN i jego okolic.	Wigierski Park Narodowy	431 113,80	366 430,24	127 202,92	743 690,16					2009-04-01	2012-02-29
Walory Przyrodnicze Obszarów Chronionych - warsztaty szkoleniowe dla społeczności lokalnych.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	513 045,00	436 088,25	1 047 422,56	6 494 953,88	16 400,00				2010-01-01	2011-01-31
Natura 2000 w województwie zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim - program edukacji przyrodniczej.	Zachodniopom orska Regionalna Organizacja Turystyczna	879 164,08	740 259,12	96 083,36	171 620,10	168 296,54				2009-08-01	2010-12-31

Ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna mająca na celu zapobieganie powstawaniu odpadów i właściwe postępowanie z odpadami (projekt indywidualny w ramach działania 5.4.1 POIiS)	Ministerstwo Środowiska, Departament Edukacji Ekologicznej	7 558 776,44	6 424 959,97	513 045,00				2009-05-01	2011-02-28
--	--	--------------	--------------	------------	--	--	--	------------	------------

Tabela nr 24: przedsięwzięcia przyczyniające się do realizacji Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich, współfinansowanie w ramach programu LIFE +

Tytuł projektu	Beneficjent	Koszt całkowity (Euro)
Ogień w lesie a przyroda - podniesienie świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie zapobiegania pożarom lasów	Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	1 987 381,00
Ogień w lesie a przyroda - podniesienie świadomości mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zapobiegania pożarom lasów (II etap)	Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	1 803 371,00
Dobry klimat dla powiatów	Instytut ekorozwoju	1 500 377,00

Poddziałanie 2.3.2 Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia cyfrowego w placówkach zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne wsi, a także sprzyjanie udostępnianiu bibliotek i czytelni szkolnych oraz sal sportowych i boisk szkolnych mieszkańcom wsi.

Zadanie realizowane było przez jednostki samorządu terytorialnego.

Działanie 2.4 Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Poddziałanie 2.4.1 Przygotowanie informacji o niniejszym Programie i rozesłanie jej do jednostek samorządu terytorialnego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Informacje na temat realizacji w 2012 r. Programu zostały umieszczone na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej i przesłane do kuratoriów oświaty, które również umieściły je na swoich witrynach internetowych.

Poddziałanie 2.4.2 Utworzenie witryny internetowej dotyczącej niniejszego Programu. Stworzenie tematycznych portali internetowych dotyczących poszczególnych priorytetów.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Poszczególne zagadnienia Programu związane z działalnością Ministerstwa Edukacji Narodowej znajdują się na stronie resortu. Natomiast zagadnienia odpowiadające kompetencjom innych resortów znajdują się na ich stronach internetowych.

Poddziałanie 2.4.3 Zbieranie danych z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego o realizacji programów szczegółowych wynikających z zadań przewidzianych w niniejszym Programie. Opracowywanie raportów rocznych dotyczących realizacji programów szczegółowych wynikających z niniejszego Programu.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W ramach działania były gromadzone i analizowane, także dla potrzeb niniejszego Sprawozdania, materiały dotyczące realizacji działań samorządów terytorialnych, które w podjętych inicjatywach realizowały zadania przewidziane w Programie.

Poddziałanie 2.4.4 Włączenie wojewódzkiej administracji rządowej oraz administracji samorządowej w działania na rzecz propagowania informacji o Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i wynikających z niego programów szczegółowych oraz ich realizacji – lokalne witryny internetowe, kontakty z prasą, telewizją, radiem.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wojewódzka administracja rządowa i samorządy terytorialne aktywnie włączały się w promowanie działań podejmowanych w ramach poszczególnych priorytetów Programu. Informacje o różnego typu inicjatywach lokalnych były umieszczane na stronach internetowych

gmin, powiatów i województw. Często trafiały one na łamy prasy o zasięgu lokalnym, ale też ogólnokrajowym. Wydarzenia związane z realizacją poszczególnych działań były nagłaśniane przez radio i telewizję, i to zarówno o zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim.

Priorytet 3

Poprawa dostępności do infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej

W ramach priorytetu 3 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 3.1 Wspieranie kształcenia ustawicznego na terenach wiejskich

Poddziałanie 3.1.1 Udoskonalenie i upowszechnienie instrumentów wspierających kształcenie ustawiczne osób pracujących, bezrobotnych i poszukujących pracy.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2012 r. przygotowane i przekazane zostały do urzędów pracy oraz zamieszczone na stronach internetowych publicznych służb zatrudnienia materiały informacyjne dot. problematyki szkoleń bezrobotnych i poszukujących pracy, tj.:

- „Szkolenia, staże i inne formy wspierania podnoszenia kwalifikacji bezrobotnych. Dane statystyczne 2007- 2011 r.”, broszura informacyjna,
- „Rejestr instytucji szkoleniowych - RIS 2011” - broszura informacyjna,
- „Pomoc dla pracodawców i ich pracowników oferowana przez urzędy pracy” – informator.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Od 1 września 2012 r, tj. wraz z wejściem w życie modernizacji systemu kształcenia zawodowego wprowadzonej ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 205, poz. 1206), dokonała się znacząca zmiana w systemie kształcenia osób dorosłych. Nowością jest stworzenie możliwości uzyskania lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych, w bardziej elastycznym systemie kształcenia ustawicznego, w tym na kwalifikacyjnych

kursach zawodowych. Na stronie Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (www.koweziu.edu.pl) udostępniono poradnik dla organizatorów kwalifikacyjnych kursów zawodowych: *Kwalifikacyjne kursy zawodowe krok po kroku*.

Poddziałanie 3.1.2 Podejmowanie działań mających na celu lepsze wykorzystanie oraz zapewnienie trwałości rezultatów projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wszystkie projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego wdrażane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji są w trakcie realizacji.

Zapewnienie trwałości rezultatów uzyskuje się poprzez publikowanie materiałów, upowszechnianie ich w wersji elektronicznej i drukowanej oraz prowadzenie licznych ogólnopolskich szkoleń dedykowanych dla nauczycieli, dyrektorów, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli placówek doskonalenia nauczycieli, kuratorów oświaty, pracowników poradni.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

zakres wsparcia udzielanego w ramach wskazanych poniżej Działań/Poddziałań PO KL nie ogranicza się wyłącznie do przedsięwzięć zmierzających do upowszechnienia edukacji na obszarach wiejskich, umożliwia natomiast realizację tego typu działań w ramach pojedynczych projektów. Tym samym wyłącznie część z wskazanych poniżej środków PO KL jest faktycznie przeznaczona na realizację założeń *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich*.

- W ramach **Poddziałania 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej PO KL** wsparcie ukierunkowane jest na upowszechnienie edukacji przedszkolnej, w tym również na obszarach wiejskich. Do 2012 r. beneficjenci mogli przeznaczyć środki finansowe na realizację następujących typów operacji:
 - tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich),
 - wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) przyczyniające się do zwiększenia liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym lub jej utrzymania w przypadku placówek zagrożonych likwidacją m.in. poprzez wsparcie dla przedszkoli i innych form wychowania

przedszkolnego zagrożonych likwidacją, wydłużenie godzin pracy, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie dodatkowego personelu itp.

- o opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną.

Jednocześnie, po przeglądzie śródkresowym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zmienił się zakres wsparcia udzielanego w ramach Poddziałania 9.1.1. Od 2012 r. beneficjenci mogą przeznaczyć środki finansowe na sfinansowanie następujących typów operacji:

- tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) w 30% gmin z terenu województwa o najniższym w skali regionu stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej,
- wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych, przyczyniające się do wzrostu całkowitej liczby miejsc w przedszkolach lub innych formach wychowania przedszkolnego podlegających pod jeden organ prowadzący i umiejscowionych na terenie danej gminy.

Alokacja przeznaczona na realizację wsparcia w ramach **Poddziałania 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej** (wg stanu na dzień 31.12.2012) wyniosła 369 813 002 euro (1 515 049 907 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 1 111 192 966 zł, co stanowi prawie 73,3% alokacji przeznaczonej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 rok pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ponad 324 mln zł.

- W ramach **Poddziałania 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic, w jakości usług edukacyjnych** realizowane są projekty ukierunkowane na wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne, obejmujące *programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia*. Ponadto w ramach Poddziałania 9.1.2 realizowane są również programy indywidualizacji wychowania i nauczania w klasach I-III szkół podstawowych. Alokacja przeznaczona na realizację wsparcia w ramach **Poddziałania 9.1.2** (wg stanu na dzień 31.12.2012) wyniosła 672 904 817 euro (2 756 756 454 zł). Kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 2 404 529 638 zł, co stanowiło prawie 87,2% alokacji przeznaczonej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 r. pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ponad 410 mln zł.

- W ramach Poddziałania 9.1.3 *Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych* PO KL realizowane są regionalne programy pomocy stypendialnej dla szczególnie uzdolnionych uczniów (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym. Alokacja przeznaczona na realizację wsparcia w ramach **Poddziałania 9.1.3 Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych** (wg stanu na dzień 31.12.2012) wyniosła 47 558 853 euro (194 839 109 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 168 537 395 PLN, co stanowi prawie 86,5% alokacji przewidzianej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 rok pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ok. 34 mln zł.
- W ramach **Działania 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty** PO KL wsparcie ukierunkowane jest na podnoszenie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji nauczycieli. Alokacja przeznaczona na realizację wsparcia w ramach Działania 9.4 (wg stanu na dzień 31.12.2012) wyniosła 118 786 073 euro (486 642 784 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 378 637 723 zł, co stanowi prawie 77,8% alokacji przewidzianej na realizację tego Działania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 r. pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ok. 126 mln zł.
- **Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich** PO KL skierowane jest do społeczności zamieszkujących obszary wiejskie i ma na celu podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców tych obszarów. Projekty realizowane w ramach tego Działania muszą mieć cechy oddolnej inicjatywy lokalnej ukierunkowanej na pobudzenie aktywności społeczności lokalnych do wpływania na sprawy, które ich dotyczą. Jednocześnie, wartość pojedynczego projektu nie może przekraczać 50 tys. zł. Alokacja przeznaczona na realizację wsparcia w ramach **Działania 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich** (wg stanu na dzień 31.12.2012) wyniosła 79 518 856 euro (325 772 849 zł). Kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 264 457 293 zł, co stanowi prawie 81,2% alokacji przewidzianej na realizację tego Działania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 r. pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ponad 31,6 mln zł.
- Osoby dorosłe miały możliwość skorzystania ze wsparcia udzielanego w ramach PO KL w ramach Działania 9.3 **Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego w formach szkolnych**. Niemniej jednak, od dnia 1 stycznia 2012 r. wstrzymano realizację ww. Działania. W jego miejsce, w ramach Priorytetu IX zostało utworzone nowe **Działanie 9.6 Upowszechnienie uczenia się dorosłych**, koncentrujące wsparcie na edukacji formalnej i pozaformalnej osób dorosłych.

Zgodnie ze znowelizowaną wersją SzOP z dnia 1 stycznia 2012 r. w ramach **Działania 9.6 Upowszechnienie uczenia się dorosłych** zostały wyodrębnione następujące Poddziałania:

Poddziałanie 9.6.1 Upowszechnienie kształcenia osób dorosłych w formach szkolnych

Typy realizowanych operacji:

- kształcenie w formach szkolnych osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem wykształcenia ogólnego lub kwalifikacji zawodowych;
- programy formalnej oceny i potwierdzania odpowiednich efektów uczenia się uzyskanych w sposób pozaformalny i nieformalny, prowadzące do podniesienia poziomu wykształcenia ogólnego lub nabycia kwalifikacji zawodowych;
- wsparcie dla szkół dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego, ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego ukierunkowane na:
 - rozszerzenie lub dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy
 - podwyższenie jakości oferty edukacyjnej, w tym również uzyskanie akredytacji kuratora oświaty
 - rozwój innowacyjnych form kształcenia ustawicznego, w tym również w formie e-learningu

Środki finansowe przeznaczone na realizację Poddziałania: 13 297 369 euro (54 476 661 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 13 119 940 zł, co stanowi 24,1% alokacji przeznaczonej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 r. pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ponad 43,3 mln zł.

Poddziałanie 9.6.2 Podwyższanie kompetencji osób dorosłych w zakresie ICT i znajomości języków obcych

Typy realizowanych operacji:

- szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności i kompetencji w obszarach umiejętności ICT i znajomości języków obcych.

Środki finansowe przeznaczone na realizację Poddziałania: 54 009 005 euro (221 264 092 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 21 108 577 zł, co stanowi 9,5% alokacji przeznaczonej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Informacje zawarte w Planach działania na 2013 r. pozwalają oszacować wysokość środków zaplanowanych do zakontraktowania w bieżącym roku na poziomie ponad 230 mln zł.

Poddziałanie 9.6.3 Doradztwo dla osób dorosłych w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru kierunków i formy podnoszenia swoich kompetencji i podwyższania kwalifikacji

Typy realizowanych operacji:

- usługi doradcze dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane uzyskaniem pomocy w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru i znalezienia odpowiedniej oferty edukacyjno – szkoleniowej.

Środki finansowe przeznaczone na realizację Poddziałania: 9 124 242 euro (37 380 195 zł). Na koniec 2012 r. kwota podpisanych umów i wydanych decyzji wyniosła 915 170 zł, co stanowi 2,4% alokacji przeznaczonej na realizację tego Poddziałania w latach 2007-2013. Aktualnie trwają prace związane z finalizowaniem podpisywania pozostałych umów o dofinansowanie projektów ramach Poddziałania 9.6.3.

Działanie 3.2 Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Model systemu wdrażania i upowszechniania kształcenia na odległość w uczeniu się przez całe życie.

Beneficjentem projektu jest Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, środki finansowe na jego realizację wynoszą 20 000 tys. zł i są przeznaczone na okres od 01.07.2009 r. do 30.06.2014 r.

Celem projektu jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania kształcenia na odległość poprzez opracowanie modelu rozwiązania systemowego.

W ramach realizacji projektu do końca okresu sprawozdawczego:

- opracowano koncepcję badań stanu kształcenia na odległość w Polsce i wybranych krajach UE oraz koncepcję diagnozy potrzeb edukacyjnych odbiorców kształcenia na odległość i nauczycieli. Podpisano umowę z wykonawcą usługi badawczej. Trwają badania;
- opracowany został „Projekt modelu wdrażania kształcenia na odległość w Polsce”. Wykonano recenzję projektu modelu. Zakończyła się seria konsultacji społecznych. Odbyły się warsztaty weryfikujące założenia wdrażania kształcenia na odległość w kształceniu ustawicznym;
- stworzona została koncepcja portalu *e-learningowego* wraz z platformą i repozytorium. Przeprowadzono postępowanie przetargowe i wybrano wykonawcę portalu (przeprowadzony przetarg był kluczowy dla realizacji celu projektu).

Poddziałanie 3.2.1 Opracowanie metodologii, programów i materiałów dydaktycznych do kształcenia na odległość (poziom ponadgimnazjalny). Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Poddziałanie zrealizowane zostało w całości w 2008 r.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (CDR), funkcjonujące na podstawie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, korzystając z utworzonego centrum kształcenia na odległość, w skład którego wchodzi również 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego prowadziło upowszechnianie wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii informatycznej, bez konieczności uciążliwego dla mieszkańców obszarów wiejskich przemieszczania się. W związku z tym przygotowane zostały materiały dydaktyczne w zakresie wiedzy dotyczącej prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i rozwoju obszarów wiejskich. Prowadzone przez CDR centrum kształcenia na odległość w roku 2012 r. objęło tą formą zdobywania wiedzy 906 rolników, nauczycieli i doradców rolnych.

Poddziałanie 3.2.2 Opracowanie programów nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na wybranych kierunkach studiów i poziomach kształcenia.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

W 2012 r. zostały podpisane umowy na realizację 9 projektów zawierających zadania związane z kształceniem na odległość, wybranych w konkursie ogłoszonym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Priorytetu IV PO KL. Ich wykonawcami są: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Politechnika Śląska w Gliwicach (2 projekty), Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Wyższa Szkoła Zarządzania Personalem w Warszawie, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie i Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie. Łączna kwota dofinansowania komponentu *e-learning* tych projektów wynosi 3 249 150 zł.

W związku z tym liczba prowadzonych w 2012 r. projektów obejmujących zadania związane z kształceniem na odległość wzrosła do 87, a środki z PO KL przeznaczone na ich realizację osiągnęły łącznie 61 610 723 zł.

Działanie 3.3 Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych *Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych.*

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Poddziałanie zrealizowane zostało w całości w 2008 r.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W 2012 r. na unowocześnienie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego w szkołach prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeznaczono łącznie ze środkami otrzymanymi w ramach działań RPO kwotę 7 059 tys. zł.

Działanie 3.4 Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego.

Poddziałanie 3.4.1 Wspieranie organizacji wydarzeń i programów kulturalnych (m.in. przedstawień teatralnych, koncertów, spotkań z artystami, przeglądów, itp.).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W 2012 r. realizowane były zadania, które mają na celu organizację różnorodnych wydarzeń kulturalnych (koncerty, spotkania z artystami etc.). Artyści, angażowani przez instytucje i organizacje pozarządowe w ramach projektów podróżowali po wsiach prowadząc samodzielnie lub z animatorami kultury zajęcia edukacyjne. W ramach programu „Edukacja kulturalna i diagnoza kultury”, priorytet I. Edukacja kulturalna dofinansowano m.in. zadania przedstawione w poniższej Tabeli nr 25:

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji w zł
Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie	10 Festiwal Kultury Dziecięcej Pacanów 2012	125 500
Małopolski Instytut Kultury	Dilettante – teatr w ruchu	64 600

Muzeum Zamek Opalińskich	"Artystyczne szaleństwo - podróż ku sztuce"	37 400
Stowarzyszenie Edukacji i Postępu STEP	SESILUS 2012	120 000

Poddziałanie 3.4.2 Organizowanie szkół letnich – wyjazdów wakacyjnych do dużych miast, w trakcie których uczniowie będą mogli pogłębić swoje zainteresowania na zajęciach warsztatowych, a także skorzystać z infrastruktury kulturalno-oświatowej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

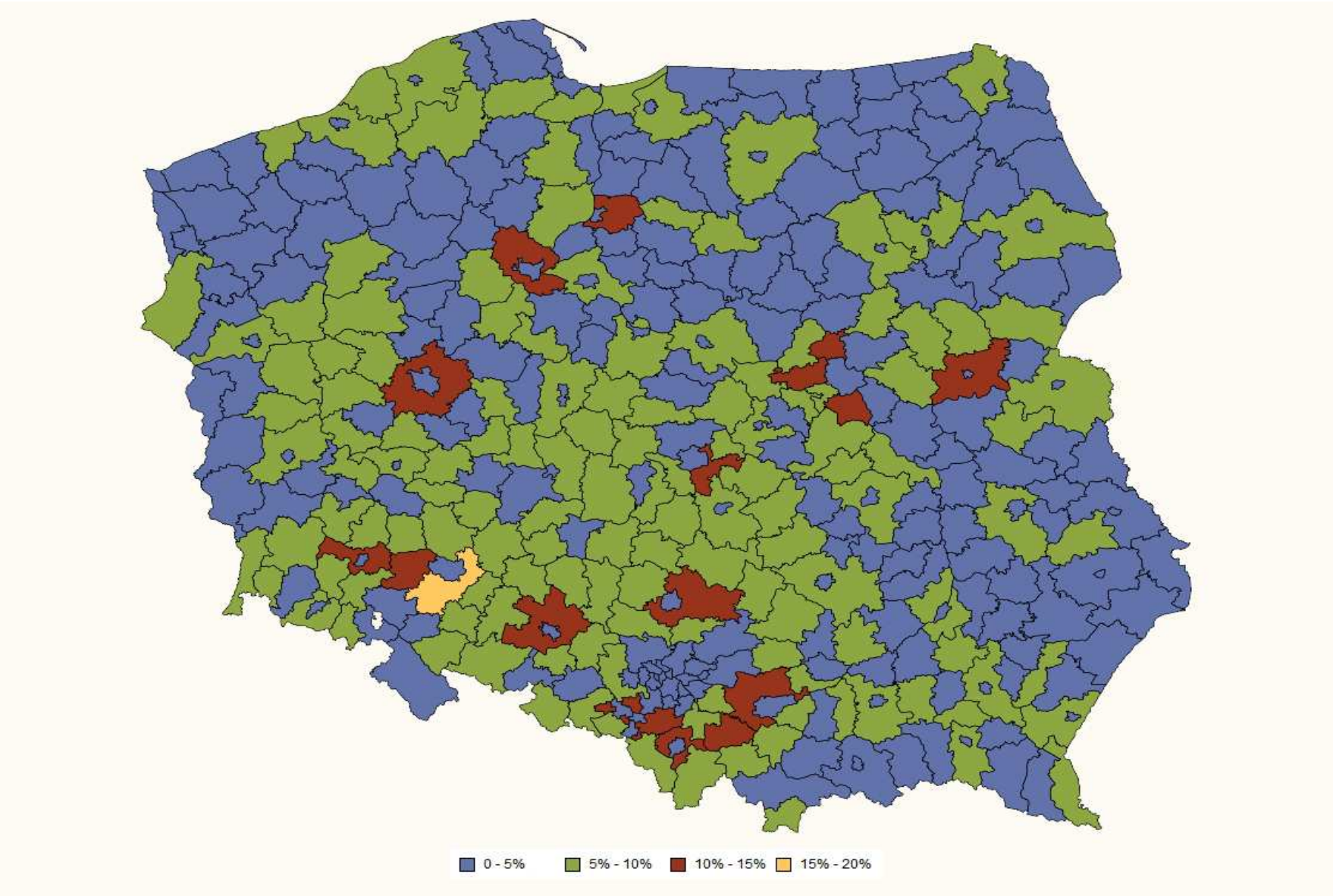
W 2012 r. z różnych form wypoczynku skorzystało łącznie 4 681 003 dzieci i młodzieży szkolnej. Z zorganizowanego wypoczynku w kraju poza miejscem zamieszkania skorzystało łącznie 666 006 dzieci i młodzieży szkolnej, w tym 201 791 dzieci i młodzieży szkolnej z terenów wiejskich.

Tabela nr 26: wypoczynek w okresie letnich wakacji szkolnych w 2012 r. wg danych z Systemu Informacji Oświatowej

Typ szkoły	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów wypoczynek zorganizowany, w kraju poza miejscem zamieszkania	Liczba uczniów wypoczynek zorganizowany, w kraju poza miejscem zam.-wieś
Szkoła podstawowa	2 160 647	358 294	105 918
Gimnazjum	1 160 957	189 057	60 898
Zasadnicza szkoła zawodowa	197 184	8 141	2 802
Liceum ogólnokształcące	578 474	76 033	20 380
Liceum profilowane	14 747	1 300	388
Technikum	520 769	32 206	11 079
Uzupełniające liceum ogólnokształcące	1 116	47	14

Technikum uzupełniające	1 745	79	9
Szkoła policealna	34 641	0	0
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	10 723	849	303
RAZEM	4 681 003	666 006	201 791

Poniższa mapa prezentuje w ujęciu procentowym zorganizowany wypoczynek w kraju, poza miejscem zamieszkania - dzieci i młodzieży szkolnej z terenów wiejskich w rozbięciu na powiaty:

Ponadto w 2012 r. na dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży (pochodzących również z terenów wiejskich) wojewodowie zaplanowali łącznie kwotę 29 418,579 tys. zł, natomiast wydatkowano 29 132,137 tys. zł. Środki zostały rozdysponowane za pomocą przeprowadzonych postępowań przetargowych w oparciu o ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. - *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.) oraz otwartych konkursów ofert realizowanych zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Wykonawcy realizujący wypoczynek poza miejscem zamieszkania wzorem lat ubiegłych musieli dysponować świetlicą, kuchnią, stołówką i boiskiem sportowym, zapewnić odpowiednie wyżywienie, transport uczestników, ciekawy program rekreacyjno – sportowy, w tym wycieczki dla uczestników turnusu połączone ze zwiedzaniem atrakcji turystycznych regionu, bezpłatny wstęp do zwiedzanych obiektów, plażowanie i kąpiele, wycieczki w góry itp. Wykonawcy byli zobowiązani również do ubezpieczenia uczestników wypoczynku oraz zapewnienia opieki medycznej w trakcie trwania turnusu.

Nabór dzieci na wypoczynek odbywał się przy współpracy z powiatowymi centrami pomocy rodzinie, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi organizacjami pożytku publicznego działającymi lokalnie. W konkursach ofert oraz przeprowadzonych przetargach zaznaczano, że pierwszeństwo w udziale w wypoczynku będą mieć dzieci z rodzin biednych, patologicznych bądź zagrożonych patologią, sieroty i półsieroty, dzieci z rodzin wielodzietnych i żyjące w trudnych warunkach materialnych, także chore i niepełnosprawne. Dodatkowo priorytetowo były traktowane te formy wypoczynku, które nawiązywały do pedagogiki Janusza Korczaka oraz były związane z rozwijaniem pasji dzieci i młodzieży. W trakcie rekrutacji dzieci i młodzieży uwzględniono również kryterium zamieszkania na terenach objętych klęską żywiołową lub ekologiczną, w tym zamieszkanie na terenach dotkniętych skutkami powodzi.

W celu analizy zapotrzebowania na wypoczynek w gminach poszczególnych województw, kuratorzy oświaty zgłaszali zapytania o liczbę dzieci z ww. priorytetowej grupy, dla której wypoczynek był nieodpłatny. Rekrutacją objęta została grupa wiekowa 7 - 16. Łącznie z dofinansowania do wypoczynku skorzystało 79 750 uczestników.

Wypoczynek organizowany był w formie półkolonii, kolonii i obozów i miały one charakter sportowy, rekreacyjny, edukacyjny. Zajęcia sportowo - rekreacyjne obejmowały szkółki piłkarskie (piłka nożna, siatkowa, koszykówka, unihokej), naukę pływania, piłkę wodną, aquaerobik, warsztaty taneczne, zawody sportowe na wesoło, zwiady terenowe, podchody, paintball, wycieczki rowerowe, obozy szkoleniowe.

Wiele działań koncentrowało się również wokół tematyki ekologii i krajoznawstwa. Formy wypoczynku o tej tematyce zakładały: propagowanie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zachowań chroniących otaczający nas świat, wykorzystywanie wiedzy

i umiejętności z zakresu ekologii, konkursy tematyczne, imprezy kolonijne promujące postawy ekologiczne, humanitarne postawy wobec zwierząt, wycieczki po najbliższej okolicy uwzględniające specyficzne warunki lokalnego ekosystemu i krajobrazu.

W ramach organizowanych kolonii i obozów realizowane były programy z elementami aktywności twórczej. Programy na tych koloniach zawierały elementy warsztatów twórczości z różnych dziedzin: plastyka, technika, muzyka, kabaret, teatr, taniec, sport, dziennikarstwo. Dzieci i młodzież miały okazję do sprawdzenia swoich umiejętności i predyspozycji w różnych formach twórczych. Podczas kolonii dbano o integrację dzieci, rozwijanie umiejętności pracy w zespole. W programach znalazły się także elementy wiedzy o kulturze krajów europejskich oraz zajęcia z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Wiele programów, zwłaszcza podczas wypoczynku odbywającego się w miejscowościach uzdrowiskowych zawierało elementy promocji zdrowia, rehabilitacyjne, zawierające zajęcia będące częścią całorocznego programu szkoleniowego oraz elementy profilaktyki.

Poddziałanie 3.4.3 Wspieranie organizacji szkoleń i warsztatów z zakresu ochrony środowiska i przyrody.

Ministerstwo Środowiska

W ramach działania 3.4.3. realizowane były następujące formy edukacji leśnej społeczeństwa:

- lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem,
- lekcje w sali edukacji leśnej,
- spotkania edukacyjne z leśnikiem w szkołach,
- spotkania z leśnikiem poza szkołami (Domy Kultury, Muzea, Urzędy Gmin itp.),
- konkursy leśne (wiedzy, literackie, plastyczne itp.),
- akcje, imprezy okolicznościowe,
- wystawy edukacyjne,
- inne, np. festyny, targi itp.

W roku ubiegłym w skali całego kraju, z różnych form edukacji leśnej skorzystało ponad 2,9 mln osób. Nie jest prowadzona szczegółowa ewidencja w rozbiciu na obszary miejskie i wiejskie. Jednakże edukacja leśna skierowana jest do całego społeczeństwa i prowadzona na terenie całego kraju. Działania edukacyjne prowadzone są we wszystkich 430 nadleśnictwach Lasów Państwowych. Biorąc pod uwagę fakt lokalizacji większości nadleśnictw oraz duże zaangażowanie służb terenowych (leśniczowie, podleśniczowie, strażnicy leśni) w edukację leśną społeczeństwa stwierdzić należy, iż znaczna część działań edukacyjnych skierowana jest do mieszkańców terenów wiejskich. Edukacja leśna prowadzona jest w oparciu o obiekty Lasów Państwowych tj. ośrodki edukacji leśnej

(50), izby edukacji leśnej (250), leśne wiaty edukacyjne (517), leśne ścieżki edukacyjne (957), punkty (powierzchnie) edukacji leśnej (1756) oraz inne obiekty (2235). Działalność edukacyjna Lasów Państwowych w roku 2012 finansowana była głównie ze środków własnych nadleśnictw (90,2%), środków funduszu leśnego (0,3%), Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (1,1%), innych źródeł (2,57%). Koszty ww. działalności edukacyjnej wyniosły w 2012 r. 25 040 tys. zł.

Dodatkowo w 2012 r. na terenie 10 województw (Kujawsko-Pomorskie, Lubelskie, Łódzkie, Małopolskie, Mazowieckie, Podkarpackie, Podlaskie, Śląskie, Świętokrzyskie, Warmińsko - Mazurskie) prowadzona była kampania informacyjno-edukacyjna „Świadomi zagrożenia”, na którą składały się m.in. spoty telewizyjne i radiowe, filmy edukacyjne, artykuły w prasie i Internecie, działania edukacyjne skierowane do młodzieży, a także szkolenia dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i przedstawicieli ochotniczych straży pożarnych. W ramach kampanii realizowane są dwa projekty:

- 1) „Ogień w lesie a przyroda – podniesienie świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie zapobiegania pożarom lasów” – FORESTFIRE (czas realizacji 01.01.2010 – 31.12.2012),
- 2) „Ogień w lesie a przyroda II – drugi etap kampanii informującej społeczeństwo o zagrożeniu pożarowym w lasach” – FORESTFIRE II (czas realizacji 01.10.2010 – 31.03.2013).

Łączny budżet kampanii wynosi 3 487 381 euro (ok. 14 649 913 zł). 47% tej kwoty stanowi dofinansowanie Unii Europejskiej w ramach instrumentu finansowego LIFE+, 43% - środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a 10% to wkład własny lasów Państwowych.

W ramach swojej działalności Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) dofinansował w 2012 r. projekty z zakresu edukacji ekologicznej wpisujące się w realizację „Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013” na łączną kwotę 1 652 974,08 zł. Szczegółowe informacje nt. realizowanych i zrealizowanych przedsięwzięć zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 27: informacja na temat realizacji projektów z zakresu edukacji ekologicznej finansowanych ze środków NFOŚiGW w 2012 r., które wpasowują się w realizację: *Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.*

Lp.	Tytuł programu	Podmiot realizujący	Zakres realizacji	Kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW w 2012 r. (zł)
1.	„JEŻOWÓZ - program mobilnej edukacji ekologicznej- rozszerzenie projektu na Polskę.”	Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju AGRO GROUP	Przedsięwzięcie będzie obejmowało realizację 2 ponadregionalnych działań z zakresu edukacji ekologicznej: program w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz kampanię informacyjno- edukacyjną efekt rzeczowy projektu to: zorganizowanie 760 sztuk warsztatów dla 12 960 osób, w tym 360 szt. warsztatów w terenie dla 7 560 osób, zorganizowanie 2 szkoleń dla edukatorów dla 12 osób, w tym 1 szkolenie w terenie dla 12 osób, materiały promocyjne w nakładzie 5020 budowa i obsługa strony internetowej oraz ekspozycja 5 stoisk prezentacyjnych Ekomobila podczas imprez plenerowych	192 760,17
2.	„Lokomotywa zrównoważonego rozwoju - partnerstwo na rzecz ekorozwoju w gminie”	Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania Ciuchcia Krasieńskich	Projekt realizowany będzie poprzez następujące działania: Zorganizowanie e-learningu (przeszkolenie min. 500 osób), wydanie 20 emisji newslettera w ciągu całego projektu, opracowanie Biuletynu (12 edycji pdf), opracowanie przewodnika „Partnerstwo dla rozwoju gminy(700 egz.) zorganizowanie konferencji dla min. 50 osób.	248 280,00
3.	„Ogólnopolski projekt edukacyjny „Klimat a rolnictwo””	Fundacja na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju	Projekt realizowany będzie poprzez następujące działania: 1. Organizacja 32 szkoleń z zakresu adaptacji rolnictwa do zmieniającego się środowiska (zmian klimatu i ekstremalnych zjawisk pogodowych); 2. Przeprowadzenie konkursu ekologicznego dla szkół zawodowych o profilu rolniczym; 3. Produkcja programu telewizyjnego o charakterze edukacyjnym pt. „W DRODZE DO ENERGETYCZNEGO RAJU”. Będzie to cykl 18 odcinków, każdy po około 10 min. 4. Rozbudowa portalu internetowego www.klimatarolnictwo.pl .	291 323,64
4.	„Biogazownia - przemysłany wybór”	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	Celem projektu jest podniesienie poziomu świadomości i wiedzy z zakresu korzyści środowiskowych i gospodarczych dla społeczności lokalnych z inwestycji w biogazownie rolnicze, przy ich prawidłowym lokalizowaniu i odpowiednim doborze technologii. Projekt obejmuje stworzenie banku wiedzy o krajowych biogazowniach rolniczych, broszury dla samorządów, broszury dla społeczeństwa, e-learning, warsztaty dla	36 839,50

			samorządów, kampania radiowa.	
5.	„ABC Biogazowni Rolniczych”	Instytut Agroenergetyki sp. z o.o.	Celem projektu jest podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przedstawienie korzyści z tworzenia i funkcjonowania biogazowni. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano 6 szkoleń dla łącznie min. 120 osób, zorganizowanie 12 spotkań dla łącznie min. 600 osób, wydrukowanie materiałów szkoleniowych i informacyjno promocyjnych.	104 288,00
6.	„Biogazownie - korzyści czy zagrożenia”	Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych	Projekt ma za zadanie poszerzenie wiedzy w zakresie funkcjonowania biogazowni oraz ich wpływu na społeczność lokalną. Przedsięwzięcie zawiera różne formy edukacji ekologicznej dostosowane do wymagań grupy docelowej, m.in. przeprowadzenie 70-ciu szkoleń 7-godzinnych z elementami warsztatów dla łącznie minimum 1050 uczestników, opracowanie i wydanie poradnika o biogazowniach oraz prezentacji multimedialnej o tej samej tematyce.	36 100,00
7.	„Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska - ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna”	Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	Celem projektu jest podnoszenie wiedzy w zakresie tematu biogazowni. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano następujące działania: szkolenie dla 38 doradców rolnych, seminaria dla 314 Powiatowych Punktów Konsultacyjnych ds. OZE, organizację 19 konferencji regionalnych dla rolników i przedstawicieli władz, opracowanie i wydanie publikacji na temat biogazowni, uposażanie punktów konsultacyjnych w materiały, stronę internetową projektu, 3 konferencje dla mediów, organizacji i instytucji zainteresowanych tematem biogazowni, raport z badania ankietowego w zakresie biogazowni.	395 527,00
8.	„Szkolenie pracowników samorządowych w zakresie przydomowych oczyszczalni ścieków”	Polski Klub Ekologiczny - Koło Miejskie w Gliwicach	Projekt szkoleniowy skierowany do pracowników samorządów wszystkich szczebli ma na celu zwiększenie świadomości nt. ochrony wód i ograniczenia zanieczyszczenia ściekami bytowymi poprzez wdrażanie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie 16 województw. Projekt obejmuje organizację 16 dwudniowych szkoleń (po jednym szkoleniu w każdym województwie). Łączna liczba uczestników szkoleń ok. 500 osób.	26 113,99
9.	„Przydomowe oczyszczalnie ścieków w gminnym systemie gospodarki ściekowej”	Główny Instytut Górnictwa	Projekt obejmuje 16 godzinny cykl szkoleniowy realizowany w ramach 32 edycji w latach 2012 – 2014 dla pracowników administracji publicznej odpowiedzialnych za gospodarkę ściekową w samorządach. Przewidywana liczebność grup to ok. 20 osób. Łączna liczba uczestników szkoleń to ok. 640 osób.	16 799,58
10.	„Zrównoważony rozwój na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych”	Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia	Przedsięwzięcie polegało na zorganizowaniu 2 obozów dla studentów m.in. z obszarów wiejskich, opracowaniu i druku i dystrybucji broszury „Niecodziennik ekologiczny”, organizacji konkursu fotograficznego dla młodzieży, organizacji 2 - trzydniowych seminariów dla uczestników 2 obozów w 2012 r. oraz rozbudowie portalu www.dzielo.pl o zakładkę dotyczącą edukacji ekologicznej.	304 942,20
Razem:				1 652 974,08

Poddziałanie 3.4.4 Przekształcenie gminnych bibliotek publicznych w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i kultury poprzez ich wsparcie w zakresie infrastruktury informatycznej i architektonicznej, a także szkolenia bibliotekarzy w zakresie nowych kompetencji.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowało działania w ramach programu „Wieloletniego Kultura+” Priorytet *Biblioteka+ Infrastruktura bibliotek* oraz programu własnego Instytutu Książki „Szkolenia bibliotekarzy” dotyczące Poddziałania 3.4.4. Przekształcanie gminnych bibliotek publicznych w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i kultury poprzez ich wsparcie w zakresie infrastruktury informatycznej i architektonicznej, a także szkolenia bibliotekarzy w ramach nowych kompetencji.

Program własny Instytutu Książki „Szkolenia dla bibliotekarzy”

Celem programu jest uzyskanie przez bibliotekarzy nowych kompetencji zawodowych wykraczających poza standardowe umiejętności bibliotekarskie. Program obejmuje między innymi szkolenia z zakresu rozwoju osobistych kompetencji menedżerskich i przywódczych, a także posługiwania się nowymi technologiami informatycznymi. Program jest obliczony na 3 lata (2010 – 2012). Obecnie jest realizowana druga edycja programu. Dotacje w ramach programu są przyznawane wojewódzkim bibliotekom publicznym, które organizują szkolenia i prowadzą rekrutację wśród bibliotekarzy w poszczególnych regionach. Szkolenia odbywają się w 20-osobowych grupach, trwają ok. 10 dni i zawierają (przykładowy cykl szkolenia):

- jednodniowe szkolenie nt. potrzeby tworzenia nowoczesnej biblioteki,
- dwudniowe szkolenie nt. tworzenia wieloletniej strategii i planu pracy,
- dwudniowe szkolenie IT,
- jednodniowe szkolenie nt. pozyskiwania środków pozabudżetowych,
- czterodniowy trening kompetencyjny.

Działanie 3.5 Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich.

Poddziałanie 3.5.1 Utworzenie punktów informacji młodzieżowej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Zadanie to jest realizowane w ramach programu Eurodesk – europejskiego programu informacyjnego dla młodzieży i osób pracujących z młodzieżą. Program finansowany jest przez Komisję Europejską oraz rządy państw, które w nim uczestniczą. W Polsce Eurodesk działa w strukturze Narodowej Agencji Programu Młodzież w Działaniu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

Działalność na terenach wiejskich jest jednym ze stałych priorytetów Eurodesk Polska. Jego realizacja polega na tworzeniu narzędzi i zwiększaniu możliwości docierania z informacją do młodzieży i osób pracujących z młodzieżą mieszkających w mniejszych miejscowościach i na terenach wiejskich. Efektywnym narzędziem służącym realizacji powyższego celu jest tworzenie regionalnych sieci Eurodesk Polska, w ramach których działają lokalne punkty Eurodesk Polska. Za ich pośrednictwem rozpowszechniane są publikacje, materiały informacyjne i promocyjne, prezentowana są młodzieży szanse i możliwości wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, rozpowszechniane informacje o konkursach, wydarzeniach, szkoleniach etc. Przedstawiciele punktów lokalnych uczestniczą w spotkaniach i szkoleniach rocznych sieci, międzynarodowych spotkaniach, mają dostęp do wszystkich narzędzi internetowych Eurodesku. Najprężniej działającą siecią regionalną jest Eurodesk Pomorze, do której należy ponad 30 organizacji i instytucji. Najbardziej innowacyjnym działaniem sieci Eurodesk Polska w 2012 r. był projekt Europa dla młodzieży. Ponadto Eurodesk prowadził swoją statutową działalność – udzielał informacji, wydawał publikacje i newslettery, koordynował prace związane z kwartalnikiem „Europa dla Aktywnych”, zarządzał zawartością polskiej witryny Eurodesku i Europejskiego Portalu Młodzieżowego, aktualizował bazę danych i wspierał organizacje należące do sieci Eurodesk Polska.

Podziałanie 3.5.2. Rozwijanie międzynarodowej współpracy dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Program „Młodzież w działaniu”, w tym EURODESK

Program „Młodzież w działaniu” został ustanowiony na mocy Decyzji nr 1719/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. ustanawiająca program „Młodzież w działaniu” na okres 2007-2013 (Dz. Urz. UE L 327 z 24.11.2006, str.30, z późn. zm.) oraz zaplanowany na lata 2007-2013. Program w całości poświęcony jest finansowemu i merytorycznemu wspieraniu edukacji pozaformalnej. Głównymi odbiorcami programu jest młodzież w wieku od 13 do 30 lat oraz osoby pracujące z młodzieżą, organizacje wspierające młodzież i działające na jej rzecz. Program umożliwia im realizację własnych pomysłów i zainteresowań, dzięki czemu zyskują szansę poszerzania wiedzy i zdobywania nowych umiejętności.

Nadrzędnymi celami programu jest przezwyciężenie barier, uprzedzeń i stereotypów wśród młodych ludzi. Program przygotowuje do zwiększonego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym państw europejskich, promuje przedsięwzięcia, które mają pomóc w rozwoju osobowości młodych ludzi, pobudza do działania na rzecz społeczności lokalnej i służy wzrostowi tolerancji. Szczególny nacisk program kładzie na zwiększenie udziału w życiu społecznym młodzieży z mniejszymi szansami, czyli takiej, która ze względów społecznych, geograficznych, zdrowotnych lub ekonomicznych ma mniejsze możliwości uczestniczenia w życiu społecznym. Program zaspakaja potrzeby młodzieży i osób pracujących z młodzieżą nie tylko poprzez finansowanie ich projektów, ale także poprzez udostępnianie im informacji, organizowanie szkoleń oraz tworzenie możliwości przygotowania nowych przedsięwzięć z partnerami w całej Europie i poza jej granicami.

Ministerstwo na administrowanie programami w 2012 r. przekazało dotację w łącznej wysokości 2 870 tys. zł.

Program „Uczenie się przez całe życie”

Polska uczestniczy obecnie, jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, w realizacji programu wspólnotowego „Uczenie się przez całe życie” (LLP), ustanowionego Decyzją nr 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. ustanawiająca program działań w zakresie uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE L 327 z 24.11.2006, str. 45 z późn. zm.). Program jest realizowany w latach 2007-2013.

Ogólnym celem programu jest przyczynienie się, poprzez realizację idei uczenia się przez całe życie, do rozwoju Wspólnoty, jako społeczeństwa opartego na wiedzy, charakteryzującego się trwałym rozwojem gospodarczym, liczniejszymi i lepszymi miejscami pracy oraz większą spójnością społeczną, przy jednoczesnym zapewnieniu należytej ochrony środowiska naturalnego dla przyszłych pokoleń.

Program składa się z następujących komponentów:

- Comenius - edukacja szkolna,
- Grundtvig- edukacja dorosłych,
- Erasmus - szkolnictwo wyższe,
- Leonardo da Vinci - kształcenie i szkolenie zawodowe,
- e-Twinning - europejska współpraca szkół,
- Wizyty studyjne - kształcenie zawodowe i ustawiczne dla kadr eksperckich i kadr kierowniczych w obszarze edukacji,
- Eurydic - sieć informacji o edukacji w Europie,
- European Language Label - europejski znak innowacyjności w zakresie nauczania języków obcych.

Program ma kształtować wśród grup adresatów postawę uczenia się przez całe życie, zarówno w ramach edukacji formalnej, kształcenia zawodowego, ustawicznego, jak i uczenia się w drodze nieformalnej i pozaformalnej.

Program „Uczenie się przez całe życie” realizuje m.in. następujące cele:

- przyczynianie się do rozwoju uczenia się przez całe życie na wysokim poziomie, a także propagowanie osiągnięcia jak najlepszych wyników, innowacji oraz europejskiego wymiaru systemów nauczania i praktyki w tej dziedzinie,
- wzmocnienie wkładu uczenia się przez całe życie w spójność społeczną, aktywne obywatelstwo, dialog międzykulturowy, równość kobiet i mężczyzn oraz samorealizację,
- pomoc we wspieraniu kreatywności, konkurencyjności, szans na zatrudnienie oraz rozwoju ducha przedsiębiorczości,
- przyczynianie się do zwiększonego uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie osób w każdym wieku, w tym osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych oraz grup defaworyzowanych, niezależnie od ich środowiska społeczno-gospodarczego,
- propagowanie nauki języków obcych i różnorodności językowej,
- wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia,

W 2012 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej na obsługę administracyjną programu przekazało dotację w wysokości 4 710 tys. zł.

Międzynarodowa współpraca szkół i wymiana młodzieży

W 2012 r. w otwartym konkursie ofert na realizację zadania publicznego „Międzynarodowa wymiana młodzieży” przyznano kwotę w wysokości 1 160 tys. zł. Organizacje pozarządowe otrzymały dofinansowanie na realizację 31 projektów.

Celem konkursu było wyłonienie najlepszych ofert wnioskodawców, którzy zrealizują projekty z zakresu międzynarodowej wymiany młodzieży z krajami partnerskimi. Jako kraje priorytetowe wskazano: Izrael, Rosję, Kraje Partnerstwa Wschodniego (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina) oraz Koreę Południową. Preferowane były projekty, realizujące tematykę trio Prezydencji Rady UE w obszarze młodzieży (wsparcie mobilności młodzieży, rozwój kompetencji kluczowych młodych ludzi, uczestnictwo młodzieży w życiu społecznym, kulturowym i politycznym, pogłębianie współpracy z krajami Partnerstwa Wschodniego), przyszłość młodych na rynku pracy oraz angażujące, jako dodatkowych partnerów, szkoły i środowisko lokalne, w tym rodziców.

Poddziałanie 3.5.3 Organizowanie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z elementami edukacji nieformalnej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2012 r., wzorem lat poprzednich, zorganizowało 14-dniowe wakacyjne wyjazdy edukacyjno - terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenów poszkodowanych przez żywioły.

Organizacja wyjazdów edukacyjno - terapeutycznych związanych z zaistniałą katastrofą naturalną może odbyć się w trybie art. 11 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, więc wybór organizatorów nastąpił z pominięciem otwartego konkursu ofert. Środki przeznaczone na organizację wyjazdów zostały uruchomione z rezerwy celowej Nr 26 „Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, w tym wyprawka szkolna” i były przekazane na podstawie umów organizacjom pozarządowym.

Dofinansowanie zostało przekazane w wysokości 1 200 zł na każde dziecko (w 2010 r. dofinansowanie wynosiło 1 000 zł na dziecko, w 2011 r. - 1 100 zł na dziecko). Finansowanie objęło transport dzieci, wynagrodzenie kadry pedagogicznej i psychologicznej, realizację programu, ubezpieczenie, a także zakup lub uzupełnienie podstawowego ekwipunku osobistego dzieci (w tym odzieży, obuwia, bielizny osobistej, środków higieny, torby lub plecaka). Organizatorzy wyjazdów zapewnili dzieciom opiekę psychologiczną oraz atrakcyjny program rekreacyjno-wypoczynkowy.

Wyjazdy zostały zorganizowane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. *w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania* (Dz. U. Nr 12, poz. 67, z późn. zm.) bez uwzględnienia terminu zgłoszenia wypoczynku, w obiektach o stałej infrastrukturze, spełniających wymogi, w tym w szczególności dotyczące bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i warunków higieniczno-sanitarnych. Wśród niezbędnych wymagań organizacyjnych, znalazły się następujące wytyczne:

- zapewnienie zakwaterowania w obiektach o stałej infrastrukturze komunalnej, spełniających wymogi dotyczące bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i warunków higieniczno-sanitarnych,
- zapewnienie uczestnikom transportu z miejsca zamieszkania do miejsca pobytu,
- zapewnienie uczestnikom opieki lekarskiej oraz zabezpieczenia interwencji szpitalnej,
- zapewnienie opieki psychologicznej z zakresu psychologii kryzysu,
- zapewnienie opieki wychowawców, w liczbie zgodnej z przepisami,
- zapewnienie wyżywienia zgodnie z zasadami zdrowego żywienia,

- zapewnienie ubezpieczenia NNW oraz polisy OC dla kadry,
- w razie wystąpienia takiej potrzeby – zakup lub uzupełnienie podstawowego ekwipunku osobistego dzieci (w tym odzieży, obuwia, bielizny osobistej, środków higieny, torby lub plecaka),
- zapewnienie realizacji programu edukacyjnego oraz rekreacyjno -wypoczynkowego w ramach wyjazdu edukacyjnego.

Dotacja była udzielana na pokrycie kosztów związanych z bezpośrednią realizacją zadania. Wyjazdy zostały zorganizowane dla 555 dzieci, a przyznana kwota dotacji wyniosła łącznie 666 000 zł.

Dodatkowo, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od lat aktywnie wspiera działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie realizacji zadań związanych z dystrybucją pomocy społecznej przez szkoły i socjalnej funkcji szkoły na terenach wiejskich. W ramach pomocy Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dofinansowuje wypoczynek dzieci w ramach promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

Wypoczynek dzieci w ramach promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej realizowany jest ze środków pozabudżetowych Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Jest on organizowany w okresie wakacji i ferii zimowych w formie 14-dniowych kolonii oraz w formie półkolonii w miejscu zamieszkania rodziców. Podczas wypoczynku nad dziećmi sprawuje opiekę wykwalifikowana kadra pedagogiczna.

Poddziałanie 3.5.4 Upowszechnienie nauki języków obcych wśród dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

W klasie pierwszej szkoły podstawowej rozpoczyna się obowiązkowa nauka języka obcego nowożytnego. W związku z tym zalecane jest organizowanie dzieciom również pozalekcyjnych form nauki języka obcego, np. zajęć w szkolnym klubie, seansów filmowych w świetlicy, spotkań czytelniczych w bibliotece itp. Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej zaleca, aby nauczyciel odkrywał uzdolnienia dziecka oraz zadbał o możliwość ich rozwijania.

Podstawę programową dla pierwszego etapu edukacyjnego opracowano w sposób uwzględniający występowanie różnic w dojrzałości dzieci rozpoczynających edukację szkolną. Obowiązkiem nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej jest indywidualizacja nauczania, w szczególności poprzez dobór lub skonstruowanie odpowiedniego programu nauczania oraz dostosowanie metod pracy i wymagań do możliwości i potrzeb poszczególnych uczniów. Liczba dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników do edukacji

wczesnoszkolnej umożliwia nauczycielom optymalny wybór podręcznika, przystosowanego pod względem merytoryczno-dydaktycznym i językowym do możliwości konkretnej grupy uczniów.

Do działań szkoły dotyczących umożliwiania uczniom kontaktu z językiem obcym poza zajęciami lekcyjnymi zaliczyć należy:

- a) seanse filmowe (np. w świetlicy szkolnej) – 34% wskazań,
- b) spotkania czytelnicze w bibliotece – 12% wskazań,
- c) zajęcia w klubie szkolnym – 4% wskazań,
- d) inne – 66% wskazań.

Poddziałanie 3.5.5 Wspieranie aktywnego uczestnictwa dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze – rozwijanie kompetencji kulturowych młodego pokolenia.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wśród zadań, które otrzymały w 2012 r. pomoc finansową w ramach programu „Edukacja”, priorytet „Edukacja kulturalna” znajdowały się także działania edukacyjne, wspierające aktywne uczestnictwo dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze. Młodzi uczestnicy projektów animacyjnych, wzbogacających pozaszkolną ofertę edukacyjną i prowadzonych przez profesjonalnie przygotowanych animatorów kultury, nauczycieli etc. zyskiwali możliwość rozwoju zainteresowań twórczych i artystycznych. Działania te realizowane były niejednokrotnie przez podmioty działające w dużych miastach, które angażują się w animację kultury i edukację na terenach wiejskich. Przykłady przedsięwzięć przedstawia poniższa Tabela nr 28:

Organizator	Nazwa zadania	Kwota dotacji w zł
Fundacja Fabryka UTU w Toruniu	Dźwiękospacery! Kanały hydroakustyczne	73 100
Centrum Kultury i Sztuki w Koninie	Cały świat w Półwiosku - warsztaty edukacji teatralnej	30 000
Stowarzyszenie Monopol Warszawski	To Sztuka! Puka	30 000
Stowarzyszenie Lokalna Grupa	Akademia Młodego Producenta	30 000

Działania PROMENADA S 12		
--------------------------	--	--

Ogółem z programu „Edukacja” priorytet. I. „Edukacja kulturalna” na zadania mieszczące się w zakresie Poddziałañ 1.8.1, 3.4.1, 3.5.5 Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich wydatkowano 2 095 000 zł.

Ponadto podjęto następujące działania przedstawione w Tabeli nr 29:

Działanie	Kwota w zł	Źródło finansowania		Formy działania
		Budżet państwa	Inne źródła	
3.5 Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich	10 150	Część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Dział 801 – Oświata i wychowanie		Liceum Plastyczne w Nowym Wiśniczu - Przegląd plastyczny z rysunku, malarstwa rzeźby
	6 500			Liceum Plastyczne w Supraślu IV Ogólnopolski przegląd i konkurs małych form filmowych

Razem: 16 650 zł.

Działanie 3.6 Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania.

Poddziałanie 3.6.1 Stwarzanie warunków do sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, poprzez uzupełnienie liczby gabinetów profilaktyki zdrowotnej i opieki przedlekarskiej w szkołach.

Ministerstwo Zdrowia

Opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą, objętymi obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, sprawują: lekarz podstawowej, lekarz dentyista, pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna. Lekarz podstawowej opieki zdrowotnej oraz lekarz dentyista sprawują profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania/ higienistka szkolna sprawuje profilaktyczną opiekę zdrowotną w znajdującym się na terenie szkoły gabinecie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Z informacji Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, że w 2012 r. świadczenia pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania realizowało 3 369 świadczeniodawców. Świadczenia realizowano w 11.798 miejscach, obejmując profilaktyczną opiekę zdrowotną 4 981 760 uczniów. Na realizację świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach Narodowy Fundusz Zdrowia wydatkował środki w wysokości 268 982 576,37 zł (w tym: grupowa profilaktyka fluorkowa – 10 061 748,45 zł).

Kwota ta odnosiła się do ogółu świadczeń realizowanych przez pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania albo higienistki szkolne we wszystkich typach szkół w mieście i na wsi. System ochrony zdrowia nie różnicuje (w podziale na miasto i wieś) finansowania świadczeń ze względu na miejsce zamieszkania lub miejsce realizacji obowiązku szkolnego przez świadczeniobiorców.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Z danych Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30.09.2012 r. wynika, że na terenach wiejskich liczba szkół z gabinetami profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej wynosi 3 038 (łącznie liczba szkół: 13 498), a liczba uczniów w szkołach z gabinetami wynosi: 435 436 (łącznie liczba uczniów: 1 339 181).

Poddziałanie 3.6.2 Zapewnienie sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.

Ministerstwo Zdrowia

Programy polityki zdrowotnej państwa kierowane są do ogółu populacji w mieście i na wsi.

– Program Szczepień Ochronnych

Koszt zakupu w 2012 r. szczepionek do realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych wyniósł 104 600 240,20 zł.

2. Narodowy program wyrównywania dostępności do profilaktyki i leczenia chorób układu sercowo-naczyniowego 2010-2012 POLKARD

W ramach realizacji zadania w 2012 r. sfinansowano:

1. Zakup wyposażenia 3 hybrydowych sal zabiegowych składającego się z: kardiografu cyfrowego z wyposażeniem – 2 szt. aparatu do znieczulenia, wymiennika ciepła, diatermii chirurgicznej oraz lampy operacyjnej;
2. Zakup 32 sztuk średniej klasy aparatów do echokardiografii dla ośrodków wojewódzkich i powiatowych z wyłączeniem jednostek akademickich i instytutów badawczych;
3. Zakup aparatury dla funkcjonujących oddziałów i klinik kardiologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów intensywnej terapii pooperacyjnej i oddziałów intensywnej opieki medycznej zlokalizowanej w jednostce - zakupiono ECMO z wymiennikiem transportowym – 16 szt.;
4. Zakup średniej klasy aparatów ultrasonograficznych z opcją dopplerowską przeznaczonych do badań naczyń obwodowych - dla 20 jednostek dofinansowano zakup USG Doppler Duplex – 23 szt.;
5. Zakup aparatury medycznej dla oddziałów udarowych - dla 11 oddziałów udarowych sfinansowano zakup następującego sprzętu: respirator przenośny – 3szt., respirator stacjonarny – 3 szt., aparat EEG – 6 szt., USG Dopler – 3szt.;
6. Zakup aparatury medycznej dla oddziałów rehabilitacji pacjentów po udarze mózgu – dla 20 jednostek zakupiono następujący sprzęt: rotor elektryczny – 10 szt., stół pionizacyjny – 2 szt., dynamiczny system odciążający do nauki chodu – 13 szt., bieżnia ruchoma do nauki chodu – 4 szt.;
7. Zakup aparatury medycznej dla oddziałów prowadzących rehabilitację kardiologiczną - dla 10 jednostek (zakup zestawów do treningu cykloergometrycznego – 10 szt.);
8. Zakup sprzętu dla 5 pracowni elektrofizjologii: system do ablacji – 3 szt., aparat RTG – 3 szt., ablator – 2 szt.

W ramach zadania „Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w Polsce w zakresie chorób układu krążenia: Wieloośrodkowe Ogólnopolskie Badanie Stanu Zdrowia Ludności WOBASZ II” oraz łącznie z nim realizowanym zadaniem pn.: „Stałe, coroczne monitorowanie umieralności przedwczesnej i ogólnej oraz hospitalizacji z powodu chorób układu krążenia w Polsce oraz analiza sytuacji w porównaniu do przeciętnej dla krajów Unii Europejskiej”, sfinansowano przygotowanie badania, które odbędzie się w 2013 r., a także raportu zawierającego wnioski z przeprowadzonych analiz epidemiologicznych.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł: 20 157 254,00 zł.

3. Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej na lata 2012-2020

W 2012 r. w ramach środków bieżących finansowano:

1. Działalność 218 koordynatorów pobierania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów oraz przeszkolono nowych koordynatorów pobierania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów;
2. Rozwój rejestrów dawców szpiku;
3. Rozwój ustawowych rejestrów transplantacyjnych w tym szkoleń dla osób wykonujących czynności bezpośrednio związane z pobieraniem, przechowywaniem i przeszczepianiem narządów w jednostkach systemu ochrony zdrowia związanych z transplantologią, w tym związane z obsługą rejestrów transplantacyjnych;
4. Przygotowywanie przeszczepów biostatycznych;
5. Hodowlę komórkową (m.in. komórki chrząstki i skóry) oraz przygotowywanie do przeszczepienia ścięgien, łąkotec pobranych od dawców zmarłych;
6. Pozyskiwanie i przechowywanie komórek krwiotwórczych krwi pępowinowej dla celów publicznych;
7. Szkolenia osób wykonujących czynności bezpośrednio związane z pobieraniem, testowaniem, przetwarzaniem, przechowywaniem i przeszczepianiem komórek i tkanek w jednostkach systemu ochrony zdrowia związanych z transplantacją;
8. Działania edukacyjne i promocyjne o zasięgu lokalnym i ogólnokrajowym, mające na celu zwiększenie świadomości i akceptacji społecznej dla transplantologii;

W ramach środków inwestycyjnych w 2012 r.:

1. Kontynuowano modernizację 8 ośrodków transplantacyjnych - mającą na celu zwiększenie bezpieczeństwa pacjentów po przeszczepach oraz modernizację 4 banków tkanek i komórek zapewniającą funkcjonowanie systemów pozyskiwania i utrzymywania wymaganych warunków jakości i bezpieczeństwa;
2. Dopuszono w wysokospecjalistyczny sprzęt i aparaturę medyczną 23 ośrodki transplantacyjne oraz 16 banków tkanek i komórek.

W 2012 r. budżet programu wyniósł: 45 mln zł.

4. Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych

Programy poprawy jakości diagnostyki i leczenia nowotworów, kierowane do najmłodszych pacjentów chorych na nowotwory, poprawiły efektywność leczenia nowotworów (białaczek, guzów litych, ośrodkowego układu nerwowego, chłoniaków u dzieci, a także doprowadziły do obniżenia toksyczności i kosztów leczenia dzieci z rozpoznaniem białaczki limfatycznej guzów litych, chłoniaków,

OUN oraz zmniejszyła się liczba błędów diagnostycznych. Ponadto zwiększyła się precyzja klasyfikacji pacjentów do leczenia oraz liczba przypadków całkowitych wyleczeń u dzieci ze wskazanymi nowotworami. Z roku na rok wzrasta liczba finansowanych zakupów endoprotez dla dzieci z nowotworami kości. W 2012 r. sfinansowano zakup 36 endoprotez onkologicznych (łącznie w ramach programu w latach 2006-2012 liczba sfinansowanych endoprotez wynosiła 222).

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł: 251 mln zł.

5. Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polski w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych na lata 2009-2014

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł: 11 666 576 zł.

6. Narodowy Program Leczenia Chorych na Hemofilię na lata 2012-2018.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 288 623 495,00 zł.

7. Psychiatryczna opieka zdrowotna na lata 2009-2013

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 2 137 tys. zł.

8. Program kompleksowej diagnostyki i terapii wewnątrzmacicznej w profilaktyce następstw i powikłań wad rozwojowych i chorób płodu - jako element poprawy stanu zdrowia płodów i noworodków na lata 2009-2013

W 2012 r. w ramach programu wykonywane były:

1. Zabiegi wewnątrzmaciczne na płodzie w liczbie 99 – prowadzone przy udziale nowoczesnego sprzętu operacyjnego, endoskopowego i fetoskopowego zakupionego w ramach programu;
2. Badania USG kwalifikujące do zabiegu w liczbie 99 - wykonanie tego zadania pozwala na wdrożenie jednolitego, optymalnego modelu postępowania diagnostycznego, kwalifikującego do terapii wewnątrzmacicznej u płodów;
3. Badania Echo płodu w liczbie 79 - w przypadkach, kiedy należy ocenić stopień wydolności krążenia płodu przed i po zabiegach wewnątrzmacicznych.
4. Zakupiono sprzęt endoskopowy do laseroterapii stosowany w chirurgii płodowej i noworodkowej.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 949 tys. zł.

9. Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce na lata 2012– 2016

W ramach programu - zakup leków antyretrowirusowych dla dorosłych i dzieci, a także szczepionek dla dzieci urodzonych z matek zakażonych wirusem HIV, podawanych według indywidualnego kalendarza szczepień dla dzieci urodzonych przez matki HIV+, opracowanego na potrzeby dzieci przez Klinikę Chorób Zakaźnych Wieku Dziecięcego AM w Warszawie.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 268 996 812 zł.

10. Narodowy Program przeciwdziałania chorobom cywilizacyjnym

MODUŁ I: Program zapobiegania nadwadze i otyłości oraz przewlekłym chorobom niezakaźnym poprzez poprawę żywienia i aktywności fizycznej” na lata 2012-2014

Główne działania w 2012 r.

- organizacja konkursu w szkołach podstawowych na terenie całego kraju (na terenie minimum 3 różnych województw), na temat zasad prawidłowego żywienia oraz aktywności fizycznej, adresowanego do dzieci w wieku od 6 do 13 lat, rodziców i opiekunów uczniów szkół podstawowych;
- przeprowadzenie ankiety wśród pracowników oświatowych pracujących w szkołach podstawowych biorących udział w programie;
- przygotowanie na nośnikach elektronicznych (płyty CD) 5000 szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat zasad prawidłowego żywienia oraz roli aktywności fizycznej, które będą przekazywane do szkół uczestniczących w programie w celu rozpowszechniania wśród rodziców i opiekunów;
- przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat zasad prawidłowego żywienia oraz roli aktywności fizycznej, nagranie, nadruk i opakowanie płyt CD;
- nowelizacja norm żywieniowych dla populacji polskiej (opracowanie znowelizowanych norm żywieniowych na energię, białko, węglowodany i błonnik pokarmowy, witaminy, składniki mineralne, wodę i elektrolity, z uwzględnieniem zaleceń żywieniowych i zaleceń w zakresie aktywności fizycznej, zasad oceny spożycia na poziomie indywidualnym i grupowym w odniesieniu do norm oraz roli suplementów diety w realizacji norm żywienia);
- upowszechnianie wiedzy na temat obniżenia zawartości soli, cukru i tłuszczu w produktach spożywczych wśród przedstawicieli przemysłu spożywczego (organizacja warsztatów dla przedstawicieli producentów artykułów spożywczych, w tym: opracowanie programu szkoleń, opracowanie i druk materiałów informacyjno-edukacyjnych dla uczestników warsztatów, w ilości 150 szt., opracowanie i przeprowadzenie ankiety wśród uczestników, dotyczącej kwestii związanych z obniżaniem zawartości cukru

i tłuszczu (z uwzględnieniem kwasów tłuszczowych nasyconych i izomerów trans) w produktach spożywczych, opracowanie wyników ankiety w formie raportu;

- przygotowanie i dystrybucja na nośnikach elektronicznych (płyty CD) 10 000 szt. opracowania zawierającego znowelizowane normy żywieniowe;
- nowelizacja danych o wartości odżywczej produktów spożywczych, w tym: wykonanie oznaczeń zawartości wybranych składników w wytypowanych gatunkach mięsa wieprzowego celem aktualizacji tabel składu i wartości odżywczej żywności, wykonanie obliczeń wartości odżywczej wędlin wieprzowych i potraw z mięsa wieprzowego na podstawie składu recepturowego celem aktualizacji tabel składu i wartości odżywczej żywności

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 272 500 zł.

11. Narodowy Program przeciwdziałania chorobom cywilizacyjnym

MODUŁ II: Narodowy Program Profilaktyki i Edukacji Diabetologicznej na 2012 r.

W 2012 r. w ramach działań profilaktyczno-edukacyjnych kontynuowano przeprowadzanie bezpłatnych profilaktycznych badań, w tym w zakresie podstawowym i w zakresie badań specjalistycznych. W ramach akcji informacyjno-edukacyjnych przeprowadzono szkolenia na temat profilaktyki cukrzycy oraz zasad udzielania pierwszej pomocy osobom chorym na cukrzycę. Dystrybuowane były również materiały informacyjne (broszury oraz filmy instruktażowe) do szkół podstawowych, gimnazjów oraz do poradni diabetologicznych.

W 2012 r. w ramach edukacji personelu medycznego w zakresie diabetologii prowadzono kolejne szkolenia z zakresu edukacji diabetologicznej dla pielęgniarek i położnych przygotowujące do pracy na stanowisku edukatora ds. diabetologii, a w ramach edukacji chorych na cukrzycę przeprowadzono szkolenia dla chorych na cukrzycę typu 2 i ich rodzin W 2012 r. w zakresie edukacji wybranych grup zawodowych wprowadzono szkolenia dla funkcjonariuszy Policji z zakresu udzielania pierwszej pomocy osobom chorym na cukrzycę.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 1 500 158 zł.

12. Narodowy Program Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym

MODUŁ III: Program Eliminacji i Niedoboru Jodu w Polsce na lata 2012-2016

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 46 800 zł.

13. Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015

MODUŁ I: Monitorowanie zakażeń szpitalnych oraz inwazyjnych zakażeń bakteryjnych dla celów epidemiologicznych, terapeutycznych i profilaktycznych na lata 2009-2013

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 1 547 tys. zł

14. Program badań przesiewowych noworodków w Polsce na lata 2009-2014

Główne działania programu:

- badania przesiewowe noworodków w kierunku hipotyreozy (cała populacja),
- badania przesiewowe w kierunku fenyloketonurii (cała populacja),
- badania przesiewowe w kierunku mukowiscydozy (cała populacja),
- zapoczątkowanie w 2010 r. badania przesiewowe w kierunku rzadkich wad metabolicznych, sukcesywnie wdrażane, z założeniem objęcia całej populacji noworodków do 2014 r.
- zakup materiałów diagnostycznych (testów i odczynników),
- monitorowanie i koordynacja programu.

W 2012 r. wykonano badania w kierunku:

- hipotyreozy – 370 000 badań,
- fenyloketonurii – 386 000 badań,
- mukowiscydozy – 370 000 badań,
- w kierunku rzadkich wad metabolicznych – 220 000 badań.

W 2012 r. w ramach koordynacji i monitorowania programu prowadzono:

- centralny rejestr noworodków oraz bazy danych leczonych objętych badaniami przesiewowymi. w oparciu o dane przekazane w systemie elektronicznej transmisji danych ze wszystkich ośrodków przesiewowych w kraju do bazy realizatora programu,
- dystrybucję kodów paskowych i bibułek do pobrań do ośrodków wykonujących badania oraz wysyłkę bibułek do pobrań krwi, listów do rodziców oraz wyników badań kontrolnych i molekularnych do lekarzy prowadzących poszczególnych pacjentów,
- druk ulotek dla matek, materiałów informacyjnych, plakatów, instrukcji, etykiet z kodem,
- 2 strony internetowe: ogólnodostępną zawierającą informacje o badaniach przesiewowych dla rodziców i lekarzy <http://przesiew.imid.med.pl>. i kodowaną, interaktywną dostępną dla uprawnionych osób (w tym dla kierowników laboratoriów przesiewowych), która umożliwia m.in.: uzyskanie informacji o badanych noworodkach w całej Polsce, informacje statystyczne.

- szkolenia, konferencje.

W 2012 r. budżet programu po zmianach wyniósł 16 500 tys. zł.

15. Monitorowanie stanu zdrowia jamy ustnej populacji polskiej

W 2012 r. badaniami objęto dzieci w wieku 6 i 12 lat oraz młodzież w wieku 18 lat. Przeprowadzono również badanie zjawisk społecznych, organizacyjnych i kulturowych warunkujących obserwowany stan zdrowia dzieci i młodzieży.

Na realizację programu w 2012 r. wydatkowano 500 tys. zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera szkoły i placówki w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych. Zgodnie z art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* kształcenie i wychowanie uczniów w szkołach odbywa się zgodnie obowiązującą podstawą programową.

Przepisy wprowadzanej sukcesywnie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w *sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* nadają wysoką rangę wśród zadań szkoły edukacji zdrowotnej, jako ważnej składowej szkolnego programu dydaktycznego, wychowawczego i profilaktyki. W podstawie programowej treści nauczania z zakresu edukacji zdrowotnej uwzględnione zostały na wszystkich etapach edukacyjnych. W edukacji zdrowotnej nacisk został położony na rozwijanie takich postaw u uczniów, które wzmacniają bezpieczeństwo i sprzyjają zdrowiu. Wiodącą rolę w realizacji edukacji zdrowotnej w szkole pełni przedmiot wychowanie fizyczne.

W myśl przepisów ww. rozporządzenia, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez:

- szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wychowawczy wymiar szkoły, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego,
- program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym oraz
- program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

W ramach ww. działalności szkoły realizowane są m.in. zadania wpisane w krajowe programy takie jak: Narodowy Program Zdrowia, Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowy Program Zwalczania

AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce.

Działania profilaktyczne podejmowane w ramach tych programów skierowane są bezpośrednio do dzieci i młodzieży, w tym z obszarów wiejskich, nauczycieli i rodziców, a także najbliższego środowiska, które powinno wspierać wysiłki szkoły, w budowaniu właściwych postaw prozdrowotnych i prospołecznych dzieci i młodzieży.

Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest za przygotowanie nauczycieli w zakresie wymaganych kompetencji profilaktycznych m.in. dotyczących kształtowania wśród młodzieży zdrowego stylu życia, wyboru właściwej diety itp. Dyrektorzy szkół i nauczyciele mają możliwość korzystania z materiałów edukacyjnych, opracowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE). Na stronie internetowej ORE utworzono *Bank Dobrych Praktyk*, w którym zamieszczane są doświadczenia szkół w zakresie promocji zdrowia, upowszechniające różne strategie w zakresie profilaktyki zdrowotnej, promowania zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkołach. Bank Dobrych Praktyk, poprzez konkretne przykłady w nim zamieszczane, stanowi inspirację oraz wsparcie dla wszystkich zainteresowanych placówek w podejmowaniu systemowych działań w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych wśród dzieci i młodzieży. Na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej Ośrodek Rozwoju przygotował i opublikował poradnik dla dyrektorów szkół, pracowników szkół i rodziców pt. „Wspólne drugie śniadanie w szkole”. Celem poradnika jest pomoc szkołom w organizacji drugich śniadań spożywanych przez uczniów wszystkich klas wspólnie z wychowawcą lub innym nauczycielem.

Resort edukacji, w zakresie wspierania realizacji edukacji zdrowotnej w szkołach wszystkich typów, a także wspierania realizacji w szkołach programów promocji zdrowia i profilaktyki, popularyzuje także dwa programy ustanowione przez Komisję Europejską w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, realizowane przez Agencję Rynku Rolnego (ARR): „Owoce w szkole” i „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” (tzw. „Szkłanka mleka”).

Program „Szkłanka Mleka” promuje zdrowe odżywianie poprzez zachęcenie dzieci i młodzieży do spożywania mleka i przetworów mlecznych oraz kształtowanie trwałego nawyku konsumpcji mleka i jego przetworów. Program ma zarówno żywieniowy, jak i edukacyjny charakter oraz przyczynia się do zwalczania otyłości i zapewnienia niezbędnych składników dla rozwoju i zdrowia dzieci. Program „Szkłanka Mleka” skierowany jest do dzieci uczęszczających do przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich. Każde dziecko, które uczęszcza do placówki oświatowej może otrzymać w każdy dzień nauki szkolnej objęty dopłatą 0,25 litra mleka lub przetworu mlecznego. Wśród produktów oferowanych dzieciom w ramach programu są:

- mleko, mleko smakowe,
- jogurty naturalne i smakowe, jogurty z owocami,
- twarogi, twarożki, serki topione, sery - naturalne i smakowe.

Produkty przeznaczone dla placówek oświatowych są dostarczane w oznakowanych opakowaniach jednostkowych (np. w kartonikach 0,2l lub 0,25l) oraz spełniają wysokie wymagania jakościowe. Program „Szklanka Mleka” oprócz wsparcia z budżetu unijnego jest finansowany także ze środków budżetu krajowego oraz ze środków Funduszu Promocji Mleka. Z programu „Mleko w szkole” korzysta obecnie ok. 14,4 tys. placówek oświatowych, w tym ok. 11,9 tys. szkół podstawowych (ok. 86% szkół podstawowych w Polsce). Mleko i przetwory mleczne spożywa ok. 2,4 mln dzieci, w tym ok. 2,1 mln uczniów ze szkół podstawowych (ok. 96% uczniów szkół podstawowych w Polsce). Od kilku lat Polska znajduje się w czołówce krajów Unii Europejskiej pod względem ilości mleka i przetworów mlecznych w szkole wpisał się on na stałe w życie polskich przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Dzieci, rodzice, nauczyciele i dostawcy pozytywnie oceniają program, czego efektem jest wysoki od kilku lat poziom uczestników dostarczanych do placówek oświatowych w ramach programu „Szklanka Mleka” (ilość ta stanowi ok. 20% ogółu produktów dostarczanych do placówek w UE), a tym samym pozyskuje z budżetu UE najwięcej środków na realizację programu.

Głównym celem programu „Owoce w szkole” jest m.in. trwała zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie oraz propagowanie zdrowego odżywiania poprzez działania towarzyszące o charakterze edukacyjnym realizowane w szkołach podstawowych. Budżet programu w Polsce w roku szkolnym 2012/2013 wynosi 12,297 mln EUR i jest to czwarty, co do wielkości budżet w porównaniu z pozostałymi krajami UE uczestniczącymi w programie. W roku szkolnym 2012/2013 w programie uczestniczy ok. 950. tys. Dzieci (tj. ok. 86% dzieci z grupy docelowej) z blisko 10,4 tys. szkół podstawowych. Zainteresowanie uczestnictwem w programie w roku szkolnym 2012/2013 jest większe niż w ubiegłych latach szkolnych, a tendencja wzrostowa utrzymuje się od uruchomienia programu.

Dzieciom uczestniczącym w programie udostępnia się:

- świeże owoce (jabłka, gruszki, truskawki),
- świeże warzywa (marchew, papryka słodka, rzodkiewki),
- soki owocowe, warzywne oraz owocowo – warzywne.

Każde dziecko uczestniczące w programie Owoce w szkole otrzymuje jednorazowo porcję składającą się z jednego produktu owocowego i jednego produktu warzywnego. Udostępniane w ramach programu owoce i warzywa przygotowane są do

bezpośredniego spożycia, wystarczająco rozwinięte, dojrzałe, zdrowe. W II semestrze roku szkolnego 2012/2013 każde dziecko otrzyma uczestniczące w programie w okresie 10 tygodni otrzyma 23 porcje owocowo-warzywne.

Oprócz udostępniania owoców i warzyw dzieciom, obowiązkowo w ramach programu „Owoce w szkole” prowadzone są:

- działania towarzyszące o charakterze edukacyjnym - szkoły uczestniczące w programie zobowiązane są do zrealizowania w ramach programu „Owoce w szkole” co najmniej 2 zajęć w każdym semestrze roku szkolnego o tematyce przyrodniczej i zdrowotnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie sposobu realizacji środków towarzyszących służących zapewnieniu skutecznego wykonania programu „Owoce w szkole” (Dz. U. Nr 103, poz. 594):

- działania z zakresu komunikacji programu, które mają na celu popularyzowanie programu m.in. poprzez takie elementy jak: plakat, broszury, specjalna strona internetowa poświęcona programowi (www.owocewshkole.org.pl),

- działania z zakresu oceny programu mającej na celu określenie skuteczności programu. Pierwsza ocena programu przeprowadzona za rok szkolny 2010/2011 wykazała, iż program „Owoce w szkole” jest skutecznym narzędziem będącym do dyspozycji szkół, pozwalającym stopniowo kształtować zwyczaje żywieniowe dzieci i wpływać na ich dietę, a w szczególności zwiększać spożycie owoców i warzyw. Przeprowadzone badania wykazały m.in., że program „Owoce w szkole” przyczynił się do:

- wzrostu spożycia owoców i warzyw u dzieci uczestniczących w programie,

- wzrostu wiedzy dzieci na temat prawidłowego żywienia,

- zwiększenia częstotliwości podawania przez rodziców dzieciom uczestniczącym w programie owoców między posiłkami i warzyw do szkoły,

- pozytywnej zmiany nastawienia dzieci do jedzenia owoców i warzyw – dzieci rzadziej odpowiadały, iż „wolą zjeść coś słodkiego zamiast owoców” i że nie jedzą owoców/ warzyw, dlatego, że „koledzy nie jedzą”.

Z raportu z badań wynika, że wśród szkół miejskich najwięcej nie przystąpiło do programu z powodu problemów z dostawcą oraz braku zainteresowania rodziców. Z kolei szkoły wiejskie nie przystępowały do programu z powodu trudnych warunków lokalowych oraz problemów z dostawcą.

Ministerstwo Edukacji Narodowej podejmuje także działania mające na celu rozwój idei szkoły promującej zdrowie, realizowanej w Polsce przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) - jednostkę podległą resortowi edukacji, w ramach Europejskiej Sieci Szkół dla Zdrowia w Europie – SHE.

Szkoły promujące zdrowie tworzą warunki, które sprzyjają podejmowaniu działań na rzecz zdrowia przez wszystkich członków społeczności szkolnej. Sieć szkół promujących zdrowie w Polsce zrzesza ok. 2 tys. placówek. Są one zorganizowane w rejonowe i wojewódzkie sieci. Pracę szkół wspierają wojewódzcy koordynatorzy, z którymi współpracuje krajowy koordynator.

Programy promocji zdrowia są przygotowywane przez szkoły, dzięki czemu odpowiadają na konkretne potrzeby społeczności szkolnej. Dzięki podjętym inicjatywom, przedstawiciele kolejnych 25 szkół otrzymali w styczniu 2013 r. Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie, powiększając grono szkół, które są inicjatorem zmian w systemie edukacji. Należy podkreślić, że szkoły te przywiązują dużą wagę do zagadnień z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. Szkoły promujące zdrowie podejmują ponadto współpracę z rodzicami uczniów. Wśród 91 szkół posiadających Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie są 24 szkoły z obszarów wiejskich.

Ministerstwo Edukacji Narodowej upowszechnia w ramach realizacji projektu pilotażowego "Ruch i zdrowie żywienie w szkole Program HEPS" (Healthy Eating and Physical Activity in Schools).

HEPS to międzynarodowy projekt, który był realizowany i finansowany z funduszy Unii Europejskiej w ramach Programu Zdrowia Publicznego w latach 2009-2011. Jest on ściśle powiązany z siecią „Szkoły dla Zdrowia w Europie”. Podstawą projektu HEPS jest koncepcja i strategia tworzenia szkoły promującej zdrowie oraz kilkunastoletnie doświadczenia wielu krajów w tym zakresie. Istotą projektu jest całościowe podejście do zdrowia w szkole, budowanie polityki szkoły w zakresie promocji zdrowia z naciskiem na zdrowe żywienie i aktywność fizyczną. Oczekuje się też, że szkoły promujące zdrowie w krajach Unii Europejskiej, jako pierwsze, podejmą tworzenie i wdrażanie takiej polityki, z wykorzystaniem pakietu materiałów opracowanych w projekcie HEPS. Głównymi celami projektu HEPS są:

- tworzenie, realizacja i ewaluacja skutecznej polityki krajowej oraz praktyki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkołach we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej,
- wspieranie tworzenia i wdrażania w krajach członkowskich programów zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, opracowanych na podstawie potwierdzonych faktów (dowodów), z wykorzystaniem podejścia stosowanego w szkole promującej zdrowie.

Podstawy koncepcji projektu HEPS wynikają z przyjęcia podstawowych założeń szkoły promującej zdrowie, w tym zwłaszcza koncepcji całościowego podejścia do zdrowia w szkole oraz uznania, że spójna polityka szkoły w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej może sprzyjać lepszym wynikom w nauce, podobnie jak działania z zakresu promocji zdrowia. Polityka taka wspiera realizację podstawowej funkcji szkoły tj. edukacji uczniów i sprzyja podnoszeniu jakości edukacji przez wzmacnianie zdrowia uczniów. W projekcie HEPS przyjęto, że polityka to ustalony plan działania i decyzji podejmowanych w celu osiągnięcia pozytywnych

i racjonalnych efektów ukierunkowanych na poprawę jakości żywienia i zwiększenie aktywności fizycznej uczniów. W Polsce proponuje się podjęcie działań w ramach projektu HEPS, z dostosowaniem go do możliwości i potrzeb naszego kraju, na trzech poziomach: krajowym, wojewódzkim oraz w sieciach szkół promujących zdrowie. W poradniku „Narzędzie dla szkół HEPS” szkolna polityka w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej określana jest jako dokument na piśmie, stworzony na drodze dialogu z całą społecznością szkolną.

Minister Edukacji Narodowej patronuje również cyklicznym kampaniom społecznym, m. in. „Wiem, co jem”, której celem jest edukacja prozdrowotna dzieci i młodzieży oraz popularyzowanie organizacji prawidłowego żywienia dzieci w placówkach oświatowych. W ramach kampanii zaplanowano m.in. podjęcie działań w zakresie edukacji żywieniowej dzieci i ich rodziców, a także podnoszenia kwalifikacji osób odpowiedzialnych za planowanie i przygotowanie posiłków. Na stronie internetowej kampanii zamieszczono wersję elektroniczną publikacji „Sklepik szkolny”, która zawiera m.in. listę produktów spożywczych polecanych do sklepiku szkolnego i tych, które warto wycofać z asortymentu sklepiku szkolnego, a także propozycję zapisu do statutu szkolnego w zakresie organizacji żywienia oraz wzór umowy z agentem sklepiku, która zakłada warunki dotyczące asortymentu.

Ministerstwo Edukacji Narodowej upowszechnia poprzez stronę internetową, ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę!”, realizowany przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności”, w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Program skierowany jest do dzieci i młodzieży z 5 i 6 klasy szkoły podstawowej oraz z gimnazjum. W VI edycji program realizowało 7492 szkół w całej Polsce.

Ponadto, zagadnienie promowania zdrowego stylu życia znalazło się w jednym z dwunastu kluczowych obszarów działań resortu edukacji i partnerów Koalicji Roku Bezpiecznej Szkoły. Na stronie internetowej: www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl zostały zamieszczone obszary w zakresie bezpiecznego otoczenia ucznia i bezpiecznego zachowania ucznia, w których Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera szkoły i placówki. Informacje, oferty szkoleń i materiały dotyczące przeciwdziałania otyłości i promowania aktywności fizycznej wśród uczniów znajdują się w zakładce „promujemy zdrowy styl życia”.

Na stronie internetowej ORE zamieszczono wersję elektroniczną „Scenariuszy zajęć z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej”. Scenariusze te uwzględniają m.in. takie zagadnienia zdrowotne, jak: nadużywanie

alkoholu, palenie papierosów, branie narkotyków. W publikacji położono nacisk na kształtowanie takich umiejętności, które wpływają na zdolność młodych ludzi do ochrony przed różnymi zagrożeniami zdrowotnymi.

Działanie 3.7 Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Realizacja poddziałania opisana została w działaniu 3.1.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2010 r. przygotowano i wprowadzono do porządku prawnego ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. *o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 257, poz. 1725 oraz z 2012 r. Nr 185, poz. 1095) przepisy wzbogacające zakres świadczeń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy podnoszących kwalifikacje

W 2012 r. nie wprowadzono zmian prawnych ww. zakresie.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działanie „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” PROW 2007-2013, tworzyć ma warunki do rozwijania przez osoby zatrudnione w rolnictwie i leśnictwie wiedzy oraz umiejętności, niezbędnych do prowadzenia przez te osoby działalności rolniczej lub leśnej, zgodnie z normami krajowymi i wymogami Unii Europejskiej. Są to szkolenia prowadzące do restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, zwiększenia konkurencyjności i dochodowości działalności rolniczej lub leśnej.

W ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” do dnia 31 grudnia 2012 r. zostało uruchomionych pięć naborów wniosków o przyznanie pomocy (V edycji działania). W 2009 r. nabór wniosków został przeprowadzony w okresie od dnia 5 października do dnia 13 listopada, a w 2010 r. w okresie od dnia 30 września do dnia 29 października. Trzeci nabór wniosków został zrealizowany w okresie od dnia 30 czerwca do dnia 29 lipca 2011 r., a czwarty rozpoczął się w dniu 8 grudnia 2011 r., a zakończył się w dniu 16 stycznia 2012 r. Piąty nabór wniosków został przeprowadzony w 2012 r. i trwał od dnia 20 listopada do dnia 20 grudnia 2012 r.

Łącznie w ramach wszystkich naborów wpłynęły 392 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 359 551 535,88 zł, w tym w naborze przeprowadzonym w 2009 r. - 220 wniosków, w 2010 r. - 101 wniosków, w III edycji działania – 25 wniosków, w IV edycji działania - 44 wnioski, a w ostatniej V edycji działania - 2 wnioski.

W ramach III edycji działania ogłoszono 6 konkursów. Do dnia 31 grudnia 2012 r. w ramach wszystkich ogłoszonych i rozstrzygniętych konkursów podpisano 6 umów na kwotę 14 718 616,28 zł, w tym w 2012 r. 1 umowę. Podpisane w ramach III edycji działania umowy dotyczyły realizacji szkoleń, w przypadku, których beneficjenci są zobowiązani do przeprowadzenia szkoleń w obrębie wyznaczonych województw.

W ramach IV edycji działania ogłoszono 11 konkursów (1 konkurs o zasięgu ogólnokrajowym oraz 10 konkursów wojewódzkich) na realizację szkoleń z zakresu 3 tematów. W 2 tematach o zasięgu wojewódzkim konkursy ogłoszono na obszarze województw: dolnośląskiego, opolskiego i lubuskiego; kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego; łódzkiego i śląskiego; małopolskiego; wielkopolskiego. Do dnia 31 grudnia 2012 r. podpisano 10 umów na kwotę 12 447 431,07 zł.

W ramach V edycji działania ogłoszono 1 konkurs o zasięgu ogólnokrajowym. Nabór wniosków o przyznanie pomocy związany był z planowaną realizacją szkolenia z zakresu „Pielęgnowania i ochrony upraw leśnych”. W ramach naboru złożono 2 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 9 999 690,00 zł.

Ogółem w ramach pięciu edycji działania ogłoszono 87 konkursów na realizację szkoleń z zakresu 8 tematów (7 konkursów o zasięgu ogólnokrajowym oraz 80 konkursów wojewódzkich).

Do dnia 31 grudnia 2012 r. podpisano 85 umów na kwotę 81 618 741,74 zł, w tym w 2012 r. 11 umów, które dotyczyły III i IV edycji na kwotę 16 695 012,13 zł. Umowy podpisane do dnia 31 grudnia 2012 r. w ramach działania umożliwią realizację 10 074 szkoleń z zakresu:

- minimalnych wymagań wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych (tzw. cross-compliance) - 5 468 szkoleń,
- zastosowania mikrokomputerów i programów komputerowych w usprawnieniu zarządzania gospodarstwem rolnym i leśnym - 1 720 szkoleń,
- ekonomiki i zarządzania gospodarstwem rolnym lub produkcją leśną - 1 462 szkolenia,
- upowszechniania standardów jakościowych w produkcji rolniczej i leśnej - 690 szkoleń,
- upowszechniania nowoczesnych technologii w rolnictwie i leśnictwie - 250 szkoleń,

- upowszechniania zasad proekologicznych metod produkcji rolniczej, a w szczególności integrowanej produkcji rolniczej i rolnictwa ekologicznego - 225 szkoleń,
- poprawy jakości i higieny produkcji - 137 szkoleń,
- podejmowania nowych, rynkowo zorientowanych kierunków produkcji rolnej - 122 szkolenia.

Od początku realizacji działania beneficjenci złożyli 163 wnioski o płatność na kwotę 50 833 787,19 zł, w tym w 2012 r. 90 wniosków na kwotę 28 609 864,69 zł. Do 31 grudnia 2012 r. zrealizowano płatności na rzecz 36 beneficjentów w kwocie 50 826 443,27 zł. W 2012 r. zrealizowano 109 płatności na kwotę 31 217 327,19 zł.

CDR w Brwinowie organizowało lub koordynowało różne formy edukacji mające na celu doskonalenie zawodowe doradców, nauczycieli, rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. W 2012 r. w 317 różnych formach edukacyjnych objęto łącznie 11 627 uczestników. Ponadto w ramach realizowanego projektu „Alternatywne źródła energii i ich zastosowanie” w 2012 r. zorganizowano 107 szkolenia, w których uczestniczyło łącznie 4 211 osoby.

Ponadto CDR udostępniało pakiety edukacyjno-informacyjne dla organizatorów kształcenia dla dorosłych w zawodach sektora rolno-spożywczego, jak również elektroniczne wykazy programów szkoleń dla potrzeb wsi i rolnictwa.

Natomiast KCER w Brwinowie, organizując w 2012 r. 36 różnych form doskonalenia zawodowego i metodycznego objął łącznie 1273 nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych. Stanowi to specjalistyczne uzupełnienie oferty doskonalenia dla tej grupy nauczycieli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Informacje o zakresie tego Poddziałania zostały umieszczone w opisie Poddziałania 3.1.1.

Priorytet 4

Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnych technologii teleinformatycznych

W ramach priorytetu 4 zrealizowane zostały poniższe działania:

Działanie 4.1 Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnych technologii teleinformatycznych.

Poddziałanie 4.1.1 Tworzenie warunków dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, sprzyjających rozwojowi sieci i usług telekomunikacyjnych, w tym szerokopasmowego dostępu do Internetu.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

Poniższe informacje przedstawione są zbiorczo dla wszystkich typów obszarów, w tym także dla obszarów wiejskich. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji nie ma możliwości rozdzielania danych zawartych w systemie KSI SIMIK gromadzących informacje na temat realizowanych projektów.

W przypadku działania 8.3 można przyjąć założenie, iż znacząca liczba projektów dotyczy obszarów wiejskich.

Działanie 8.3 PO IG

Działanie ma na celu zapewnienie dostępu do Internetu dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym z powodu trudnej sytuacji materialnej lub niepełnosprawności. Ze względu na brak konkurencyjności pomiędzy Beneficjentami, większość projektów jest do siebie podobna i składa się z następujących modułów:

1. Element infrastrukturalny dotyczący budowy i eksploatacji sieci dostarczającej Internet odbiorcom ostatecznym. O ile nie ma potrzeby budowania przez wnioskodawcę własnej sieci, element infrastrukturalny zastępuje usługa dostarczenia Internetu zamówiona u operatora zewnętrznego,
2. Dostarczenie i instalacja sprzętu komputerowego u odbiorcy ostatecznego,
3. Szkolenie odbiorców ostatecznych z obsługi komputera i korzystania z Internetu,
4. Działania informacyjno-promocyjne dotyczące projektu,
5. Działania koordynacyjne. Ich zakres powinien być zdefiniowany poprzez analizę zjawiska wykluczenia cyfrowego przeprowadzaną na terenie wnioskodawcy m. in. na podstawie danych statystycznych uzyskanych np. z ośrodków pomocy społecznej. Najczęściej działania te polegają na zakupie sprzętu komputerowego i dostarczeniu Internetu dla jednostki podległej beneficjentowi. Ilość sprzętu komputerowego zakupionego dla jednostki podległej beneficjentowi powinna mieć racjonalne ekonomiczne i organizacyjne uzasadnienie odzwierciedlone w liczbie objętych projektem osób z grupy docelowej, spełniających kryteria określone w Szczegółowym opisie priorytetów PO IG. Z uwagi na fakt, iż Działanie 8.3 ma na celu zmniejszenie zjawiska wykluczenia cyfrowego dopuszczalne jest, aby zakupiony sprzęt był wykorzystywany nieodpłatnie również przez osoby, które nie stanowią grupy docelowej projektu. W ten sposób działania koordynacyjne mają służyć integracji środowisk osób wykluczonych

cyfrowo z niewykluczonymi, co również prowadzi do budowy społeczeństwa informacyjnego. Korzystanie z zasobów projektu przez osoby z grupy niekwalifikowalnej nie może jednak prowadzić do finansowania zakupu sprzętu lub umożliwienia dostępu do Internetu w sposób, który narusza cele projektu,

6. Zarządzanie projektem.

W ramach działania 8.3 dopuszcza się możliwość wydatkowania do 10% środków przeznaczonych na dofinansowanie projektu na szkolenia podnoszące kompetencje cyfrowe beneficjentów ostatecznych.

Działanie 8.3 w 85% finansowane jest z EFRR a w 15% z budżetu państwa.

Wskaźniki realizacji działania:

Liczba gospodarstw domowych z grupy docelowej, które uzyskały szerokopasmowy dostęp do Internetu (wartość docelowa 100 000)

Na koniec 2012 r. 970 gospodarstw domowych uzyskało dostęp do szerokopasmowego Internetu w ramach zakończonych projektów. Na dzień 31 grudnia 2012 r. według stanu z KSI wskaźnik ten osiągnął wartość 31 993 (w ramach projektów realizowanych niezakończonych).

Liczba Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) zaangażowanych w realizację działania (wartość docelowa 1 000) 12 JST w ramach zakończonych projektów wzięło udział w Działaniu 8.3 PO IG. Szacowana ilość JST, które wezmą udział w Działaniu 8.3 wyniesie około 254. Jednak z uwagi na zmianę modelu finansowania projektów (100% dofinansowania projektu – bez konieczności wnoszenia wkładu własnego przez Beneficjenta) spowoduje wzrost zainteresowania Działaniem 8.3 i wskaźnik może zostać osiągnięty na poziomie 50% wartości docelowej. Brak zainteresowania JST Działaniem 8.3 wynikał z konieczności wnoszenia wkładu własnego oraz utrzymania trwałości projektu przez 5 lat. Pozostawienie trwałości projektu na poziomie 5 lat w dalszym ciągu może być barierą zainteresowania Działaniem. Nie osiągnięcie tego wskaźnika nie przekłada się negatywnie na wyczerpanie alokacji gdyż nowy model dofinansowania projektów pozwoli na pełne jej wykorzystanie.

Liczba utworzonych stanowisk komputerowych dla podmiotów trwale korzystających z Internetu, utrzymujących utworzone połączenie przez okres min. 3 lat (wartość docelowa 60 000)

Obecnie wskaźnik nie może być określony, gdyż nie upłynął jeszcze 3 – letni okres trwałości zakończonych dotychczas projektów. Z podpisanych umów na koniec okresu sprawozdawczego wynika, iż wskaźnik będzie osiągnięty na poziomie 28 414. Należy jednak uwzględnić pozytywny wpływ nowego modelu finansowania, który prawdopodobnie znacząco poprawi poziom realizacji wskaźnika.

Poniższa Tabela nr 30: ilustruje zainteresowanie beneficjentów w 2012 r. aplikowaniem o środki w ramach działania 8.3 PO IG

Działanie/Nabór	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie (WOD)	Kwota wnioskowanego dofinansowania złożonych WOD (w PLN)
Działanie 8.3 I nabór w 2012 r.	91	219 834 584,68
Działanie 8.3 II nabór w 2012 r.	118	177 268 499,65
RAZEM	209	397 103 084,33

W 2012 r. odbyły się 2 nabory wniosków w ramach Działania **8.3 PO IG Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – e-Inclusion** – wpłynęło 209 wniosków o dofinansowanie. Na podstawie zatwierdzonych list podpisano 405 umów o dofinansowanie (narastająco od początku Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka) na łączną kwotę blisko 742, 16 mln.

Działanie 8.4 PO IG:

Działanie ma na celu stworzenie możliwości bezpośredniego dostarczania usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu na etapie tzw. ostatniej mili dla grupy docelowej (dostarczanie Internetu bezpośrednio do użytkownika) poprzez wsparcie mikro - małych i średnich przedsiębiorców zamierzających dostarczać tę usługę na obszarach, na których prowadzenie tej działalności na zasadach rynkowych jest nieopłacalne finansowo. W głównej mierze są to obszary wiejskie.

Wskaźniki:

Liczba mikro - małych i średnich przedsiębiorstw, które rozpoczęły dostarczanie Internetu szerokopasmowego na odcinku „ostatniej mili” (wartość docelowa 800)

W ramach działania 8.4 w okresie sprawozdawczym zakończono realizację 14 projektów, z czego 10 w II półroczu 2012 r (1 projekt zakończony w II półroczu został zrealizowany przez przedsiębiorstwo, które już wcześniej ukończyło inny projekt).

Szacowana wartość wskaźnika wynosi obecnie według podpisanych umów 231, to jest blisko 29 % wartości wskaźnika. Niskie wykonanie wynika z faktu, iż składane są projekty większe, niż założono na etapie programowania, realizowane przez mniejszą liczbę podmiotów.

Liczba podmiotów trwale korzystających z Internetu szerokopasmowego udostępnionego w wyniku programu (wartość docelowa 100 000)

Wartość wskaźnika „Liczba podmiotów trwale korzystających z Internetu szerokopasmowego udostępnionego w wyniku programu”. osiągnięto w niecałych 10% w stosunku do wartości docelowej oraz w niecałych 7% w stosunku do szacowanej realizacji wynoszącej obecnie wg podpisanych umów 132 113, czyli 220% wartości wskaźnika.

Penetracja linii szerokopasmowych dostępem do sieci Internet (144 kbit/s) (wartość docelowa 14,9%): wskaźnik mierzony przez GUS, brak danych za lata 2011 i 2012, GUS zakłada osiągnięcie poziomu 23% w 2013 r. Poziom 14,9% został osiągnięty w 2010 r.

Do 2012 r. zasadniczym źródłem środków na budowę sieci dostępowych było Działanie 8.4 PO IG. Na realizację projektów przeznaczono w nim alokację w wysokości 200 mln EUR, z czego wkład EFRR wyniósł 170 mln EUR. Dolną granicą kwoty dofinansowania jest 30 tys. zł. Do grudnia 2012 r. zawarte zostały 334 umowy o dofinansowanie, o wartości dofinansowania wspólnotowego (EFRR) ponad 449 mln zł (tj. 382 mln EUR). W tym też okresie zakończono realizację 24 projektów.

W wyniku realizacji projektów do grudnia 2012 r. wybudowano 4591,55 km sieci światłowodowej; a wskaźnik *Liczba osób, które uzyskały dostęp do Internetu szerokopasmowego według* zawartych umów osiągnął wartość 132 113.

Poniższa Tabela nr 31 ilustruje zainteresowanie beneficjentów w 2012 r. aplikowaniem o środki w ramach działania 8.4 PO IG

Działanie/Nabór	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie (WOD)	Kwota wnioskowanego dofinansowania złożonych WOD (w zł)
Działanie 8.4 I nabór w 2012r	192	336 554 329,87

Działanie 8.4 II nabór w 2012r.	234	453 415 147,91
RAZEM	426	789 969 477,78

Działanie 8.4 PO IG Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili” dla wszystkich województw objęto w 2012 r. 2 nabory wniosków - wpłynęło 426 wniosków o dofinansowanie. Do grudnia 2012 r. zawarte zostały 334 umowy o dofinansowanie (narastająco od początku Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka), o wartości dofinansowania wspólnotowego (EFRR) ponad 449 mln zł (tj. 382 mln EUR).

Tabela nr 32: dane dotyczące realizacji działań 8.3 i 8.4: na podstawie KSI-SIMIK (07-13) według stanu na dzień 31.12.2012 r. przy kursie 1 EUR = 4,0968 zł.

	Działanie 8,3	Działanie 8.4
Alokacja na 2007 - 2013 Euro	304 411 765,00	200 000 000,00
Alokacja na 2007 - 2013 zł	1 247 114 118,85	819 360 000,00
Liczba zatwierdzonych wniosków o dofinansowanie (szt.)	400	363
Wartość dofinansowania zatwierdzonych wniosków o dofinansowanie w zł	995 931 461,95	504 333 253,70

Procent wykorzystania alokacji w stosunku do umów o dofinansowanie (%)	79,86%	61,55%
--	--------	--------

Działanie 8.3 PO IG (PROGRAM ROZWOJU EDUKACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH NA LATA 2008-2013: Działanie 4.1.3 - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu)	2008	2009	2010	2011	2012
Podpisane umowy na dzień 31 grudnia:	1	46	113	204	363
Wartość umów narastająco (w PLN)	412 420,00 zł	52 702 178,73 zł	244 812 522,83 zł	481 546 580,12 zł	743 119 597,24 zł
Działanie 8.4 PO IG (PROGRAM ROZWOJU EDUKACJI NA OBSZARACH WIEJSKICH NA LATA 2008-2013: Działanie 4.1.3 - zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”)	2008	2009	2010	2011	2012
Podpisane umowy na dzień 31 grudnia:	0	5	40	178	330
Wartość umów narastająco (w PLN)	0,00 zł	1 282 181,70 zł	24 860 212,66 zł	204 615 621,79 zł	445 824 487,63 zł

Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

W związku z przejściem działu łączność do nowego Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, zadanie 4.1.1 - *Tworzenie warunków dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, sprzyjających rozwojowi sieci i usług telekomunikacyjnych, w tym szerokopasmowego dostępu do Internetu* (zadanie przypisane wcześniej Ministrowi Infrastruktury do realizacji) pozostaje poza zakresem działania Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej i resort nie prowadzi żadnych działań w zakresie ww. zadania.

Poddziałanie 4.1.2 Zakup sprzętu komputerowego dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek wiejskich, w tym dla praktycznej nauki zawodów rolniczych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” wpisuje się w cele działania 4.1.3 Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 473/2009 z dnia 25 maja 2009 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i rozporządzenie (WE) nr 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. UE L 144 z 09.06.2009, str. 3), dodany został w ww. rozporządzeniu art. 16a, który nakłada na państwa członkowskie obowiązek włączenia do programu rozwoju obszarów wiejskich operacji, które są ukierunkowane na nowe priorytety. Jednym z wymienionych priorytetów (tzw. nowych wyzwań) jest infrastruktura szerokopasmowego Internetu na obszarach wiejskich.

Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia, rozwój infrastruktury szerokopasmowego Internetu na obszarach wiejskich może być realizowany w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” PROW 2007–2013, które wdrażane jest przez samorządy województw. Dlatego też konieczna była zmiana rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 kwietnia 2008 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013* (Dz. U. Nr 60, poz. 373, z późn. zm.), w tym zakresie weszła w życie w dniu 19 października 2012 r.

W grudniu 2012 r. w województwie podlaskim prowadzony był nabór wniosków o przyznanie pomocy z zakresu budowy infrastruktury szerokopasmowego Internetu. Nabory wniosków w pozostałych województwach z ww. zakresu planowane są w 2013 r. Terminy składania wniosków o przyznanie pomocy dla każdego z województw wyznacza właściwy organ samorządu województwa.

W ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – PROW 2007-2013 - wdrażane są operacje, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy działań osi III, „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” – „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz inne projekty, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach osi III, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tzw. „małe projekty”. Realizacja tzw. „małych projektów” umożliwia, m.in. udostępnienie urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu, utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych,

dotyczących obszarów objętych lokalną strategią rozwoju. Ww. zakres „małych projektów” pośrednio wpisuje się w działania 4.1.3 oraz 4.2.1.

Od początku uruchomienia działania do dnia 31 grudnia 2012 r. złożono 43 017 wniosków o przyznanie pomocy na łączną kwotę 3 190 516 925,56 zł, w tym w 2012 r. złożono 16 356 wniosków na łączną kwotę 1 156 803 390,10 zł. W ramach działania podpisano 18 189 umów na łączną kwotę 1 444 084 187,04 zł, w tym w 2012 r. 8 164 umowy na łączną kwotę 523 901 070,63 zł. Do dnia 31 grudnia 2012 r. zrealizowano płatności na łączną kwotę 678 092 639,73 zł (w tym EFRROW - 487 582 567,42 zł), w tym w 2012 r. na kwotę 442 806 408,04 zł (w tym EFRROW - 318 835 324,76 zł).

Poddziałanie 4.1.3 Ułatwienie dostępu do Internetu mieszkańcom obszarów wiejskich, w tym zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili” oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

Informacje o zakresie tego Poddziałania zostały umieszczone w opisie Poddziałania 4.1.1.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Informację zostały umieszczone w Poddziałaniu 4.1.2.

Działanie 4.2 Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii teleinformatycznych.

Poddziałanie 4.2.1 Stworzenie mieszkańcom obszarów wiejskich warunków do nabywania i doskonalenia umiejętności w zakresie technologii teleinformatycznych :

1) upowszechnianie informacji o nowoczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej, wskazanie roli Internetu w codziennym życiu;

2) prowadzenie szkoleń dotyczących wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej;

3) stworzenie oprogramowania dostosowanego do potrzeb gospodarstw domowych na obszarach wiejskich.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

Działania realizowane w ramach *Porozumienia w sprawie utworzenia programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych* (określane Porozumieniem) dotyczą bibliotek gminnych na obszarach wiejskich i w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców), z których funkcji korzystają mieszkańcy terenów wiejskich, więc wpisują się w całości w realizację celów działania 4.2.1 *Stworzenie mieszkańcom obszarów wiejskich warunków do nabywania i doskonalenia umiejętności w zakresie technologii teleinformatycznych*.

Porozumienie w sprawie utworzenia programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych zostało pierwotnie zawarte w sierpniu 2009 r. na okres trzech lat, zaś w lipcu 2012 r. podpisane zostało *Porozumienie w sprawie kontynuacji programu internetyzacji polskich bibliotek publicznych* przedłużające okres współpracy do dnia 31 lipca 2015 r. Sygnatariuszami *Porozumienia* są oprócz Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Telekomunikacja Polska S.A (Orange S.A) oraz Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Inicjatywa stanowi przykład współpracy administracji publicznej z podmiotami pozarządowymi, zaś jej celem jest m.in. wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczności lokalnych skupionych wokół bibliotek i wspieranie projektów związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu cyfrowemu oraz niwelowaniem barier społecznych dostępu do wiedzy, kultury i edukacji.

W czasie obowiązywania *Porozumienia* Orange Polska S.A. - w ramach programu „Orange dla bibliotek” - zapewniano gminnym bibliotekom publicznym bezpłatny dostęp do Internetu o najwyższej możliwej przepustowości w danej lokalizacji oraz poprzez działania Fundacji Orange podejmuje działania społeczno-edukacyjne, mające na celu popularyzację wykorzystania multimedialnych narzędzi edukacyjnych i podnoszenie kompetencji cyfrowych użytkowników bibliotek. W okresie od sierpnia 2009 do sierpnia 2012 (w okresie obowiązywania *Porozumienia* z 2009 r.) wysokość darowizny przekazana przez Orange Polska S.A. gminnym bibliotekom publicznym wyniosła łącznie ok. 11,1 mln zł natomiast od sierpnia 2012 r. do grudnia 2012 r. darowizna wyniosła ok. 5,5 mln zł. W 2012 r. w programie „Orange dla bibliotek” uczestniczyło 3,257 (w latach 2009-2012 z programu skorzystało ponad 3,5 tys. placówek).

Niezwykle istotnym elementem *Porozumienia* jest Programu Rozwoju Bibliotek realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego z grantu Fundacja Billa i Melindy Gates. Jego celem jest modernizacja i wzmocnienie znaczenia bibliotek działających na terenach wiejskich i w małych miastach do 20 tys. mieszkańców, w szczególności przygotowanie tych instytucji do wyzwań związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego. Wsparcie w ramach programu obejmuje wyposażanie bibliotek w sprzęt komputerowy i multimedialny oraz oprogramowanie, szkolenia dla bibliotekarzy, a także inicjatywy na rzecz aktywizacji społecznej i edukacji cyfrowej użytkowników. Dzięki zapewnieniu dostępu do nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz

wyszkolonych liderów realizacja programu znacząco przyczynia się do zmniejszania tzw. luki cyfrowej pomiędzy dużymi miastami, a obszarami wiejskimi.

W latach 2009-2012 do Programu Rozwoju Bibliotek zakwalifikowanych zostało łącznie 3327 bibliotek z ponad 1100 gmin. Dostarczono do nich: blisko 2770 komputerów z oprogramowaniem, 2145 urządzeń wielofunkcyjnych, 557 drukarek, 281 laptopów, 281 projektorów multimedialnych z ekranami oraz 3327 aparatów cyfrowych. Sprzęt jest objęty pięcioletnią gwarancją. W szkoleniach dla pracowników bibliotek wzięło udział blisko 8000 osób. Ponad 3200 z nich wzięło udział w warsztatach dotyczących planowania rozwoju biblioteki kończących się przygotowaniem 3-letniego planu rozwoju biblioteki. Ponad 2300 bibliotekarzy uczestniczyło w szkoleniach informatycznych, dzięki którym dowiedzieli się, jak w pełni wykorzystywać dostarczony do bibliotek sprzęt komputerowy i jak przekazywać swoje umiejętności mieszkańcom – w tym osobom starszym, wymagającym szczególnego wsparcia w edukacji cyfrowej. Blisko 2470 osób ukończyło szkolenia specjalistyczne, związane z kierunkiem rozwoju placówki (wśród możliwych obszarów były m.in. multimedia i nowoczesna komunikacja, elektroniczne usługi publiczne, usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych). W 2012 r. przeprowadzona została kolejna tura naboru, w wyniku której do Programu zakwalifikowanych zostało kolejnych 486 bibliotek. W rezultacie programem objętych zostanie 3,8 tys. bibliotek z ponad 1250 gmin.

Biblioteki uczestniczące w programie mogą się również ubiegać o dotacje na realizację własnych projektów zgodnych z planami rozwoju placówek w ramach Konkursu Grantowego „Aktywna Biblioteka”. W 2012 r. przeprowadzono drugą edycję konkursu - dofinansowanie otrzymało 207 projektów, których realizacja odbędzie się pomiędzy styczniem i czerwcem 2013 r. Łącznie w obu edycjach przyznane zostały 357 granty na kwotę 1,72 mln. Biblioteki mają również możliwość realizacji innowacyjnych projektów aktywizacyjnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (program „Organizacje pozarządowe bibliotekom”). W roku 2012 r. odbył się nabór do dziesięciu projektów organizacji pozarządowych, w wyniku czego współpracę podjęło 270 bibliotek. Największym zainteresowaniem bibliotek cieszyły się tematy edukacji finansowej (Fundacja Wspomagania Wsi), wspierania mieszkańców poszukujących pracy lub chcących się przekwalifikować (Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych), wiedzy i umiejętności na temat korzystania z zasobów Internetu i możliwości nowych technologii (Fundacja Nowe Media), edukacji małych dzieci (Fundacja im. A. Komeńskiego) oraz digitalizacji lokalnej historii (Fundacja Ośrodka KARTA).

Działania realizowane w bibliotekach na mocy *Porozumienia* przyczyniły się do zasadniczej zmiany wizerunku bibliotek – jako miejsca dostępu do nowoczesnych technologii, Internetu, multimediiów oraz miejsca pełniącego rolę edukacyjną i aktywizującą. Biblioteki z dostępem do Internetu pomagają mieszkańcom w zdobywaniu informacji, w nauce, komunikowaniu się i załatwianiu codziennych

spraw. Spośród korzystających z komputerów w bibliotekach objętych programem, niemal 250 tysięcy osób miało pierwszy kontakt z komputerami i Internetem właśnie w bibliotece.

Użytkownicy komputerów w bibliotekach pytani o korzyści wynikające z dostępu do Internetu w bibliotece, najczęściej wskazywali dostęp do aktualnych informacji i wiadomości oraz do materiałów edukacyjnych. Dla dużej części ankietowanych dzięki komputerom możliwe lub łatwiejsze jest utrzymywanie i nawiązywanie kontaktów ze znajomymi oraz bliskimi. Komputery i Internet ułatwiają także mieszkańcom załatwianie codziennych spraw takich jak korzystanie z bankowości internetowej, dokonywanie zakupów, płacenie rachunków, kontakty z urzędami czy możliwość znalezienia potrzebnych informacji (np. cen produktów i usług, danych adresowych czy rozkładów jazdy komunikacji publicznej). Znaczącą korzyścią dla części badanych jest możliwość poszukiwania pracy przez Internet oraz korzystania z urządzeń peryferyjnych (przede wszystkim z drukarek, skanerów).

Opisane powyżej inicjatywy podejmowane w ramach *Porozumienia* przez stronę społeczną finansowane są ze źródeł pozabudżetowych (Fundacja Billa i Melindy Gates, Fundacja Orange) i nie wiążą się z wydatkowaniem środków budżetowych oraz środków pochodzących z funduszy unijnych.

Poddziałanie 4.2.2 Przygotowanie nauczycieli do korzystania z technologii informacyjnej:

1) organizowanie kursów doskonalących i szkoleń dla nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych w procesie dydaktycznym;

2) tworzenie internetowych zasobów metodycznych dla nauczycieli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Kompetencje cyfrowe i przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Uchwałą nr 40/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 r. w sprawie *Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych – „Cyfrowa Szkoła”* - Rada Ministrów ustanowiła rządowy program „Cyfrowa szkoła”. Jest to program pilotażowy realizowany w 399 publicznych szkołach podstawowych i ogólnokształcących szkołach muzycznych I stopnia od dnia 4 kwietnia 2012 r. do dnia 31 sierpnia 2013 r. Celem programu jest poprawa kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży oraz nauczycieli. Cele programu są realizowane poprzez udzielenie jednostkom samorządu terytorialnego (organom prowadzącym szkoły) dotacji na zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych, w tym mobilnego sprzętu komputerowego, z którego mogą korzystać wszyscy uczniowie szkół uczestniczących w pilotażu. Ponadto cele programu

realizowane są poprzez doskonalenie umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w nauczaniu, a także rozbudowę elektronicznych zasobów edukacyjnych wykorzystywanych w toku kształcenia.

Tym samym realizacja działań zapisanych w programie jest formą przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.

W wyniku przeprowadzonego przez wojewodów losowania do programu zostały zakwalifikowane 402 szkoły podstawowe, w tym:

- 140 szkół małych (do 100 uczniów);
- 165 szkół średnich (od 101 do 300 uczniów);
- 97 szkoły duże (powyżej 300 uczniów).

Szkoły zlokalizowane na obszarach wiejskich (230 szkoły) stanowią 57% szkół zakwalifikowanych do programu.

Przygotowanie nauczycieli do korzystania z technologii informacyjnej

Celem działań programu „Cyfrowa szkoła” w obszarze e-nauczyciel jest kompleksowe przygotowanie nauczycieli szkół podstawowych uczestniczących w programie do różnorodnego wykorzystywania TIK w pracy dydaktyczno-wychowawczej, w szczególności do:

- wzbogacania i unowocześniania warsztatu pracy nauczyciela;
- stosowania i rozwijania metod kształcenia i oceniania z użyciem TIK;
- prowadzenia zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem TIK oraz różnego rodzaju elektronicznych zasobów edukacyjnych;
- inspirowania i angażowania uczniów do kształcenia się i kreatywności;
- współpracy z rodzicami oraz środowiskiem lokalnym;
- rozwoju zawodowego, współpracy z innymi nauczycielami, w tym współpracy w ramach międzyszkolnych sieci współpracy nauczycieli oraz samokształcenia.

Szkoły realizujące program wybrały różne rozwiązania sprzętowe i samodzielnie określiły sposób, w jaki nauczyciele i uczniowie będą wykorzystywali TIK. Przyjęta formuła doskonalenia i wsparcia uczestników programu uwzględnia tę różnorodność, odmienne warunki pracy szkół oraz wybrane przez nie warianty korzystania ze sprzętu cyfrowego. Formy wsparcia dyrektorów szkół i nauczycieli uczestniczących w programie:

- szkolenia i warsztaty (konferencje ogólnopolskie i regionalne; spotkania lokalne);
- sieci współpracy i samokształcenia w zakresie ICT;

- kursy interaktywne (interaktywny kurs internetowy dla koordynatorów, platforma wsparcia dla dyrektorów);
- poradniki TIK i samouczki;
- przykłady dobrych praktyk.

Podsumowanie i wnioski

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 ma na celu eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji.

Dla potrzeb niniejszego programu za obszar wiejski uważa się tereny położone poza granicami administracyjnymi miast, a także miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców².

Przemiany społeczno-ekonomiczne, które miały miejsce w naszym kraju w ostatnich latach pogłębiły różnice występujące między miastem a wsią. Procesy decydujące o rozwoju społeczno-gospodarczym mają tendencję do koncentrowania się w ośrodkach silniej zurbanizowanych, gdzie nie występują bariery dostępu do infrastruktury i gdzie wysoko wykwalifikowani pracownicy mają do niej powszechny dostęp i mogą z niej efektywnie korzystać. W miastach nie występują bariery dostępu do infrastruktury oświatowej, kulturalnej, społecznej i teleinformatycznej. Ludzie mogą efektywnie korzystać z bogatych zasobów naukowych, kulturalnych oraz obiektów sportowych. Natomiast na obszarach wiejskich kumuluje się szereg zjawisk ograniczających rozwój jej mieszkańców, w tym ciągle jeszcze niedostateczny poziom wykształcenia, niedostosowanie posiadanego przygotowania zawodowego do potrzeb występujących w danym regionie, niższe aspiracje życiowe, trudniejszy dostęp do rynku pracy, a w niektórych rejonach kraju także niższy standard życia mieszkańców wsi. Na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci wiejskich wpływa także szereg barier związanych z funkcjonowaniem systemu oświatowego na wsi.

Wszystko to powoduje, że tereny wiejskie mają gorsze perspektywy rozwojowe niż ośrodki miejskie.

Program zakłada, że rozwiązanie tych problemów wymagać będzie efektywnej, wielopłaszczyznowej współpracy ponad podziałami: władz rządowych, samorządu wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, środowisk lokalnych, rodziców, nauczycieli, wolontariuszy, naukowców i ludzi biznesu – całego społeczeństwa. Przewidziane w programie kierunki działania są spójne z kierunkami wsparcia istotnymi dla rozwoju obszarów wiejskich przewidzianymi w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i są ich uzupełnieniem oraz uszczegółowieniem.

² Należy zaznaczyć, że w dokumencie są przytaczane dane statystyczne GUS dla obszarów wiejskich, które są wyznaczone jako gminy wiejskie i części wiejskie gmin miejsko-wiejskich, natomiast część działań realizowanych w ramach programu skierowana była także do miejscowości poniżej 5 tysięcy mieszkańców.

Ogólnym celem *Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* jest eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji. Celem strategicznym zaś jest rozwój edukacji na wsi i obszarach wiejskich - podniesienie jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców wsi i obszarów wiejskich.

Na podstawie danych GUS "Oświata i wychowanie" (dane wstępne Systemu Informacji Oświatowej), na terenach wiejskich wg stanu na rok szkolny 2012/2013 jest **24 705** szkół wszystkich typów, w których uczy się łącznie **1 751 940** uczniów. Liczba etatów nauczycieli w szkołach na terenach wiejskich wynosi 144 707,03, a oddziałów szkolnych **101 970**. Szczegółowe dane przedstawiają Tabele nr 33, 34 i 35.

Tabela nr 33:

Typ szkoły/placówki	2008/2009				2009/2010			
	Liczba szkół/placówek	Liczba oddziałów	Liczba dzieci/uczniów	Liczba etatów	Liczba szkół/placówek	Liczba oddziałów	Liczba dzieci/uczniów	Liczba etatów
Wychowanie przedszkolne*	9 929	15 022	266 840	17 004,96	10 412	16 519	301 071	18 948,87
Szkoły podstawowe	9 532	60 972	947 346	84 340,93	9 412	60 209	916 282	82 795,01
Gimnazja	3 482	22 665	488 695	38 832,58	3 497	22 181	468 076	38 660,15
Zasadnicze szkoły zawodowe	237	818	15 633	1 121,04	237	835	14 626	1 099,02
Licea ogólnokształcące i uzupełniające licea ogólnokształcące	217	902	21 544	1 726,92	211	886	20 881	1 683,85
Licea profilowane	72	133	3 003	242,03	36	69	1 502	133,12
Technika i technika uzupełniające	394	2 524	57 360	4 796,45	347	2 401	53 066	4 590,88
Szkoły policealne	13	26	458	41,04	16	33	654	67,07
Szkoły specjalne przysposabiające do	82	195	1 360	377,94	90	216	1 468	419,61

pracy								
Razem	23 958	103 256	1 802 239	148 484	24 258	103 349	1 777 626	148 398

Tabela nr 34:

Typ szkoły/placówki	2010/2011				2011/2012			
	Liczba szkół/placówek	Liczba oddziałów	Liczba dzieci/uczniów	Liczba etatów	Liczba szkół/placówek	Liczba oddziałów	Liczba dzieci/uczniów	Liczba etatów
Wychowanie przedszkolne*	10 684	17 615	326 140	20 517,67	10 875	19 324	373 351	22 616,19
Szkoły podstawowe	9 348	59 701	888 521	81 114,66	9 160	58 372	873 360	78 192,28
Gimnazja	3 514	21 708	447 580	38 284,57	3 536	20 919	428 807	37 121,73
Zasadnicze szkoły zawodowe	233	845	14 077	1 040,21	224	723	13 053	960,58
Licea ogólnokształcące i uzupełniające licea ogólnokształcące	212	864	19 985	1 655,69	210	837	19 237	1 567,36
Licea profilowane	16	39	800	75,79	15	26	460	40,02
Technika i technika uzupełniające	332	2 278	49 083	4 400,56	319	2 084	44 300	3 690,28
Szkoły policealne	10	27	478	50,73	9	28	449	51,20
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	94	219	1 496	438,82	95	235	1 594	467,39
Razem	24 443	103 296	1 748 160	147 579	24 443	102 547	1 754 611	144 707,03

Tabela nr 35:

Typ szkoły/placówki	2012/2013		
	Liczba szkół/placówek	Liczba dzieci/ uczniów	Liczba oddziałów
Placówki wychowania przedszkolnego	10 954	391 669	19 978
Szkoła podstawowa	8 905	854 740	57 070
Gimnazjum	3 544	410 747	20 126
Zasadnicza szkoła zawodowa	230	12 731	749
Liceum ogólnokształcące	314	24 495	1 115
Liceum profilowane	13	251	18
Technikum	320	41 661	1 970
Uzupełniające liceum ogólnokształcące	107	2 981	161
Technikum uzupełniające	78	3 148	175
Szkoła policealna	143	7 922	369
Szkoła przysposabiająca do pracy	97	1 595	239
Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych	0	0	0
RAZEM	24 705	1 751 940	101 970

Średnie wyniki sprawdzianu na obszarach wiejskich przedstawiają się następująco:

Tabela nr 36: odsetek szkół (w poszczególnych województwach), których średni wynik **sprawdzianu w 2008 r.** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach																
	kraj	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Wieś	27%*	37%	29%	30%	36%	22%	16%	30%	23%	22%	24%	43%	19%	23%	33%	32%	36%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	18%	30%	22%	25%	19%	11%	7%	11%	23%	7%	19%	19%	18%	20%	8%	20%	31%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	11%	17%	18%	6%	10%	6%	8%	8%	8%	4%	3%	17%	20%	13%	2%	8%	15%
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	12%	21%	13%	15%	9%	19%	2%	6%	5%	4%	5%	10%	19%	10%	8%	10%	9%
Wszystkie szkoły	23%	31%	25%	27%	27%	19%	13%	23%	21%	19%	20%	33%	19%	21%	25%	27%	29%

* wartość wskaźnika należy odczytywać w sposób następujący: „W przypadku 27% szkół spośród wszystkich szkół zlokalizowanych na terenach wiejskich, średni wynik sprawdzianu w 2008 r. znajdował się w trzech pierwszych przedziałach skali staninowej.”

Tabela nr 37: odsetek szkół (w poszczególnych województwach), których średni wynik **sprawdzianu w 2009 r.** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach																
	kraj	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie

Wieś	28%	37%	32%	29%	34%	24%	17%	25%	23%	20%	27%	44%	18%	29%	36%	37%	41%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	18%	22%	14%	12%	31%	20%	7%	15%	16%	8%	15%	22%	16%	16%	16%	26%	25%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9%	18%	15%	7%	4%	7%	6%	3%	5%	6%	6%	11%	12%	8%	13%	11%	6%
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	10%	17%	15%	9%	9%	19%	2%	3%	5%	4%	2%	4%	17%	4%	8%	6%	11%
Wszystkie szkoły	23%	29%	27%	26%	28%	21%	14%	19%	20%	18%	21%	32%	16%	25%	30%	31%	30%

Tabela nr 38: odsetek szkół (w poszczególnych województwach), których średni wynik **sprawdzianu w 2010 r.** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach																
	kraj	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Wieś	28%	33%	30%	31%	30%	25%	17%	32%	20%	17%	32%	44%	16%	27%	36%	34%	47%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	19%	28%	23%	14%	17%	9%	5%	13%	9%	7%	15%	27%	18%	16%	18%	28%	35%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	10%	14%	18%	6%	8%	6%	6%	5%	8%	1%	5%	9%	18%	10%	13%	11%	14%
Miasto powyżej	11%	18%	15%	12%	11%	17%	1%	2%	5%	0%	2%	9%	21%	3%	10%	11%	11%

100 tys. mieszkańców																	
Wszystkie szkoły	23%	27%	26%	27%	24%	21%	14%	23%	16%	15%	25%	33%	18%	23%	29%	29%	36%

Tabela nr 39: odsetek szkół (w poszczególnych województwach), których średni wynik **sprawdzianu w 2011 r.** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach																
	kraj	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Wieś	27%	38%	31%	28%	29%	22%	15%	31%	26%	18%	26%	43%	20%	23%	34%	33%	49%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	20%	33%	23%	7%	13%	18%	4%	19%	13%	7%	13%	29%	17%	37%	25%	23%	34%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	12%	18%	15%	6%	16%	8%	9%	9%	16%	2%	12%	14%	19%	11%	3%	8%	14%
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	11%	17%	17%	11%	11%	16%	3%	5%	0%	0%	2%	4%	18%	4%	8%	7%	14%
Wszystkie szkoły	23%	31%	27%	24%	23%	19%	12%	24%	21%	15%	21%	32%	19%	22%	28%	27%	37%

Tabela nr 40: odsetek szkół (w poszczególnych województwach), których średni wynik **sprawdzianu w 2012 r.** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach																
	kraj	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Wieś	28%	37%	35%	28%	35%	19%	14%	30%	31%	20%	25%	46%	17%	27%	41%	35%	50%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	18%	25%	21%	13%	23%	16%	4%	12%	18%	10%	24%	29%	16%	18%	24%	16%	31%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9%	14%	15%	6%	12%	10%	5%	4%	16%	7%	6%	15%	11%	8%	3%	10%	14%
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	10%	15%	16%	9%	9%	19%	1%	3%	5%	4%	2%	8%	16%	4%	8%	10%	15%
Wszystkie szkoły	23%	28%	29%	25%	28%	18%	11%	22%	26%	18%	20%	35%	15%	23%	33%	28%	37%

Tabela nr 41: odsetek szkół (w skali kraju), których średni wynik **sprawdzianu w latach 2008–2012** – w odniesieniu do krajowych wyników wszystkich szkół według lokalizacji wyrażonych na skali staninowej – znajdował się w trzech pierwszych przedziałach tej skali

Lokalizacja szkoły	Odsetek szkół w pierwszych trzech staninach				
	kraj 2008	kraj 2009	kraj 2010	kraj 2011	kraj 2012
Wieś	27%	28%	28%	27%	28%

Miasto do 20 tys. mieszkańców	18%	18%	19%	20%	18%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	11%	9%	10%	12%	9%
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	12%	10%	11%	11%	10%
Wszystkie szkoły	23%	23%	23%	23%	23%

Podsumowując działania podjęte w 2012 r. ramach Programu należy jednocześnie zaznaczyć, że w realizację działań przewidzianych w *Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013* w znaczącym stopniu wpisują się działania krajowych i regionalnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Najistotniejszym źródłem wsparcia w tym zakresie jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który wpisuje się w określone interwencje podejmowane w przedmiotowym Programie. Wśród projektów realizowanych w PO KL mogą, (ale nie muszą) być realizowane projekty korespondujące z działaniami określonymi w *Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013*, dlatego kwot zaplanowanych do wydatkowania i wydatkowanych w ramach poszczególnych Działań i Poddziałań w PO KL nie można uznać za źródło informacji służące określeniu nakładów na realizację działań związanych w Programie.

Ponadto Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej przewiduje wydatkowanie środków na realizację projektu, obejmującego swym zasięgiem także obszary wiejskie w ramach działania: *Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013* z alokacją na lata 2007-2013 w wysokości 300 140 776 euro.

Prezentowane w odniesieniu do realizowanych działań wydatki odnoszą się zarówno do terenów miejskich, jak i wiejskich.